

ห้องสมุดสภาผู้แทน

ต.พ.ด.ล. เล่มที่

วันที่ / /

สำเนาจดหมายเหตุ

เรื่องส่งทูตไทยไปกรุงโรม ครั้งที่ ๒

ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

พระเจ้าฟ้างรอง พระองค์เจ้าอภัยนันทร์ปชา

โปรดให้พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ

พระเจ้าฟ้างรอง พระองค์เจ้าทิพยาลังการ

ณพระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส

บ๊วอก พ. ศ. ๒๔๗๕

๑๒

สำเนาจดหมายเหตุ

เรื่องส่งทูตไทยไปกรุงโรม ครั้งที่ ๒
ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

พระเจ้าฟ้างรอง พระองค์เจ้าอภัยนันทราช
โปรดให้พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ
พระเจ้าฟ้างรอง พระองค์เจ้าทิพยาลังการ
ณพระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส

บ๊วอก พ. ศ. ๒๔๗๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์สยามพาณิชย์การ ถนนสี่ม พระนคร

พระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้าทีพยาลังการ

พ. ศ. ๒๔๓๓-๒๔๗๕

คำนำ

เมื่อ พ. ศ. ๒๔๗๓ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จไปประพาศประเทศยุโรป ได้เสด็จไปเฝ้าโป๊ปปิอุสที่ ๑๑ (Pius XI) ที่กรุงโรม โป๊ปได้โปรดให้คัดจดหมายเหตุเรื่องส่งทูตไทยไปกรุงโรม ครั้งที่ ๒ ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชถวาย ต้นหนังสือที่โป๊ปโปรดให้คัดถวายนั้นเป็นภาษาลาตินบ้าง ภาษาอิตาเลียนโบราณบ้าง เมื่อสมเด็จพระกรมพระยาฯ เสด็จกลับกรุงเทพฯ แล้ว ได้ทรงวานบาดหลวงคณะซาเลเซียนซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดราชบุรีและบาดหลวงโซแรงที่กรุงเทพฯ ให้ช่วยแปลเป็นภาษาอังกฤษ และวานพระยาอินทรมนตรีให้ช่วยอีกชั้นหนึ่งเสร็จแล้วประทานไว้ในหอพระสมุดสำหรับพระนคร.

มาใน พ.ศ. ๒๔๗๕ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชทานเพลิงพระศพเจ้านายที่พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส พระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้าอัปภัตรวิมลมาลี ทรงปรารภ ถึงงานพระศพ พระองค์เจ้าทิพยาลังการ พระกนิษฐภคินี ซึ่งจะได้พระราชทานเพลิงในงานพระเมรุคราวนี้ ทรงใคร่พิมพ์หนังสือเป็นที่ระลึกและไว้อาลัยในพระกนิษฐภคินีสักเรื่อง ๑ จึงกราบทูลหาหรือสมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งเวลานั้นเสด็จแปรสำนักไป

ประทับที่หัวหิน สมเด็จพระยาตำราง ๆ ทรงแนะถึงหนังสือเรื่องนั้น ก็ทรงเห็นชอบด้วย จึงตรัสขอให้ราชบัณฑิตยสภาจัดการถวาย ราชบัณฑิตยสภาจึงเรียบเรียง เป็นภาษาไทย ตามสำเนา ความในภาษาอังกฤษ ถวายให้ทรง พิมพ์เป็นสมุดเล่มนี้.

ขอแจ้งความไว้ให้ทราบทั่ว จดหมายเหตุเรื่องนี้ได้แปลความเทถ่ายมาหลายทอด ความบางแห่งในภาษาอังกฤษผิดเพี้ยนอยู่ ผู้เรียบเรียงเป็นภาษาไทยในครั้งนี้ได้เพิ่มความลงไปบ้างตามที่เห็นว่าจะเป็นเช่นนั้น แต่ได้วงเล็บเหลี่ยม [ ] บอกไว้เป็นสำคัญทุกแห่ง และได้พิมพ์ภาษาอังกฤษลงไว้ในท้ายเล่มด้วย.

ราชบัณฑิตยสภา

วันที่ ๑๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

สารบัญ

๑.	ว่าด้วยเรื่องอันเกี่ยวข้องกับ เจริญของโป๊ป	หน้า ๑
๒.	จดหมายเหตุฉบับในหอสมุดวังโป๊ป ว่า ด้วยหนังสือ ฟอลคอน อันทูตเรื่อง คฤสต ศาสนาในสยามและประเทศใกล้เคียง	„ ๑๓
๓.	จดหมายเหตุเขียนที่กรุงโรม ว่าด้วย ความเป็นไปของข้าราชการสยามหลังจาก เฝ้าโป๊ป	„ ๕๕
๔.	ข้อความสังเขปภายหลังที่ข้าราชการสยาม เข้าเฝ้าโป๊ป	„ ๗๕
๕.	จดหมายเหตุฉบับในหอสมุดวังโป๊ป ว่า ด้วยหนังสือ ของ ฟอลคอน อันทูตเรื่อง คฤสต ศาสนาในสยาม และ ประเทศใกล้เคียง	„ ๕๓
๖.	จดหมายเหตุฉบับในหอสมุดวังโป๊ป (๑) จดหมายโป๊ปถวายพระเจ้าแผ่นดิน สยาม	„ ๕๗
	(๒) จดหมายโป๊ปถึงฟอลคอน	„ ๕๘
	(๓) จดหมายโป๊ปถึงพวกคฤสตศาสนิก ชาวโคตงกิง	„ ๑๐๐

๑
เหรียญของโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑
ประกอบเรื่องหมายเลข ๑

ด้านหน้า

ด้านหลัง

๒
เหรียญของโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑
ประกอบเรื่องหมายเลข ๑

ด้านหน้า

ด้านหลัง

จดหมายเหตุ

เรื่องส่งทูตไทยไปกรุงโรม ครั้งที่ ๒
ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

๑

หนังสือ

เรื่องเหรียญของโป๊ป

ตั้งแต่สมัยโป๊ปมารตินที่ ๕ ถึง ค.ศ. ๑๖๕๕
ของฟิลิปป์ โบแนนี สมาชิกสมาคมเซซุ
เล่ม ๒ ดอมินิกซ์ อันโตเน็ช เซรกุลิช
พิมพ์ที่กรุงโรม เมื่อ ค.ศ. ๑๖๕๕

หน้า ๑๓๕-๑๓๗ เรื่องเหรียญ หมายเลข ๕๑ และ ๕๒ ในรูปถ่ายหน้า ๑๓๗

เหรียญของโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑

เงินเรื่องเหรียญหมายเลข ๔๘, ๔๘ และ ๕๐.

ด้วยไม่เกี่ยวกับเมืองสยาม

๕๑, ๕๒

(คำจารึก) “ท่านจงมาเถิด และจงมาดูสิ่งซึ่งพระผู้เป็นเจ้า
ทรงทำชน”

เหรียญทั้ง ๒ มีคำจารึกอย่างเดียวกัน คัดมาแต่บท
 “ซาม”^(๑) ที่ ๕ ว่า “ท่านจงมาเถิด และมาดูสิ่งซึ่งพระเป็น
 เจ้าทรงทำขึ้น” และคำจารึกอันมีอยู่ในหีบศพของโป๊ป
 อินโนเซนต์ กล่าวชคน อันเป็นที่หมายในบทเบื้องต้นนั้นว่า

“ท่านประคองดัตริให้ไว้รูปซึ่งปรากฏในทูตสยาม และโดงกิง
 ผู้หมอบกราบอยู่แทบบาทของท่าน และเชิญ
 ดัตรินให้เลื่อมใส”

เหรียญทั้ง ๒ นี้ กล่าวความเช่นเดียวกัน และมีรูปบาด-
 หลวงแห่งสมาคมเซชูหมอบกราบอยู่ที่บาทโป๊ป พร้อมกับขุน
 นางสยาม ๓ นาย การที่เจ้าแผ่นดินสยามผู้มีอาณาเขตต์
 ไพศาลที่สุดและมีทรัพย์สินสมบัติมากมายเหมือนน้ำท่วม อยู่ใน
 ในดินแดนต่อจากแม่น้ำคงคา ได้ทรงจัดทูตมายังโป๊ปเมื่อ
 ค. ศ. ๑๖๘๘ นั้น ดูจะนับเป็นเหตุการณ์สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่ง
 เชิดชูตำแหน่งของโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑ การที่มหาราชผู้
 ครองแผ่นดินอยู่ห่างไกลมากและนับถือศาสนาต่างกัน ทรง
 พระดำริเห็นว่าควรมีทางพระราชไมตรีกับโป๊ปนั้น เป็นการยก
 ย่องโป๊ปอย่างยิ่ง เรื่องนี้เป็นมาอย่างไรจะกล่าวความแต่
 ย่อยๆ ดังต่อไปนี้:-

ถ้าจะกล่าวว่าบาดหลวงตาซา^(๒) ชาวฝรั่งเศสและเป็น

(๑) Psalm (๒) Father Tasciard

สมาชิกสมาคมเยซู ซึ่งได้ออกไปพร้อมด้วยศิษย์ของสมาคม เพื่อเผยแผ่คริสต์ศาสนาในสยามนั้น เป็นผู้ต้นคิดการส่งทูตมาคราวนี้ถูก และความช่วยเหลือของคอนซแตนติน ฟอลคอน ก็เป็นเหตุส่วนหนึ่งซึ่งทำให้การส่งทูตมานั้นเป็นผลสำเร็จได้ คอนซแตนตินฟอลคอนเป็นชาวเมืองครีซโดยกำเนิด เคยได้นับถือนิกายลัทธิผิดๆ ของโปรเตสแตนต์อยู่คราว ๑ แล้วต่อมามีสมาชิกสมาคมเยซูชักนำมาให้นับถือนิกายคาทอลิกได้ คอนซแตนตินฟอลคอนคนนั้นชาวสยามเชื่อฟังบังคับบัญชาโดยมาก และถึงแม้ว่าเป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งเดิมไม่มีใครรู้จักคุ้นเคยก็ดี แต่เพราะเหตุที่มีคุณสมบัติ จึงได้กลายเป็นคนโปรดปรานของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินอย่างน่าอัศจรรย์ จนร่ำรวยทรัพย์สมบัติและได้รับตำแหน่งสำคัญจากพระเจ้าแผ่นดิน บาดหลวงตาซา และบาดหลวงอื่น อันเป็นสหายได้เพียรพยายาม เอาพระทัยสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน และชักชวนพระองค์ให้ทรงทำพระราชไมตรีกับโป๊ป เพื่อจะหาหนทางให้คริสต์ศาสนาแผ่เข้าไปในประเทศสยามได้ โดยง่ายก็เพราะอาศัยฟอลคอนนี้

ความปรารถนาและความเพียรของบาดหลวงเหล่านั้นก็ไม่ไร้ผล เหตุผลที่บาดหลวงเหล่านั้นทูลสกลิดพระทัย พระองค์ ก็ทรงปฏิบัติตาม ถึงได้ส่งทูต จำทูลพระราชสาส์น และ

ราชบรรณาการไปกรุงโรม และทรงคอยฟังข่าวเป็นเวลานาน เมื่อไม่ได้ทรงทราบข่าวทูตเหล่านั้นว่ามีอันตรายด้วยเรืออับปาง หรือเหตุอื่น ๆ จึงตั้งพระทัยจะส่งทูตไปเป็นครั้งที่ ๒ ทรงเลือกตั้งบาทหลวงตาซาให้เป็นหัวหน้า และตรัสสั่งข้าราชการ ๓ นายให้ไปกับบาทหลวงตาซาเพื่อเป็นเกียรติยศ ถึงแม้ว่าข้าราชการ ๓ นาย จะนำลัทธิเหลว ๆ ของบ้านเมืองติดตัวไปก็ตักก็คงเป็นพยานในความหวังดี ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทรงมีต่อไป ยังมีคนชาวเมืองโศกถึงผู้นับถือลัทธิคาทอลิกบางคน ซึ่งเคยได้เพียรสอนศาสนาคริสต์โดยพิสดารแก่ชาวเมืองเดียวกันมาแล้วไปกับทูตด้วย โป๊ปอินโนเซนต์ก็ได้กล่าวคำสมกับ ความอาลัยรักใคร่ซึ่งท่านมีต่อคนทั้งโลก ตอบพระราชประสงค์และพระเมตตาของพระราชผู้เป็นมิจนาทิฎฐิ เมื่อโป๊ปทราบข่าวว่าทูตกับบริวารได้เข้ามายุโรปแล้ว ก็อนุญาตให้มาเฝ้าด้วยความเต็มใจ และจ่ายเงินส่วนตัวให้จัดที่พักในตึกติดกับที่ประทับของโป๊ป อันการดินัลอันโตนิ บาร์เบรีโน^(๑) สร้างเป็นที่ระลึกในความเผื่อแผ่ของตน สำหรับเป็นที่อยู่ของหมู่ศิษย์สมาคมเยซู การดินัลไซโบ^(๒) เลขาธิการสภาเผยแผ่ศาสนาได้ไปรับบาทหลวงตาซาถึงตำบลชิวตาเวจเจีย^(๓) และพามาอยู่ที่พักที่นั่น ด้วยบาทหลวงตาซาได้แยกทางขึ้นบกมาก่อนหน้าผู้อื่น และมี คนตาม

(๑)Cardinal Anthony Barberino (๒)Cardinal Cybo (๓)Civitavecchia

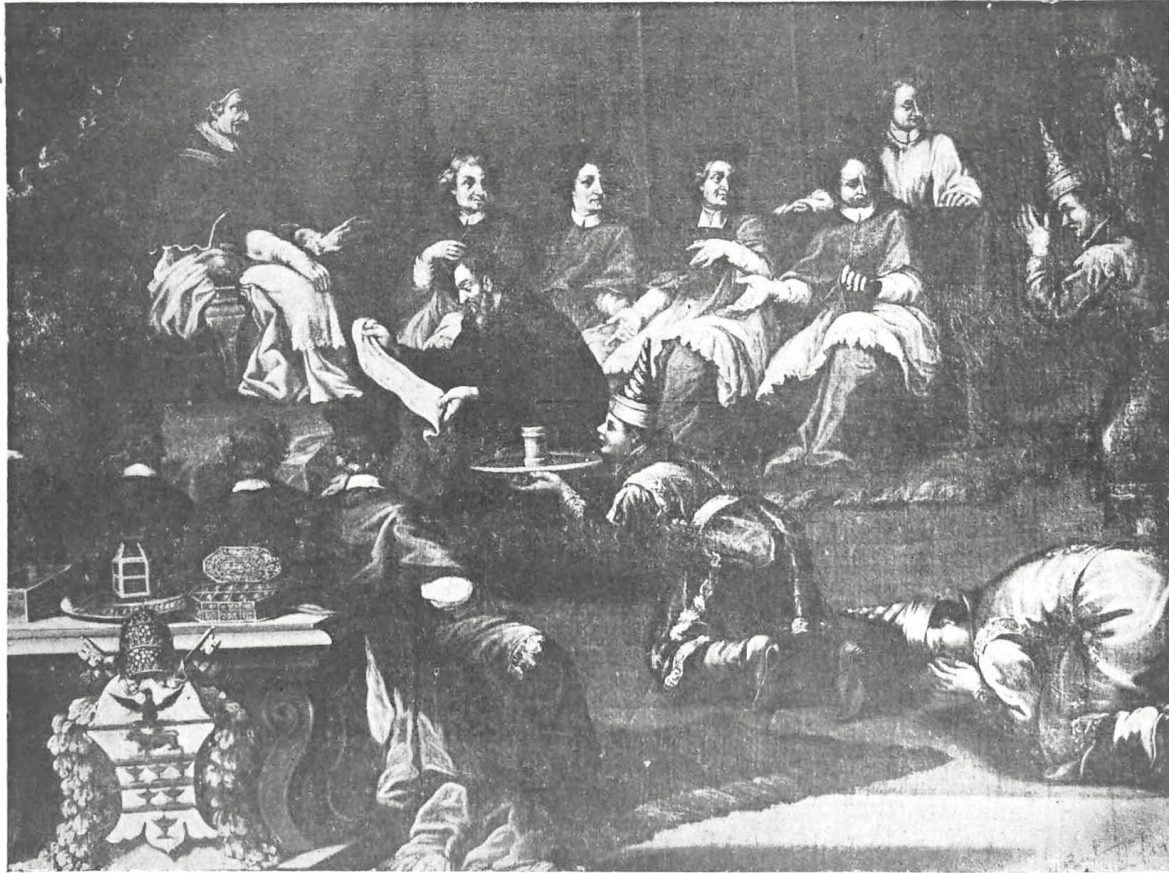
มาคนเดียวเท่านั้น วันรุ่งขึ้นเมื่อพวกเขาเรือถึงแม่น้ำ
 ไคเบอร์ก็มีรถ และ บร็วาร์ เป็นอันมากไปรับแห่มาส่งถึงที่พัก
 เหมือนกัน ตลอดเวลาที่หยุดอยู่ในกรุง โป๊ปก็จ่ายเงินเลี้ยง
 ดูอย่างมโหฬาร แต่ถึงกระนั้น ถ้าหากหยุดไม่ได้ โอกาส
 เข้าเฝ้าโป๊ปก็จะไม่สำเร็จผลถึงที่สุด ตามความหมายที่ได้เคียร
 ทางมาไกล ต่อมาภายหลังเล็กน้อยโป๊ปจึงได้ในวันรับทูต
 ชาวบ้านก็เอิกเกริกเพราะเลื่องลือข่าวหยุดอยู่แล้ว ทั้งการที่
 ทูตเข้ามาก็เป็นเหตุการณ์ที่แปลกประหลาด เพราะฉะนั้นใน
 วันกำหนดที่ทูตจะเฝ้าจึงมีคนมาประชุมอยู่ที่ควิรินัล^(๑) เป็น
 อันมาก ทูตกับบร็วาร์ขึ้นรถมาซึ่งการดินัลไซโบ เตรียม
 ไปสำรองไว้ให้ใช้ ผ่านไปในประชุมชนซึ่งตื่นกันมาดูแต่
 ทิศานุทิศ เมื่อทูตไปถึงห้องมุขของที่ประทับของโป๊ป ก็ไม่
 ต้องรอช้า เพราะท่านวัลละตี^(๒) ผู้ตรวจบัญชีของการดินัล
 ไซโบมาตั้งพิธีรับอยู่ที่เชิงบันไดแล้ว พวกเขาหยุดจึงขึ้นไปบนที่
 เฝ้า สมุห์ห้องครักซ์ชาติซวิชเคิร์นนำหน้า บาทหลวงตารา
 ราชทูตพิเศษเคิร์ซข้างหลังคู่กับการดินัลไซโบ ต่อหน้าราชทูต
 ไทยเชิญหีบมิตราเงิน ๑ หีบ ข้างในมีหีบทองบรรจุพระราช
 สาส์น ต่อจากนั้นอุปทูตตรีทูตกับบร็วาร์เชิญเครื่องบรรณา

(๑) Quirinal (๒) Mgr. Vallati

การห่อด้วยผ้าอัตลัด^(๑) ห่อ ๑ เป็นของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
 ห่อ ๑ เป็นของอัครมหาเสนาบดี คือคอนซแตนตินฟอลคอน
 คนเหล่านั้นสวมเสื้อผ้าแพรดอก^(๒) ถึงเข้า และเบื้อง
 บนนั้น สวมเสื้ออีกชั้นหนึ่ง ทำด้วยผ้าสีม่วง ยาวลงมาอีก นิด
 น้อย^(๓) (ดังจะเห็นได้ในเหรียญ) ตามธรรมเนียมบ้านเมือง
 ของตน สวมหมวกเรียวขึ้นไปแหลมที่ยอด^(๔) มีแผ่นทอง
 วงรอบอย่างมงกุฎ [ฝรั่ง] กว้าง ๓ นิ้ว กาดเข็มขัดทองและ
 ห้อยกริชตำทองไว้ข้างๆ แต่งตัวหรูหรา ส่องผ้าเผยเช่นนี้เข้า
 ไปสู่ที่ระเภาะพักตร์โปป ซึ่งประทับอยู่เหนือบัลลังก์อัน
 สูง แวดล้อมด้วยบาทหลวงผู้มีศักดิ์สูง สวมเสื้อ
 สีม่วง ๘ คน ทูต [คือบาทหลวงตาซา] ได้ทำความเคารพ
 ตามพิธี ๓ ครั้งแล้วจวบบาทของโปป คุณเข้านั่งเริ่มจะอ่าน
 คำทูล แต่เมื่อออกนามโปปเสร็จลง โปปก็สั่งให้ลูกขุน
 ทูตจึงได้อ่านคำทูลถวายว่า

‘พระเดชพระคุณของพระเป็นเจ้า อนุเคราะห์ห่มุ่คน
 คริสตศาสนิกอย่างสิ้นเหลือ ทำให้คนทั้งหลายเชื่อแน่ว่าใน
 สมัยนี้ พระผู้เป็นเจ้าเกิดมาเป็นผู้จะรวบรวมคนทั้งโลกให้
 เข้ามาอยู่ในวงเดียวกันหมด ในเวลาพระผู้เป็นเจ้าปกครอง
 ศาสนาอยู่นี้ คนทั้งหลายแลเห็นว่าคนมีจนาที่ฎูหรืออย่างคือท

(๑) attalic cloth (๒) damask (๓) เสื้อครุย? (๔) ลอมพอก

ราชทูตไทยเข้าเฝ้าโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑ ที่กรุงโรม
เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๑

สุดก็ถูกปราบลงหรือกลับใจเลื่อมใสในศาสนา ประเทศซึ่ง
 แดกกันไปในสมัยก่อนจนเกิดเป็นที่ตดินินินทามากก็กลับมา
 อยู่ในโอวาทอีก ผู้ที่เป็นปฏิปักษ์อันแข็งแรงนำกลั้วนัก
 ก็ล้มแล้ว หรือ กลับอ่อนแอ ลงคอยทำความพินาศเกือบหมด
 ข้ำแต่พระบิดาผู้ประกอบด้วยบุญบารมีอย่างยิ่ง แต่ก็ยังมี
 เหตุการณ์แปลกปลาดยิ่งนักไม่มีที่เปรียบ (บังเกิดขึ้นเนื่อง
 ด้วยบุญบารมีของพระผู้เป็นเจ้า และตกอยู่เป็นวิสัยของ
 บารมีนั้น) คือพระราชาในบูรพทิศผู้ทรงอัครฐานสูงสุดพระ
 องค์ ๑ ซึ่งเวลานั้นยังเป็นมิถุนาที่ปฏิวัติทรงพิศวงในคุณสมบัติ
 ของพระผู้เป็นเจ้าเองมากกว่าศักดิ์อัครฐาน ตรัสสั่งข้ำ
 พระผู้เป็นเจ้ามาแทนพระองค์ เพื่อขอความไมตรีโดยแสดง
 ความเคารพนับถือ และพระราชทานพระบารมีของพระองค์
 ไว้ให้เป็นที่พึ่งสำหรับแผ่แผ่ศาสนา [คริสต] และ [คริสต]
 ศาสนิกชนทั้งปวงด้วย นำพระทัยอย่างที่จะพบได้ก็แต่ในพระ
 ทัยกษัตริย์ผู้เป็นคริสตศาสนิกเท่านั้น พระมหากษัตริย์
 พระองค์นั้นทรงเริ่มศึกษา [ทางคริสตศาสนา] อยู่แล้ว พระ
 องค์ ทรงสร้าง พลิบิฐ และโบสถ์อุทิศ แต่พระผู้เป็น เจ้าที่ แท้
 และทรงร้องขอ นักสอนศาสนา ผู้มีความรู้และ อุตสาหะพาก
 เพียร พระองค์ทรงสร้างที่อยู่และสถานที่ศึกษางามๆ และ
 บำรุงด้วยทุนส่วนพระองค์ พระองค์พระราชทานโอกาสให้
 พวกเราได้เข้าไปเฝ้าอยู่นานและเฝ้าบ่อยๆ ทรงยกย่องพวก

เรามากจนกระทั่งนักสอนศาสนาผู้ใหญ่นำพระองค์เองซึ่งแต่
 เดิมพระองค์เคยทรงเคารพนับถืออ่อนน้อมเกือบเกินเหตุนั้น
 รู้สึกริษยา ข้าแต่พระเจ้าผู้เป็นเจ้า หากพระเจ้าทรงประสิทธิ์
 ประสาทตามความปรารถนาของพวกข้าพระเจ้าผู้เป็นเจ้า หรือว่า
 ตามที่ถูกต้องทรงระดับเสียง คร่ำครวญวิงวอนของ พระผู้เป็นเจ้า
 (เพราะปาฏิหาริย์อันใหญ่ คือการบันดาลให้พระราชาเลื่อมใส
 จะเป็นผลสำเร็จได้ก็คงเป็นด้วย พระผู้เป็นเจ้า วิงวอนนั้นแน่)
 กษัตริย์เจ้าฟ้าข้าแผ่นดินชาวบูรพทิศมีประมาณเท่าใด อัน
 เป็นผู้อยู่ในปกครองของพระราชนั้นก็ดี หรือพวกที่นิยม
 นับถือปฏิบัติตามพระราชกระแสก็ดีจะเอาอย่างพระองค์ ข้า
 แต่พระบิดาผู้ประกอบด้วยบุญบารมีอย่างยิ่ง แท้จริงศาส
 นาคริสต์ไม่เคยได้พบหนทางเปิดเผยที่จะไป ดำรงมั่นคงและ
 แพร่หลายออกไป มากใน ภาคโลกอันกว้างขวาง ที่สุด และมี
 คนมากที่สุดภาค ๑ เช่นนี้เลย ส่วนตัวพระเจ้าผู้เป็นเจ้าก็คงเห็น
 ได้ว่าพระราชศาสน์ซึ่งข้าพระเจ้าผู้เป็นเจ้าถวายในพระนามสมเด็จพระ
 พระเจ้าแผ่นดินสยามก็ดี เครื่องบรรณาการซึ่งพระเจ้าแผ่นดิน
 พระองค์นั้นให้จัดส่งมาถวายพระเจ้าผู้เป็นเจ้าก็ดี และขุน
 นางซึ่ง พระองค์ ตรัสสั่งให้ มากกราบ แทบบาท พระผู้เป็นเจ้า ก็
 ดี ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแสดงความกตัญญู เต็มเปี่ยม
 และความเคารพสักการะท่านั้น ยิ่งกว่านั้นเป็นสิ่งแสดงถ่วง

หน้าถึงความศรัทธาเชื่อถือนั้นจะมีต่อไป หรืออาจกล่าวได้
ที่เดียวว่า เป็นผลแรก แห่งการที่ พระเจ้าแผ่นดิน พระองค์นั้น
มีความอ่อนน้อม มีศรัทธาเชื่อถือนั้น [ต่อคริสตศาสนา] เมื่อ
อ่านเสร็จแล้วก็คุกเข่านั่งลงเพื่อรับคำตอบ แต่ไปแสดง
เมตตากรุณาอย่างพิเศษสั่งให้ลูกชั้นขึ้นฟัง คำตอบของ
ไปก็สมกับความชวนชวายของท่านในหน้าที่เป็นอัครสาวก
แห่งคริสตศาสนา และสมกับใจอันมุ่งขยายพระเกียรติ
ของพระเป็นเจ้าและความเกษมสุขของคนทั่วไป

ครั้นแล้วบาดหลวง ดาซาได้ เชิญพระราชาสัน จาร์กใน
ม้วนแผ่นทองคำออกจากหีบลงยาราชาวดี ซึ่งราชทูตประคอง
อยู่ แผ่นทองคำจารึกกับหีบนั้นน้ำหนักเกือบ ๓ปอนด์ ถวาย
แผ่นจารึกนี้ก่อนแล้ว ต่อไปถวายสำเนาภาษาอิตาลี ๑ ฉบับ
และภาษาโปรตุเกส ๑ ฉบับ ในที่นี้ได้คัดสำเนาภาษาลาติน
อันมีอยู่ในจดหมายรายปีของสมาคมเราซึ่งเขียนที่ กรุงโรมมา
ลงไว้ ดังต่อไปนี้

“ ทูลมายัง อินโนเซนต์ที่ ๑๑ บิดาผู้ประกอบด้วย
บุญยักรมมวลมัสต

ตั้งแต่ มงคล สมัยที่ ข้าพเจ้าได้ ครองราช สมบัติ เป็นต้น
มา การรู้จักกับเจ้านายผู้เป็นใหญ่ในประเทศยุโรปทั้งหลาย

และเจริญทางไมตรีกับเจ้านายเหล่านั้น ได้เป็นธุระสำคัญ
 ของข้าพเจ้า เพื่อจะได้รับความรู้อันเป็นแสงสว่างส่อง
 ทางปฏิบัติของข้าพเจ้า ท่านได้สอดส่องและประสิทธิ์ให้
 ตามความประสงค์ของข้าพเจ้านี้เสียก่อนแล้ว ด้วยได้
 ประทานศุภอักษรทาง ด. ฟรานซิส บัลลู บิชอปเมืองเฮเลีย
 โปเลีย^(๑) ศุภอักษรนั้นมาพร้อมกับเครื่องบรรณาการอันสม
 เกียรติของท่านผู้สูงศักดิ์ แล้วข้าพเจ้าก็ได้รับไว้แล้วด้วย
 ความยินดีอย่างยิ่ง ต่อมาไม่ช้าข้าพเจ้าได้ส่งทูตให้นำจด
 หมายและเครื่องบรรณาการไป คำนับท่านเพื่อเจริญทางไมตรี
 ระหว่างเราทั้ง ๒ ให้สนิทสนมจดจำแผ่นดินทองอันได้ขั้ดมันอย่าง
 ดีแล้วนั้น แต่ว่าตั้งแต่วันที่ทูตออกไปมาจนบัดนี้ข้าพเจ้ายัง
 ไม่ได้รับข่าวของทูตอย่างใดเลย จึงต้องส่งบาทหลวงตาซา
 แห่งสมาคมเยซูเป็นทูตพิเศษของข้าพเจ้ามายังท่าน เพื่อ
 เจริญทางไมตรีระหว่างท่านและข้าพเจ้าดังที่ได้สั่งให้ทูตคนก่อน
 ไปจัดการ และให้นำข่าวเรื่องความสุขสำราญของท่าน
 กลับมาโดยด่วน บาทหลวงตาซาจะได้แจ้งแก่ท่านว่าฝ่าย
 ข้าพเจ้าจะให้การรักษาแก่พวกบาทหลวงทั้งหลายพร้อมทั้งพวก
 คริสตชนิกชน ไม่ว่าพระราชกรณียกิจของข้าพเจ้าเองหรือผู้
 อื่นซึ่งอาศัยอยู่ในแผ่นดินของข้าพเจ้า หรืออาศัยอยู่ใน

(๑) D. Francis Pallu Bishop of Heliopolis

ประเทศฝ่ายตะวันออกประเทศอื่น และช่วยเหลือคนเหล่านั้นตามความต้องการในเมื่อเขาบอกมาให้ข้าพเจ้าทราบความประสงค์และมีเหตุการณ์ควรช่วยเหลือได้ ขอให้วางใจในข้าพเจ้า ถึงข้าพเจ้าเองก็อยากได้รับหน้าที่อย่างนั้นด้วย บาดหลวงตาซาหั้นแหละจะได้แจ้งแก่ท่านถึงวิธอื่น ๆ ซึ่งมุ่งต่อประโยชน์อันเดียวกันตามที่ข้าพเจ้าได้สั่งเขาไว้ ขอให้ท่านเชื่อเรื่องราวซึ่ง ข้าพเจ้าได้ สั่งบาดหลวงตาซาให้ ทูลและรับบรรณาการซึ่งบาดหลวงตาซาจะนำไปยังท่านเป็นมัตจำ แสดงถึงความไม่ตรีอันจริงใจของ ข้าพเจ้า อันจะดำรง อยู่ชั่วกัลปาวสาน ขอให้พระเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่งจงบึงกันรักษาท่านไว้ เพื่อจะได้บริหารศาสนาจักรของพระองค์และเพื่อให้ท่านได้แลเห็นศาสนาจักรนั้นเจริญอย่างยิ่งแผ่ไปทุกภาคทั่วไปในโลก ท่านบิดาผู้ประกอบด้วยบุญบารมีอย่างยิ่ง นี้เป็นความปรารถนาแท้จริงของข้าพเจ้าผู้เป็นเพื่อนรักใคร่ที่สุด และดีที่สุดของท่าน” ดังนี้

แล้วบาดหลวงตาซาก็กวายเครื่องบรรณาการของพระเจ้าแผ่นดินและของกอนซแตนตินแก่ไปป์ เครื่องบรรณาการของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินนั้นเป็นหีบทองคำหนัก๑๕ ปอนด์ ทำบาง ๆ มีลวดลายและรูปภาพต่างๆ งามวิจิตรฝีมือประณีตมาก เครื่องบรรณาการของกอนซแตนตินเป็นหีบเงินหนัก

๑๓ ปอนดีมีลวดลายงามนำดูยิ่งนัก ยังมีภาชนะเงินรูปคล้าย
 อ่างกว้างสักสองฝ่ามือแต่บางมาก มีลวดลายคล้ายกับเครื่อง
 บรรณาการของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทุก ๆ ส่วน แล้ว
 บาดหลวงตาซาได้ทูลไปขอร้องให้รับความเคารพของพวก
 ทูตสยาม เมื่อได้รับอนุญาตแล้วพวกทูตจึงถวายค้ำ
 นับ ตามแบบที่เคยถวายบังคมแด่ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินใน
 บ้านเมืองของตน คือราชทูตประนมมื่อยกขึ้นสูงถึงหน้า
 ผาก ก้มศีรษะลงยังเข็มขัดคุกเข่านั่งแล้วเคลื่อนไปข้าง
 หน้าเล็กน้อยทำอย่างเดิมเป็นคำรบ ๒ และคำรบ ๓ ครั้ง
 ที่ ๓ นั้นยอดหมวกของเขากลับมายกเครื่องนุ่งห่มของไปป อีก
 ๒ คนก็ได้ถวายค้ำนับเช่นเดียวกัน และเวลานั้นบาดหลวง
 ตาซาคอยช่วยเหลืออยู่ข้างขวาบัลลังก์ตามคำสั่งของ ไปปแต่
 การกระทำทั้งนี้ดูไม่เป็นการบังคับให้คนมีจนาทิฎฐิกระทำตาม
 แบบของคริสตศาสนิกชน เพราะไปปได้ยกเว้นจากการ
 ให้จุ่มบาท เมื่อบริวารของบาดหลวงตาซาถวายค้ำนับเสร็จ
 แล้ว ไปปเชิญตัวบาดหลวงตาซาให้เข้าใกล้และกล่าวสุน
 ทรพจน์ ถึงสักการะของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินว่าเป็นที่พึงใจ
 เพียงไร และถามถึงวิธีที่จะได้เผยแผ่ศาสนาคริสต์ใน
 ประเทศเหล่านั้น [คือประเทศสยามและประเทศใกล้เคียง
 กัน] เมื่อสนทนาปราศรัยกันตามประเพณีแล้วไปปก็กลับ

เข้าห้องของตน เพื่อให้โอกาสแก่พวกการด้นจะได้แสดง
 ความรู้สึกของตนๆ แก่บาดหลวงตาซาและบริวาร พวก
 การด้นก็ได้ซักถามเรื่องต่างๆ ด้วยความอารี ต่อมาได้
 เลยไปหาการด้นไซโบๆก็ได้ต้อนรับด้วยไมตรีอย่างสูง เมื่อ
 ทำพิธีเหล่านี้เสร็จแล้วทูตจึงได้กลับไปสู่ที่พักของตน ต่อ
 มายังมีกิจการต่อเนื่องกันอีก คือได้ทำให้สำเร็จความ
 ประสงค์ของนักสอนศาสนาชาวโตงกิง นักสอนศาสนา
 เหล่านี้ปรารถนาอย่างยิ่งที่จะได้เฝ้าโโป๊ป เพื่อจะได้ขอร้อง
 ด้วยตนเองให้โโป๊ปโปรดต่อความต้องการของคนร่วมชาติด้วย
 กัน นักสอนศาสนาเหล่านี้เคยได้ถวายผลครั้งแรกแก่
 ศาสนาที่แท้ เป็นจำนวนเกือบสามแสน [คน] อันพวกบาด
 หลวงแห่งสมาคมเยซูได้รับเข้าไว้แล้ว ทั้งโโป๊ปก็ไม่ประสงค์
 จะละเลยคริสตศาสนิกผู้ มีทุกข์ เหล่านี้ซึ่งไปตกอยู่ท่ามกลาง
 พวกมิชชันนารีอันเลวทรามเปรียบเหมือนสุนัขป่าดุร้าย ให้
 พรากจากคนสัมมาทิฐิและกล้าหาญผู้ป้องกันอันตราย ครั้น
 ได้รับอนุญาตแล้วบาดหลวงตาซาจึงได้พาพวกนักสอนศาสนา
 ชาวโตงกิงนี้ไปยังบาทของโโป๊ปและวิงวอนเพื่อคริสตศาสนา
 ด้วยวาจาอ่อนหวานและมีน้ำตาอันไหล ฝ่ายโโป๊ปมีใจอ่อน
 ลงเพราะน้ำตาและกิริยาทำทางอ่อนน้อม ได้แสดงเมตตา
 กรุณาอย่างบิดาต่อบุตรผู้ขอร้องเหล่านั้น ด้วยสัญญาว่าจะ

ช่วยเขาทุกประการแล้ว จึงสั่งให้ กลับไปด้วยปีติ และ กตัญญู
 ในวันต่อๆ มาไปประทานเครื่องบรรณาการควรมากมาย
 ทูตเป็นหีบใหญ่หีบน้อยมากหลาย ทำด้วยแก้วผลึกอย่าง
 งามบ้าง ทำด้วยไม้ด้ามี่ลายสีต่างๆบ้าง ข้างในบุผ้าอวลัด
 บ้าง กำมะหยี่บ้าง บ้างก็บรรจุ "LYPSANA"^(๑) อันประกอบ
 ด้วยบุณย์บารมี บ้างก็บรรจุพระพิมพ์ "AGNUS DEI"^(๒)
 ทำด้วยขผึ้ง หีบเหล่านี้ยังมีเครื่องหอมหลายอย่าง ยาทา
 อันมีสรรพคุณยิ่งและของหวานอร่อยเลิศ สิ่งของเหล่านี้
 เป็นของมโหฬารมาก แต่ยังไม่พ่ายแพ้ใจของโป๊ปอัน
 ประกอบด้วยความเพื่อแผ่นดินไอพารยิ่งนัก โป๊ปยังได้
 อนุญาตทูตซึ่งกำลังเตรียมจะเคิรทางกลับมาเผ้าตนในวัน "เอ
 บีเฟนี"^(๓) ที่เดียว และประทานของจ้รายอันมีค่าให้
 แก่บาทหลวงตาซา พวกขุนนางไทย และนักสอน
 ศาสนา ฝ่าย ๑ ประกอบด้วยเมตตากธณา อีกฝ่าย ๑ มี
 ความกตัญญู นอกนั้นก็เพิ่มของมีค่าอีก สำหรับให้ถวาย
 สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม และประมุขเสนาบดีของพระ
 องค์ ของที่ให้ประมุขเสนาบดีนั้น คือรูปภาพวิเศษซึ่ง
 ชาลส์มาร์ตตา^(๔) ศิลปินผู้ลือนามได้วาดเขียน และพวกลูก

(๑) ผู้แปลฉบับเดิม เป็นภาษา อังกฤษว่า Scapulare? ถ้าเป็นเช่นนั้น ก็ได้แก่
 บริวาร ชนิดอื่นเป็นเครื่องหมายว่าได้รับเข้าเป็นบรรพชิตแล้ว.

(๒) เป็นรูปมีตรา ลูกแกะ ถูธง.

(๓) Epiphany ตรงกับวันที่พระเยซูแสดงตัวแก่พวกมดดี.

(๔) Charles Maratta

ประกาศรื้อด้วยมรกดุ ตรงกลางมีเหรียญทอง ของถวาย สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินคือกล้องส่องของไกลยาว ๕๐ เท่าฝ่า มือ และรูปของโป๊ปจารีกลงในเหรียญทองฝังเพชรเม็ดเล็ก หลายเม็ด และเม็ดใหญ่เกินธรรมดาอีก ๑๔ เม็ดโดยรอบ ราคา ๕๐๐๐ เหรียญทอง

แต่ยังมีของให้อันควรรับยิ่งกว่าของอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว คือวันรุ่งขึ้นได้ส่งบาดหลวงตาชามาทางคาร์ดินัลไซโบ เลขาธิการของสภาเผยแผ่ศาสนา ยกวันสมาชิกสมาคม เยชูทั้งหลายไม่ให้ต้องทำปฏิญาณ อันในสมัยนั้นผู้ซึ่งออกไป ทิศตะวันออกจำต้องทำ และอนุญาตให้สมาชิก๔คนไปอยู่ใน เมืองโตงกิ่งชั่วคราว และกระทำศาสนกิจในที่นั้นตามพอใจ นี่เป็นผลหวานที่สุดแห่งความพยายามของบาดหลวง ตาชาทั้งสี่ ทั้งเป็นบำเหน็จซึ่งได้ปรารถนาอยู่นานในการ ไปเป็นทูต บาดหลวงตาชาได้ทูลแสดงความกตัญญูต่อ โป๊ป ฝ่ายขุนนางสยามได้รับแสงสว่างอันเป็นทิพย์ก็เกิด ความตั้งใจแต่ก่อนหน้า [กลับบ้าน] ที่จะเปลี่ยนลัทธิผิดๆ ของบรรพบุรุษของตนให้เป็นศาสนาคริสต์ บาดหลวงตาชา ได้ออกเค็รทางไปชีวิตาเวจเจีย ที่มีเรือกลับไปเมืองฝรั่งเศส เรือก็พาไปส่งที่เมืองฝรั่งเศส กำหนดว่าในฤดูใบไม้ผลิ ข้างหน้าจะออกเค็รทางจากที่นั้นไปยังราชสำนักสยาม แม้

บาดหลวงตาซาจะได้ นำสิ่งที่น่า ปลื้มใจไปกับตน เป็นอันมาก
แล้วก็ดี แต่ก็ได้วางความนับถือและชื่อเสียงสูงกว่าแต่ก่อน
ในเรื่องคุณสมบัติของตนไว้ ในกรุงโรมด้วย.

จดหมายเหตุผลับในหอสมุดวังโบริ่ง

หนังสือ โดเนชันการเปคณา เต็ม ๒๕ หน้า ๓๗๐-๓๗๓
 เรื่องความเป็นไปของศาสนาคริสต์ในสยามและประเทศ
 ไกด์เคียง ซึ่งกอนชเตนตินฟอลคอนส่งไปถวายโบริ่ง
 อินโนเซนต์ที่ ๑๑

ทูลมายังบุญบารมีแห่งพระผู้เป็นเจ้าโบริ่งอินโนเซนต์ที่ ๑๑

จาก ด. กอนชเตนตินฟอลคอน
 ข้าแต่พระบิดาผู้ประกอบด้วยบุญบารมีอย่างยิ่ง
 ด้วยพระผู้เป็นเจ้าโปรดจัดการเผยแผ่ศาสนาของเราทั้ง
 หลายโดยความอุตสาหะพิริยภาพอันพิเศษ และมีความ
 อลัศจรรย์ในคริสต์ศาสนาอันเป็นไปในทิศตะวันออก พระ
 ผู้เป็นเจ้า ควรทราบความเป็นไป และความต้องการของคริสต์
 ศาสนาในบูรพทิศ เพื่อจะได้อนุมานว่าสิ่งใดจะเป็นการ
 ควรเฉลิมพระเกียรติของพระเป็นเจ้า เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า
 ขอร้องให้ พระผู้เป็นเจ้า กรุณา ประทานโอกาส ให้ ได้ ทูลข้อ
 ความมาบังเล็กน้อย อันว่าด้วยการบำบัดความเป็นไปของ
 พวกคริสตศาสนิกชนในเมืองโตงกิงให้ทุเลาลง เพื่อ

พระผู้เป็นเจ้าจะได้เข้าใจเรื่องนดซัน จะตกลงสภาพและ
 ต้นเหตุอันทำให้คนมีทุกข์เหล่านั้นที่ถอยใจถึงเพียงนั้น บาด
 หลวงสมาคมเยซูเป็นผู้นำพระศาสนา เข้าไปแผ่ในโตงกิ่ง เป็น
 ครั้งแรก และเป็นผู้กระทำศาสนกิจมานานเกือบมีแต่พวก
 เดียว ข้อนั้นใคร ๆ จะทำไม่รู้ไม่เห็นนั้นไม่ได้ ถึงที่สุด
 บาดหลวงฟิวซิติ^(๑) ได้เป็นคนโปรดของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
 และเจ้านายโดยมาก ด้วยพระเดชพระคุณของพระเป็นเจ้า
 เป็นเหตุ บาดหลวงฟิวซิติได้รับสิทธิณะเพาะตัวหลายอย่าง
 เนื่องด้วยความนับถือที่ตนได้ปฏิบัติธรรม แล้วคริสตศา-
 นาและพวกคริสตศาสนิกก็ได้รับสิทธิหลายอย่างอีก เพราะ
 บาดหลวงฟิวซิติ ได้ เป็นคนโปรดของ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
 และเจ้านายโดยมากดังกล่าวแล้ว จึงเป็นเหตุให้บังเกิด
 ความเคารพนับถือ และทำให้หวังว่าคนมากจนนับไม่ถ้วน
 จะถือศาสนาคริสต์ทั้งหมด (เช่นอย่างที่เคยมีมาเนื่องๆ)
 พระเป็นเจ้าจะทรงแสดงพระคุณโดยทางลับ จึงทรงบัน-
 ดาลให้บีฉอบแห่งเบริตุซ^(๒) และบาดหลวงบัลลุแต่งตัว
 อย่างฆราวาสมาอาศัยอยู่ใน ตำบล หมู่บ้าน ชนชาติโปรตุเกศ
 ต่อมาบาดหลวงทั้งสองถูกทำร้าย จน เกือบ อันตรายแก่ชีวิต
 และถูกขับไล่ออกจากที่นั้นทั้งได้ประสบความขัดขวางมากมายจน

(๑) Fr. Fuciti. (๒) Bishop of Berytus.

ต้องนำลายพระหัตถ์อัน เป็นคำ แนะนำ ของ พระเจ้า แผ่น ดิน
ฝรั่งเศสมาขึ้นขอร้องเพียงว่าให้เป็นใบสุทธิเท่านั้น เจริญ
กับเสนาบดีทั้งหลาย อย่างมีอริยาสัยว่า ควร รับ รong ลาย พระ
หัตถ์นั้นโดยประการใด การเจรจันกินเวลาหลายเดือน
ที่สุดได้ตกลงกันว่าบาดหลวงทั้ง ๒ จะต้อง เชิญลาย พระหัตถ์
ไปให้เบ็ดเตล็ดที่ห้อง ๆ ๑ ต่อหน้าคนทุกคน เว้นแต่พระบรมวงศ์
เท่านั้น วันรุ่งขึ้นได้เชิญลายพระหัตถ์ลงวางในถาดทองคำ
เชิญไปยังห้องเสด็จออกขุนนาง ประดิษฐานไว้บนโต๊ะเงิน
ใกล้พระบัลลังก์ บาดหลวงทั้ง ๒ ถอดรองเท่าที่เชิงบันได
แล้วสวมรองเท้าใหม่ไปนั่งลงบนพรม วางลายพระหัตถ์และ
เครื่องบรรณาการที่ได้นำมาจากยุโรป ไว้ในระวางตน และ สม-
เด็จพระเจ้าแผ่นดิน จดหมายของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของที่รับรอง
โดยวิธีนี้ จดหมายของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของและลายพระหัตถ์พระ
เจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสซึ่งแนะนำ ไปนั้นล้วนใช้ถ้อยคำ อันไพเราะ
ยิ่งนัก เป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทรงกรุณาพระ
ราชทานอารักขาบีฉอบทั้ง ๒ และทรงพระเมตตา กรุณาต่อเขา
ทุกคน พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของและพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสคงทรง
ทราบอยู่แล้ว อาศัยพระราชานุญาตนั้น บีฉอบทั้ง ๒ จึง
ปรึกษากันในเรื่องเมืองโตงกิงและโกจินไซนาหลายครั้ง ตก
ลงกันแล้ว หาเรือเล็กได้ลำ ๑ มีคนฝรั่งเศสคน ๑ ชื่อ โด

เมนิล^(๑) เป็นนายเรือ จึงหาอาวุธลงประจำเพื่อจะได้อาศัยไป
 ยังเมืองโตงกิง แต่ออกจากท่าเรือช้าเกินไปจึงถูกพายุลัด
 พาไปเสียถึงคนละทางกับโตงกิง คือไปมนิลา บาดหลวง
 บัลลูนีชอบแห่งเฮเลียวโปลิชขึ้นบกที่นั่น แยกไปกับพวกชาว
 สเปนญ์ตั้งใคร่ครวญอยู่แล้ว เพราะการไปโตงกิงโดยลำพัง
 ไม่เป็นผลสำเร็จ จึงตกลงไปกับพ่อค้าอังกฤษคน ๑ ซึ่งพานัก
 สอนศาสนาชาวเมืองเดียวกันแต่งตัวอย่างฆราวาส และ
 เติร์เรือออกมาแต่สยามจะไปเมืองโตงกิงเหมือนกัน ใน
 ทันใดนั้นนักสอนศาสนาชาวอังกฤษก็คิดหา วิธีทุกอย่างเพื่อ
 กำจัดพวกบาดหลวงสมาคมเยซู ดูไม่ใช่ทางเผยแผ่ศาสนา
 และชักชวนคนเข้าศาสนาเลย แต่เมื่อเห็นว่าคริสตศาสนิก
 [ฝ่ายนิกายคาธอลิก] ไม่หวั่นไหวก็หันหน้าไปทางกรุงโรม
 ส่งข่าวเท็จไปยังท่านพวกการดินด์ บาดหลวงฟิวซิติและ
 บาดหลวงผู้อื่นจึงถูกขับไล่ออกจากที่โน้น นักสอนศาสนาชาว
 อังกฤษจึงยึดเอาโบสถ์เรือนที่อยู่ เครื่องประดับและสรรพ
 สิ่งอันเป็นของพวกบาดหลวงหมดแล้วห้ามพวกบาดหลวง
 ไม่ให้เข้าเมืองโตงกิงและโกจินไซนาโดยประการใด ๆ เข้า

---

(๑) Domenil

แผ่นดินโกจินไซนาได้ทรงไต่สวนว่าจะยกไปตีหมาเก้า ถ้าไม่ส่งพวกบาดหลวงสมาคมเยซูคีนมา เนื่องต่อกับเหตุการณ์ที่วานี้ พวกบาดหลวงได้ลงมือฝึกหัดคริสตศาสนิก [ชาวพื้นเมือง] บางคนเพื่อจะได้ช่วยทางศาสนกิจเพื่อความสะดวกแก่การงานของตน เพราะเหตุที่บาดหลวงชาวยุโรปคนก็นับถือเป็นแต่เพียงพ่อค้าฝรั่งเสสอย่าง๑ และตัววิฉอบเองก็ออกนอกเขตต์ด้วยความลำบากอย่างยิ่งอย่าง๑ พวกคริสตศาสนิกผู้เคราะห์ร้ายก็ได้อาศัยแต่นักบวชชาวพื้นเมืองตลอดไป นักบวชเหล่านี้ก็ไม่เคยได้ฝึกหัดวิชาอันเป็นทางที่จะช่วยชาวบ้านได้ตลอด จึงบังเกิดความลำบากหลายอย่างจะนำมาพูดก็จะเป็นที่รำคาญ แม้ข้าพเจ้าทูลมาอย่างลับ ๆ ก็ยังรู้สึกไม่สบายใจ การปกครองพวกคริสตศาสนิกซึ่งจัดทำเช่นนั้นทำให้เกิดความยุ่งจับเคำไม่ถูก ไม่แต่จะเพาะในหมู่ชาวบูรพทิศซึ่งมีศรัทธายังอ่อนมาก ถึงชาวยุโรปผู้เป็นคริสตศาสนิก อย่างดี ที่สุดก็คงรู้สึกยุ่ง จับเคำไม่ถูกเช่นเดียวกัน เมื่อพวกครูสอนศาสนาประพฤติตัวเช่นนั้นแล้ว จะรักษาเกียรติของศาสนาอันบริสุทธิ์ของเรากองอยู่ในเมืองคนมิจนาที่ปฏิบัติได้อย่างไร ที่จริงในเวลาที่มีคริสตศาสนิก

กว่าสองแสนซึ่งไม่ถือศีลแก้บาป^(๑) ไม่ถือศีลมหาสนิท^(๒) ไม่ฟังมนต์ “ มาส ”^(๓) ไม่ทำหน้าที่ของตนอย่างใด ๆ และเมื่อตายก็ตายไปเช่นนั้น ร้องขอความช่วยเหลือซึ่งตนเคยได้รับ อยู่คราว ๑ ก็ไร้ประโยชน์ คนพวกนี้จึงจำเป็นต้องส่งนักสอนศาสนา^(๔) ๔ คนมายังข้าพเจ้า ขอให้พูดกับบิชอปทั้งหลาย ให้จัดส่งบาทหลวงสมาคมเยซูไปให้สักคน ๑ เพื่อให้ช่วยบันเทาทุกข์ของเขา ถ้าข้าพเจ้าช่วย [ทางนี้] ไม่ได้ก็ขอให้ช่วยครูสอนศาสนาทั้ง ๔ ให้ได้ไปประเทศอิตาลี เพื่อจะได้กราบที่บาทของพระผู้เป็นเจ้าของเขา ทูลพระรณนาถึงเรื่องยากใจของเขา และร้องขอความอนุเคราะห์อันเป็นของจำเป็นสำหรับตน ทั้งเคยให้ประโยชน์แก่ตนอยู่แล้วใน สมัยก่อน ข้าพเจ้าไม่ยอมให้พบเว้นแต่จะมีนักบวชคนใด คนหนึ่ง ที่เป็นฝ่ายของบิชอปมารวมอยู่ด้วย ด้วยเหตุนี้ นักสอนศาสนาเหล่านั้นจึงได้อธิบายเรื่องราวอันข้าพเจ้าทูลมานี้ แล้วข้าพเจ้าได้ให้โอวาทแก่เขาตาม กำลังสติปัญญา ของตนว่าให้เชื่อฟังตามข้อบังคับของศาสนจักรอันเปรียบเหมือนมารดา ถึงพระผู้เป็นเจ้าของท่านจะอนุเคราะห์ตามประสงค์ที่ร้องขอ ก็คงเป็นไปตามข้อบังคับของศาสนจักรนั่นเอง การที่จะคิด

(๑) confession (๒) communion (๓) mass (๔) catechists

[ขอให้บาดหลวงสมาคมเยซู มาแทน นักบวช ชาวพื้นเมือง]
 นั้น มีแต่จะทำให้สำนักของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าและ บาดหลวงเยซู
 เกลียดชังเท่านั้น [เพราะนักบวชชาวพื้นเมืองที่ดี บาดหลวง
 สมาคมเยซูที่ดี] เป็นผู้รับใช้ของพระคริสต์ทั้งนั้น เพราะ
 ฉะนั้นการที่จะหาว่ารับศีลจากอาจารย์ศาสนาเหล่านี้ [มีผล
 มากผลน้อย] ต่าง ๆ กันนั้นไม่ดีเลย ทางที่ดีควรรับด้วย
 ความเคารพ ทั้งนั้น [ไม่ว่าใครเป็นครูให้ศีล] จึงจะเป็น
 ที่พอพระทัยพระเป็นเจ้ายิ่งขึ้น ความที่ครู [ชาวพื้นเมือง]
 ไร้คุณวุฒินั้นก็ให้โทษแก่ตัวครูนั่นเอง ไม่เกี่ยวกับศรัทธา
 ของผู้นับถือนั้น เขาก็ได้ตอบคำทั้งหมดนั้นด้วยสติปัญญาอย่าง
 ดีว่าเขาทราบอยู่ดีแล้ว แต่พวกคริสตศาสนิกผู้สับสนวุ่นวาย
 และสะดุ้งกลัว เพราะ [ครูชาวพื้นเมือง] เป็นตัวอย่างไม่ดี
 จึงไม่สามารถรับ [ทำตาม] คำตักเตือนเหล่านี้ แล้วกล่าวซ้ำๆ
 ว่าเขาไม่เห็นชอบด้วยการเปลี่ยนแปลงใหม่ [ในเรื่องครู
 ศาสนา] นี้เลย และว่าครูชาวฝรั่งเศสก็ไม่สามารถช่วยเขา
 ได้ตามความประสงค์ เพราะความผิดของผู้มีหน้าที่แก้ไข^(๑)
 ซึ่งเขาได้เลือกตั้ง ข้าพเจ้าจึงบอกเขาว่า หากพวกคริสต
 ศาสนิกของเราทั้งหลายยอมเชื่อฟัง ตามคำสั่ง ของ พระผู้เป็น
 เจ้า ข้าพเจ้าก็เชื่อว่าจะขอให้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ายกโทษอันกำหนด

---

(๑) Correctors

ไปแล้วในส่วนบาดหลวงสมาคมเยซูได้แน่นอน และยิ่งกว่านั้น พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ก็ส่ง บาดหลวง สมาคมเยซู นั้นมาอีกหลายคน เพื่อช่วยบรรเทาทุกข์ เขาตอบว่า ส่วนตัวเขาเองรู้สึกพอใจเต็มที่ได้ด้วยเมตตากรุณาเพียงนั้น แต่พวกคริสตศาสนิกรู้สึกโกรธเคืองผู้ที่ได้พราก ครูเก่าซึ่งเขาเคยนับถือเหมือนบิดาเป็นอันมาก เว้นแต่จะมีบาดหลวงสมาคมเยซู[คนเก่านั่นเอง] กลับคืนไปสั่งสอนเขาอยู่ ดูเหมือนเขาจะไม่ลงรอยกัน ข้าจะเกิดความยุ่งยากขึ้น เพราะฉะนั้นเขาได้อ้อนวอน ข้าพเจ้าแทน พวกคริสต ศาสนิก ผู้มีทุกข์ทั้งหลายว่าขอให้ได้รับคำสั่งจากบิดอบให้บาดหลวงสมาคมเยซูผู้ใดไปอยู่ที่โน้น หรือขอให้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าหาวิธีแก้ไขให้หรือมีฉันทนขอให้ได้โอกาสกราบแทบบาทพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเพื่อร้องขอในนามของคริสตศาสนิกทั้งหลายซึ่งตนเป็นผู้มาแทนให้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าปกครองเขา และอนุเคราะห์ในสิ่งอันจะเป็นเครื่องบรรเทาทุกข์ของคนต้งพัน ๆ ซึ่งโดยส่วนมากก็ตายไปโดยไม่ได้รับศีลใดๆเลย ข้าแต่พระบิดาผู้ทรงบุญบารมี คำเหล่านี้จารึกกลิ้งลงในหัวใจของข้าพเจ้ามาจนข้าพเจ้าไม่สามารถปฏิเสธเขาได้ เพราะเห็นว่าจำต้องขอสิ่งที่เขาร้องขอตามเหตุผลและความชอบธรรมถึงเพียงนั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าตอบเขาว่าจะไปหาท่านบิดอบด้วยเรื่องนี้ เพราะ

แน่วใจอยู่ว่าท่านจะทำให้เขาคลายทุกข์เพราะเมตตา แน่วใจ
ว่าท่านจะทำไปตามหน้าที่ของท่านจะไม่ปล่อยยให้ประสบ อัน
ตรายต่างๆ ข้าพเจ้าก็ทราบคำสั่งอันแจ่มแจ้งของพระเจ้า
แผ่นดินฝรั่งเศสอยู่แล้วว่าบาดหลวงชาวฝรั่งเศสผู้ใดๆ จะทำ
การปฏิญาณตามที่ สภา เผยแผ่ ศาสนา กำหนด ไว้ นั้น ไม่ได้
ข้าพเจ้าก็รู้อยู่แล้วว่าถ้าได้เอ่ยถึงข้อนี้แล้ว ท่านก็ขบอาจตอบ
ว่าท่านเต็มใจอนุญาตตามคำขอร้องของข้าพเจ้า ถ้าหาก
บาดหลวงผู้ที่จะเลือกให้ ไปนั้นยอมทำการปฏิญาณ เช่นนี้
ข้าพเจ้าไม่สามารถตอบเขา แน่แน่นอน อย่างไร ก่อนหน้า จะ ได้
ปรึกษากับบาดหลวงฟอนเตไน^(๑) หัวหน้าบาดหลวงชาวฝรั่งเศส
๖ คนจนทราบความคิดของเขา วันรุ่งขึ้นข้าพเจ้าได้ให้
ไปตามบาดหลวงนั้นมาอธิบายให้ ฟังถึงความเป็นไปของคริสต
ศาสนาในเมืองโตงกิง และเรื่องคำขอร้องของพวกคริสต
ศาสนิก และว่าเขาอาจเข้ามาช่วยในสิ่งที่พวกคริสตศาสนิก
นั้นปรารถนา จะเป็นทีพอใจพระเจ้าผู้เป็นเจ้าและพอพระทัย
สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินนายของข้าพเจ้ามาก บาดหลวงตอบ
ว่าตนเตรียมอยู่ที่จะทำสิ่งทั้งหลายอันจะต้องทำในการ ฉลอง
พระคุณของพระเจ้า แต่ไม่สามารถส่งบาดหลวงสมา

(๑) Fr. Fonténai.

คมเยซูผู้ใดไปเพราะสภา^(๑)ห้าม ต่อมาภายหลังไม่กี่วัน
 ข้าพเจ้าได้พบท่านบิชอบและแจ้งเรื่องที่เป็นไปในโตงกิงตาม
 เหตุผลที่รู้และเห็นเป็นยุติธรรม แต่ไม่กล่าวถึงวิธีที่จะ
 ดำเนินการอะไรในการที่ท่านไม่มาช่วยเขา ได้รับตอบว่า
 การส่งบาทหลวงสมาคมเยซูไปนั้นไม่ได้อยู่ในอำนาจของท่าน
 และท่านยังได้ใช้ คำหยาบ นินทา บาทหลวงสมาคม เยซู และ
 นักสอนศาสนา[และ]กล่าวว่า ที่จริงก็มีพวกคริสตศาสนิก
 ดกอยู่ในสภาพที่ท่านไม่มากนัก และความเป็นไปของเขา
 ก็คอยดีขึ้นเพราะตามลำพังยังดีกว่าที่ข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้า
 บอกท่านว่า ข้าพเจ้าได้ทราบเรื่องมาทางอื่นอีกมากนอกจาก
 นักสอนศาสนา และเล่าเรื่องให้ฟังอย่างปฏิเสธ[ความ
 จริง]ไม่ได้แต่ก็ไม่เป็นประโยชน์ เพราะท่านพยายามจะทำ
 ให้เหตุผลที่ข้าพเจ้าเสนอนั้นอ่อนลงด้วยอ้างว่าท่านไม่มีสิทธิ
 ที่จะส่งบาทหลวงสมาคมเยซูผู้ใดไปยังเมืองโตงกิง ข้าพเจ้า
 จึงกล่าวแก่ท่านว่าข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจมากที่ท่านผู้เป็นประ-
 ธานาจารย์ ของเมือง โตงกิง ไม่รู้สึกลัวตกัวในเรื่อง ที่เป็น
 ไปในเมืองโตงกิง ซึ่งในปี ๑ มีคริสตศาสนิกตายไปโดยไม่ได้
 รับศีลอย่างไรเลยกว่า ๔,๐๐๐ คน และแปลกใจที่ท่านผู้มีอำ-
 นาจไม่ช่วยหาวิธีเหมาะสมสำหรับแก้ไขเหตุการณ์อันเกิดขึ้นแล้ว

---

(๑) Sacred Congregation

เมื่อหัวหน้าไม่แก้ไขความคับแค้นของศาสนจักรแล้ว การที่
 ศาสนจักรมีการปกครองและมีหัวหน้าจะเป็นประโยชน์อะไร
 ข้าพเจ้ากล่าวต่อไปว่า การส่งบาทหลวงไปยังเมืองโตงกิง
 เป็นการจำเป็นและเป็นการชอบด้วยยุติธรรมเสียอีก เพราะ
 ในเรื่องนั้นมีคนบอกข่าวชั่ว ผิดความจริง ไปยัง พระผู้เป็นเจ้า
 และประชุมการตัดสิน ถ้าท่านปฏิเสธไม่ให้เครื่องบรรเทา
 ทุกข์แก่คนมากถึงเพียงนั้น ข้าพเจ้าก็ต้องฟ้องต่อพระ
 ผู้เป็นเจ้า ท่านตอบว่าข้าพเจ้าทำได้ตามที่เห็นสมควร แต่
 ท่านเองสงสัยอย่างยิ่งว่า พระผู้เป็นเจ้าจะไม่ได้อ่านคำฟ้อง
 ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าตอบว่า ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่ากรุงโรมจะตาบอด
 ไม่เห็นความจริงตามที่ท่านว่า การทำให้คนจำนวนตั้งพันๆ
 ไม่ใช่คนเดียวเสียหายดังความจริงที่ได้เป็นมาแล้วไม่เป็น สิ่ง
 ที่พระผู้เป็นเจ้าจะอนุโมทนา ท่านมีหน้าที่รับผิดชอบต่อ
 พระเป็นเจ้า เพราะคนมากมายซึ่งได้เข้าศาสนาใหม่ร้องขอ
 เพียงอาจารย์สอนศาสนา เพื่อทำให้ตนคลายทุกข์เท่านั้น
 ท่าน จะต้อง ตรึกตรอง ให้ ดีถึง ความ อับอาย อันจะมี แก่พระ
 ศาสนาตามความคิดของชาวบูรพทิศเมื่อเขาถึงเห็นความประ
 พฤติหารุณดุร้ายของคนผู้ปกครองศาสนจักร และ ความ แตก
 ต่างกันในหมู่คริสตศาสนา ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้แล้วว่าเรื่องทั้ง
 นี้ท่านต้องรับผิดชอบต่อพระเป็นเจ้า เพราะทราบเนื้ออยู่ว่า

เมื่อพระผู้เป็นเจ้ารู้ถึงความวิบัติอันนี้แล้ว ความ เมตตา กรุณา และ ความ ขวนขวายของ พระผู้เป็นเจ้าจะทำให้ พระผู้เป็นเจ้า หาหนทางแก้ไขในทันที ในที่สุดข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจว่าการ ที่ข้าพเจ้าช่วยเหลือศาสนจักรในประเทศเหล่านี้ไม่เห็นได้เป็น เหตุหรือการควรจะได้ รับความกรุณาอันจะเป็นประโยชน์มาก แก่ศาสนจักรเลย ข้าพเจ้าได้ชี้แจงความเห็นทุกประการ ที่คิดขึ้นได้ โดยอ้างเหตุผลและความชอบธรรมทั้งหลัก ฐานในพงศาวดารของศาสนจักรและชนชาติต่างๆ แต่ได้ รับคำตอบเพียงเท่าที่ได้พูดซ้ำๆ มาก่อนแล้ว เมื่อข้าพเจ้า บอกว่าจะส่งนักสอนศาสนานั้นมาหาทางแก้ไข ข้าพเจ้าใช้คำ พูดเป็นเชิงหัวเราะเยาะพวกบาดหลวงสมาคมเยซูว่า หัว หน้าที่จะต้องให้การที่กรุงโรมว่า เขาทำอะไร [สำเร็จ] ทีเดียว เพราะเหตุที่หัวหน้าของท่านขออนุญาตไปเมือง ไตงกิง และทำให้เสนาบดีของพระเจ้าแผ่นดินนาย ๑ โกรธ พวกครูศาสนา [ที่สยาม] ข้าพเจ้าขอกล่าวอย่างแน่นอนได้ ว่า ข้อสุดท้ายนั้นไม่จริงเลย ต่อมาภายหลังไม่กี่วันท่าน บิชอบคิดจะมาประเทศสยาม วานบาดหลวงฟอนเตโนให้ บอกข้าพเจ้าว่า ท่านบิชอบเห็นว่ามีความสะดวกพอจะทำ ความพอใจให้ในเรื่องไตงกิงได้บ้าง เพื่อประโยชน์อันนี้ จึงจะมาเมืองสยาม และเมื่อมาถึงแล้วก็จะทำหน้าที่ของ

คนจะไม่ละเมิด ต่อมาไม่ช้าก็ได้ส่งจดหมายมาทางนาย
เดอลาวิญญ์^(๑) ฉะนั้น ในที่สุดเมื่อมาถึงละโวแล้ว ท่าน
บอกให้ข้าพเจ้ารอไปจนเวลาจะมีเรือไปโตงกิ่งอีก ท่านจะ
อนุญาตให้บาดหลวงสมาคม เยชู ๑ คน หรือ มากกว่านั้น ไป
โตงกิ่งโดยเรือลำนั้น แต่ถ้าจะไปเวลาปัจจุบันจะประสบ
อันตราย ต่อมามีบาดหลวงมาถึงนี้ ๑๒ คน ข้าพเจ้ารู้สึก
ว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะแสดงต่อพระเป็นเจ้า แล้วทำหน้าที่
ที่แทนพระผู้เป็นเจ้า ที่จะได้จัดการส่งบาดหลวงบางคนไป
โตงกิ่ง ตามที่ท่านบิชอบได้พูดไว้แล้ว ทั้งได้ตั้งใจไว้ว่า
จะถามท่านต่อหน้านาย เซเบเรต^(๒) ทูตของพระเจ้าแผ่นดิน
ฝรั่งเศสและบาดหลวงผู้หัวหน้า ข้าพเจ้าจะจดเรื่องการ
สนทนาอันนี้ไว้ให้บาดหลวงตาซาทุลพระผู้เป็นเจ้า พระผู้
เป็นเจ้าจะได้ทราบที่ท่านบิชอบ [ผัดเวลาด้วย] ว่าจะปรึภษา
กับบาดหลวงตาซาในเรื่องนี้ [เสียก่อน] ไม่คำนึงถึง คนที่
หลาย ซึ่งได้ปล่อยให้ตายไป ประหนึ่งเขาไม่สำคัญอะไรเลย
เมื่อข้าพเจ้าบังคับให้ท่านตอบอย่างเด็ดขาดว่า ควรหรือที่
จะปล่อยคนมากมายถึงเพียงนั้นให้เสียหายไป ท่านตอบว่า
หากเขาเลือกจะตายโดยมิได้รับศีลเราจะทำอะไรรู้เล่า ดังนี้
เมื่อเห็นว่าในเรื่องนี้ข้าพเจ้าหมดหวังที่จะให้พวกคริสตศาสน-

(๑) Mr de la Vignée (๒) Mr. Ceberet

นิกผู้เคราะห์ร้ายได้คลายความทุกข์บ้าง จึงตกลงใจจะให้ผู้
 แทนของเขาเข้ามากราบแทบบาทพระผู้เป็นเจ้า ขออาเศียร
 พาทและความกรุณา ทั้งขอพรสิ่ง ๑ เพื่อคริสตศาสนิกเป็น
 จำนวนมากจะได้คลายทุกข์ และวิงวอนพระเป็นเจ้าขอให้
 พระเป็นเจ้ามีอายุยืน ปราศจากโรคภัยและมีความสำราญ
 ใจ ข้าพเจ้าก็ทราบถึงความขวนขวาย [ในทางแผ่นดินศาสนา]
 และเกียรติคุณของพระผู้เป็นเจ้า เช่น เดียวกัน กับ ที่ คน ทั้ง
 หลายทราบกันอยู่ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าของคตูลถึงข้อนี้
 ไม่ให้ขัดขวางออกไปอีก แต่ทำใจดีไว้ด้วยวางใจในความคุ้ม
 ครองของพระผู้เป็นเจ้าซึ่งจะได้จัดการเรื่องเมืองนั้นให้ สมกับ
 พระเกียรติของพระเป็นเจ้าและพระผู้เป็นเจ้า เพราะถือว่า
 ข้าพเจ้า มีหน้าที่เพียง ทูล เหตุการณ์ อันจริง ทั้งปวง แล้ว คอย
 ปฏิบัติตามที่พระโปรดสั่งมาเท่านั้น ความเป็นไปในโกจิน
 ไชนาก็น่าทุเรศเท่ากัน แต่เป็นด้วยเหตุต่างกันคือฝ่ายชาว
 เมืองโตงกิงไม่ยอมรับศีลแก่บาปจนกว่าจะได้บาดหลวงสมา
 คมเยซูกลับคืนมา ฝ่ายชาวเมืองโกจินไชนายอมไปรับศีลแก่
 บาปจากครูสอนศาสนาผู้เป็นฆราวาส ด้วยชาวบ้านเป็นอัน
 มากถูกกับครูเหล่านั้น แต่บาดหลวงชาวฝรั่งเศสทั้งหลาย
 และบาดหลวงตำแหน่งผู้ช่วยของผู้แทนบิชอปนั้นโดยเฉพะ
 นั้นจะให้ชาวบ้านปฏิบัติแปลกๆ คือผู้ช่วยครูจะให้คริสต์

ศาสนิกที่ไปรับศีล แก้บาปจากบาตหลวงสมาคม เยชู แล้ว ให้
 ต้องรับศีลแก้บาปอีกหน ๑ ประการหนึ่งว่าศีลที่ได้รับมา
 ก่อนเป็นโมฆะ ข้าจะต้องขึ้นไปถึงยอดบันไดพลีรัฐ^(๑) หน้
 หน้ามาข้างประชุมชน ประกาศว่าตนขอโทษต่อพระเป็น
 เจ้าในการที่ตนได้รับ ศีลแก้ บาปจาก บาตหลวง สมาคม เยชู
 และการที่ได้รับนั้นเป็นโมฆะ คนสามัญหลายคนได้ทำตาม
 นี้ แต่พวกที่ดึกกว่าและเคร่งครัดกว่าหลายคนไม่ยอมทำตาม
 กล่าวว่าคุณจะรับแก้บาป [อีกครั้ง ๑ ก็จะรับด้วยกล่าวมนตร]
 อันมีกำหนดไว้แก่คนทั่วไป [ไม่กล่าวถึงเรื่องของตนโดย
 เฉพาะ] ดังนี้ แสดงความเชื่อว่าจะได้รับอภัยในเรื่อง
 บาปกรรมทั้งปวงที่ได้ บอกสารภาพ ต่อบาตหลวงสมาคมเยชู
 แล้วโดยมีต้องสารภาพต่อประชุมชนอีก คนอีกพวก ๑ ได้
 จ้าใจทำสิ่งที่ตนไม่ชอบเพราะความโกรธเคืองและนินทาครหา
 ของผู้ช่วยครูบังคับให้เขาทำ แต่ต่อมาเมื่อเกิดความวิปถิ
 สารีก็ไปหาผู้ช่วยครูเพื่อขออภัย การที่ผู้ช่วยครูแก้บาปให้
 เขานั้นเป็นไปอย่างร้ายยิ่งกว่า ผู้คุม พวก ทาสที่ ไข่พายเรือ จะ
 ประพฤติต่อทาสเหล่านั้นอีก คนพวกนี้ได้เขียนเรื่องราว
 ทั้งปวงนี้ไปบอกแก่คนหลายคนเช่นท่านบิธอบและมิตรสหาย
 อันเป็นต้น บางคนร้องขอผู้ที่ได้รับจดหมายของตนให้ไป

---

(๑) altar.

แทนตน ร้องขอให้ตัดตาและจิตต์อันรู้ผิดรู้ชอบของตนได้
 รับความสงบ เป็นเช่นนี้มาหลายปี แม้ข้าพเจ้าได้ร้อง
 ขอต่อกำนับฉวยด้วยความจริงใจเป็นหลายครั้งแล้ว ว่าขอ
 ให้ถอดผู้ช่วยออกจากตำแหน่ง แก่ความขัดข้องทั้งปวง
 ด้วยประการเช่นนี้ก็ได้ประโยชน์ พวกคริสตศาสนิกได้
 ร้องขอแต่เพียงเท่านั้น ดูเหมือนท่านฉวยได้ แก่ไขข้อข้างต้น
 แต่ไม่ได้แก่ ไขข้อ ๒ แก่ตัวว่าตนไม่สามารถถอดเขาเพราะ
 เขาเป็นผู้ช่วย ที่แท้ท่านเองเป็นผู้แต่งตั้งเขาในตำแหน่งนั้น
 ด้วยพวกคริสตศาสนิกนั้นยืนยันคำขอร้องนั้นซ้ำ ๆ ทุก ๆ ปี แต่ก็
 เปล่าประโยชน์เรื่อยมา จึงพากันโกรธเคืองต่อพวกครูทาง
 ศาสนา ไม่ยอมไปรับศีลแก่บัพและศีลมหาสนิท ขอพระ
 ผู้เป็นเจ้าได้โปรดอ่านเรื่องโกจินไซนาที่ได้สอดมาใน [ของ]
 น ๒ เรื่อง เพื่อได้ทราบว่าจะอะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความ
 เจริญของคริสตศาสนาที่นี้ ก่อนหน้าผู้ช่วยคนนั้นมาอยู่ นาย
 กรุดาเลียร์^(๑) และ นายวาเจต^(๒) ได้เป็นตำแหน่งนี้ พระผู้
 เป็นเจ้าทราบอยู่แล้วว่าทั้ง ๒ คนนี้ ถูกถอดเพราะความประ-
 พุทธิลามกของเขา ท่านฉวยแห่งเฮเลียวไปลิขิตนำจด-
 หมายแนะนำไปเยี่ยมโกจินไซนามากี่ล่วงเวลามาเป็นปี ๆ แล้ว
 พรรคพวกของท่านเล่าลือกันว่า แถวเมืองโกจินไซนามีคน

(๑) Mr. Courtalier (๒) Mr. Wacht

ชอบท่านเป็นอันมาก แต่เมื่อท่านไปที่โน้นได้ประสบความสำเร็จ
รับรองผิดกับที่ได้ประสบในสยาม ข้าพเจ้าอยากให้เป็น
จริงตามที่เขาเล่าลือกัน แต่ก็รู้อยู่ว่าไม่เป็นจริงเช่นนั้น.

เมืองจีน

[บาดหลวง] ในเมืองจีนเป็นคนใหม่ จึงไม่กล้าทำ
ให้ความลำบาก กับแก่นเกิดขึ้นในหมู่คนเช่นที่เกิดขึ้นแล้วใน
เมืองโตงกิง โกอจินไซนา และสยาม ท่านผู้นั้นอยู่ในความ
ปกครองของท่านบิชอปแห่งอาร์โกลี^(๑) ท่านบิชอปนั้นเป็นชาว
เมืองเวนิซ และเป็นนักบวชคณะเซนต์ฟรานซิส เข้ามา
สยามทางเมืองเบเตเวีย เป็นผู้ช่วยของดอนฟรานซิส^(๒)
บิชอปแห่งเฮเลียวโปลิช เหตุที่ไม่ได้รับอนุญาตไปเมืองจีน
พร้อมกับท่านบิชอปแห่งเฮเลียวโปลิช และเหตุที่ได้รับ ความ
ขัดใจต่าง ๆ จึงทิ้งโรงเรียน [ที่อยู่] มาหาข้าพเจ้า ขอให้จัด
ที่พักพออยู่ได้พร้อมด้วยนักบวชพวกของตน จนกว่าจะถึง
เวลาออกไปเมืองจีน นักบวชเหล่านี้ยากจนเหมือนพวก
กาปูจีน^(๓) ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากคณะครูสอนศาสนา
อย่างไรหมด เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงทูลขอให้จ่ายเงินพระ
ราชทานประจำปี จัดที่พักเลี้ยงดูและจัดการให้ได้ไปเมือง

(๑) Argoli (๒) Don Francis (๓) Capuchin

เงินโดยมิต้องเสียเงินค่าพาหนะ ท่านบิณฑบคนนี้คิดเอาเอง
ว่า เมื่อคอนฟรานซิสตาย การสืบตำแหน่งจะเป็นสิทธิของ
ตัว แต่ไม่ได้สมประสงค์ เพราะเมื่อคอนฟรานซิสทำกาล
กิริยาได้มอบอำนาจให้นายมิกโรต^(๑) เสีย ทั้ง ๒ คนนั้นก็เกิด
แก่งแย่งกันเล็กน้อย เพราะชาวเวนิซมีมรรยาทด้ได้รับความ
ความช่วยเหลือจากคนทั้งหลายในตำบลที่เขาทั้ง ๒ อาศัยอยู่.

กัมพูชา

ที่กัมพูชามีคริสตศาสนิกชนมาก แต่มีบาทหลวง
สมาคมเยซูเพียงคนเดียว เป็นชาวญี่ปุ่นชื่อว่า ซางะ^(๒) แม้
ว่ากัมพูชาเป็นประเทศใหญ่และค่อนข้างจะทำความดีอยู่ก็ดีก็
ไม่เคยมีบิณฑบไปอยู่ที่นั่นเลย เคยส่งนายโกร์ตาลิน^(๓)
ไปคราว ๑ กับอีกคราวหนึ่ง ๑ ส่งบาทหลวงชาวโปรตุเกสคณะ
เซนต์ฟรานซิสไปคน ๑ คนหลังนี้ถ้าหากไม่ได้รับความปก
ป้องจากพระผู้เป็นเจ้าที่โรม และ ความช่วยเหลือ ของ หัวหน้า
คงถูกไล่ออกจากแคว้นและตำแหน่งของตน นายโกร์ตา
ลิน ก็ดี บาทหลวงชาวโปรตุเกสนั้นก็ดี อยู่ไม่ได้นาน
เพราะขาด ความ สะดวก ทั้ง ปวงที่เคยได้รับ เมื่อ อยู่ประเทศ
อื่น ๆ เมื่อเดือนกรกฎาคมที่แล้วมานี้ เวลาบาทหลวงซางะ

(๑) Mr. Migrot (๒) Sanga (๓) Mr. Courtaulin

แห่งสมาคมเยซูที่ว่ำนั้นยังไม่ได้ทำกาลกิริยา บาดหลวง
 นั้นได้เขียนจดหมายมายังบาดหลวงมาลโดนาโด^(๑) ผู้มี
 อำนาจเหนือตน ๑ ฉะบับ และมายังข้าพเจ้า ๑ ฉะบับ ขอ
 ให้เราทั้ง ๒ จัดการ ส่งบาดหลวงใด ๆ ไปยัง กัมพูชา สักคน ๑
 เพื่อให้ศีลแก่บาปแก่ตน และเมื่อตนทำกาลกิริยาแล้วก็
 ให้ปกครองพวกคริสตศาสนิกต่อไป บาดหลวงมาลโดนาโด
 และข้าพเจ้าเคยได้ ไปขอท่านบิชอบหลายครั้งให้ส่งบาดหลวง
 ไปสักคน ๑ แต่ไม่ได้ เพราะท่านบิชอบตอบว่าท่านไม่มี
 ใครที่จะส่งไปได้ ตามที่ทูตมานักบั้งชัคว่าที่สยามไม่ขาด
 บาดหลวงเลย ที่จริงพวกนี้ไม่มีใครสักคน ๑ ชอบอยู่ใน
 เมืองจนและป่าเถื่อนเช่น [สยาม] นี้ เลย เพราะเหตุนี้
 ข้าพเจ้าเข้าใจว่าพวกบาดหลวงสมาคมเยซูจะชอบให้พวกของ
 ตัวไปอยู่กัมพูชา แต่ถ้าหากสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินนายของ
 ข้าพเจ้า ซึ่งได้ทรงขอเขามาแต่พระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศส จะทรง
 อนุญาตก็ดูเหมือนจะปฏิเสธ

เมืองซันสะลัมและเมืองซัน

เมืองซันสะลัม^(๒) และเมืองซันแก่ซันสะลัม เคยมีคร
 ไม่นักบวชคน ๑^(๓) แต่เพราะเหตุอะไรก็ไม่ทราบ ได้ทั้ง
 หน้าทีโดยไม่ได้รับศีลมาอยู่ที่นั่นได้ ๖ เดือนแล้ว ข้าพเจ้าพบ

(๑) Fr. Maldonado (๒) Junsalam คือ เกาะแกวมะลายู ค. Hobson-Jobson
 หน้า ๔๗๓ ทรงคำ Junk-Ceylon (๓) a secular Father

เขารู้สึกแปลกใจมาก ได้ถามไปทันทีว่า ได้มอบหน้าท
ไว้ให้ใครบ้าง เขาระงับบอกว่าไม่ได้มอบไว้ให้ใครเลย
และ กล่าวว่าเขา เคย อยู่ที่โน้นโดย ปราศจาก ความช่วยเหลือ
ลำบากมาเป็นเวลานานแล้ว จึงเขาหวังใจว่าพระผู้เป็นเจ้าของ
คงจะไม่ตีเตียนเขา พระผู้เป็นเจ้าของคงอนุมานได้ว่าข้าพเจ้า
ได้ยื่นคำพูดของเขามาแล้วรู้สึกแปลกใจเพียงไร ข้าพเจ้า
ได้บอกว่าผู้ปกครองชั้นสะถัม เป็นคนโง่เขลาจึงได้อนุญาตให้
ออกมาโดยไม่ได้ตั้งให้ใครรับหน้าที่ต่อไป ข้าพเจ้ารับว่า
จะจัดเรื่องตำแหน่งนั้นในกาลต่อไป ต่อมาไม่ได้มีเรื่องเช่น
นี้อีกเลย ภายหลังจากไม่กี่วัน ข้าพเจ้าได้พูดกับท่านบิชอบ
ถึงเรื่องนี้ ท่านพูดตอบอย่างไม่เอาใจใส่ ข้าพเจ้าจึงได้
เตือนสติท่านว่า หากข้าพเจ้าอยู่ในตำแหน่งท่าน ข้าพเจ้า
ก็จะไม่เพิกเฉยต่อคนมากหลายในเมืองเหล่านี้ ซึ่งตายไปโดย
ไม่มีที่ขุดหลุม ข้าพเจ้ากล่าวอีกว่า พระผู้เป็นเจ้าของคงไม่
เพิกเฉยต่อวิธีที่จะจัดการเช่นนั้น ข้าพเจ้ามีความเสียใจใน
เหตุการณ์เหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง ท่านจึงได้ตอบว่า ขอให้
ข้าพเจ้าวางใจเถิด ต่อไปภายหน้าท่านจะจัดการให้เป็นที่
พอใจแห่งพระผู้เป็นเจ้าของและข้าพเจ้าด้วย แต่มาจนเวลานี้
ก็ไม่เห็นมีอะไรเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเลย.

เทนซ์เซอริม และ เมอร์กวิน^(๑)

ในตำบลทั้ง ๒ นี้มีคริสตศาสนิกมากมาย ในขั้นต้นอยู่ในความปกครองของบาทหลวงชาติโปรตุเกศคน ๑ ซึ่งบิชอปของเขาได้ส่งไปอยู่ที่โน้น บาทหลวงคนนั้นได้กลับมาแล้วไม่กี่ปี คนนี้เป็นคนตั้งอยู่ในธรรมได้เคยออกไปเยี่ยมพวกคริสตศาสนิกชาวเมอร์กวินเป็นครั้งเป็นคราว ท่านบิชอปได้จัดส่งบาทหลวงคณะเซนต์ฟรานซิส ซึ่งมาแต่กัมพูชาให้ไปอยู่เมอร์กวิน แต่ต่อมาภายหลังราว ๒ เดือนได้เรียกบาทหลวงนั้นให้กลับมายังเทนซ์เซอริม แต่ให้ผ่านมาทางสยามอย่างเดิม.

ตำบลต่าง ๆ ตามฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา.

ตำบลแรก ห่างจากบางกอกราว ๓ ไมล์ มีสำนักบาทหลวงจันเดบอย^(๒) ผู้ปกครองคริสตศาสนิกจำนวน ๑ ผู้แทนของบิชอปก็เคยไปพักอยู่ที่นั่นเนืองๆ เมื่อ ๒ ปีล่วงมาแล้วข้าพเจ้าได้ส่งคริสตศาสนิก ๔๐๐ คนอันกระจัดกระจายอยู่ตามป่าห่างเมืองละโว้ไม่กี่ลี้^(๓) ล้วนไม่รู้ว่าเป็นเจ้าคืออะไรให้ไปอยู่ที่โน้น เพื่อจะได้รับศีลล้างบาป^(๔) เพราะที่อยู่

(๑) Tenesserim and Merguin ตะนาวศรี และ มะริด ?

(๒) Rev. Chandeboy

(๓) ลี้คหนึ่งว่าเป็นระยะทางราว ๓ ไมล์

(๔) baptism

ใกล้บาดหลวง ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณของพระเป็นเจ้าด้วย
 ได้ผลดี คือคนพวกนั้นเกิดเลื่อมใสเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อ
 จวนจะได้เสวยผลบาดหลวงผู้ซึ่งถูกส่งย้ายไปเป็นผู้ปกครอง
 โรงเรียนและทำกาลกิริยาในที่นั้น คนพวกนั้นก็ขาดคนซึ่ง
 จะปกครองวิญญาน

สังกอก^(๑)

สังกอกเป็นหมู่บ้านแห่ง ๑ อันเป็นที่อาศัยของชาวสยาม
 และรามัญ อยู่ข้างฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีผู้ปกครองทางสาส-
 นาเป็นนักบวชคณะเซนต์ฟรานซิสซึ่งมาแต่กรุงโรม อยู่ใน
 ความอุปถัมภ์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าต้องการส่งใครสักคน ๑
 ไปยุโรป เพื่อปฏิบัติสังฆกรรม โบสถ์ที่ข้าพเจ้าได้รับศีลล้างบาป
 อยู่ในตำบลเซฟะโลเนีย^(๒) และเพื่อจะจัดการให้สกุลของ
 ข้าพเจ้าได้รับความกรุณาบางอย่างจากรัฐบาลเวนิซ ผู้แทน
 ของบิชอปก็ให้นักบวชผู้หนึ่งไปด้วยคิดว่าอาจหาผู้อื่นมาแทนได้
 ข้าพเจ้าได้ร้องขอให้ท่านเข้ามาช่วยพวกคริสตศาสนิกอันทอด
 ทิ้งอยู่นั้นอยู่เองๆ แต่จนบัดนี้ก็ไม่สำเร็จตามความคิดนั้น.

(๑) สามโคก? (๒) Cephalonia.

ถยาม

ในเมืองหลวงและบริเวณรอบๆ มีสำนักคริสตศาสนิก ๓ แห่ง คือ สำนัก ๑ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน นายของข้าพเจ้าทรงสร้างตึกใหญ่หลัง ๑ กับโบสถ์อังกามโบสถ์ ๑ เกือบเสร็จแล้ว ค่าใช้สอยราว ๖๐,๐๐๐ “โอดุโฏ”^(๑) (ทอง) แต่ถ้าสร้างเสร็จแล้วจะหาชาวคริสตศาสนิกที่ไหนข้าพเจ้ายังไม่ทราบ โฉนหนอ [บาดหลวง] พวกนี้จึงไม่หัดภาษาให้ชำนาญซึ่งจะทำให้ผู้ที่นับถือศาสนาอื่นเชื่อตาม มีแต่จะนิทาผู้ถือศาสนาอื่นให้เขาหัวเราะเยาะเย้ย เพราะเรื่องคล้ายกับชาวสกอตพูดภาษาอังกฤษ และประโยชน์ทั้งปวงที่ทำให้ผู้อื่นก็มีแต่สวดบท “มาซ” และ “เวซเปอร์ซ”^(๒) และเคารพภักดาคนไข้อันมาร์กษาโรคที่โรงพยาบาลของตนอย่างน่าที่เรศ พวกบาดหลวงนี้ที่มีความหวังดีก็มีอยู่มาก แต่ไม่มีความสามารถที่จะจัดการ ตามความคิดให้เป็นผลสำเร็จได้

สำนักที่ ๒ อยู่ที่มัปรัม^(๓) ในที่นั้นรับเลี้ยงคนนักเรียนบางคน แต่จัดการกินอยู่แห่งหม่อมเลวทรามทั้งสิ้น ถ้าจะจัดการเลี้ยงคนหนุ่มๆ ให้ดีขึ้นจะเป็นประโยชน์ในทางชักชวน

(๑) “Otto” (gold) pieces. (๒) vespers (๓) Mapram.

ให้พวกหนุ่มๆ นั้นและญาติพี่น้องที่ถือศาสนาอื่นพลอยไปมา
หาสู้กันได้ ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นความขาดแคลน ดังนี้
จึงถามว่าปี ๑๗ จ่ายเงินที่โรงเรียนเท่าไร ได้รับตอบว่า เคย
ใช้จ่าย ๒๕๐ เหรียญ "โออูอู" (ทอง?) สำหรับนักเรียน ๘๐ คน
กับบาทหลวง ๒ คน และกล่าวว่ากรุงโรมก็เห็นพ้องด้วย
การสอนนักเรียนเป็นอันมาก ข้าพเจ้าจึงบอกว่า ถ้าเช่นนั้น
ก็ไม่ได้จัดการอะไรให้ดีขึ้น แต่เขาแก้ตัวว่ายากจน ข้าพเจ้า
ได้ตรึกตรองโดยละเอียดแล้วว่าโรงเรียนเหล่านี้ล่าช้าอายุมาก
กว่าที่เป็นประโยชน์แก่ศาสนา ข้าพเจ้าจะจัดโรงเรียนใน
สยามให้ดีขึ้นดังนี้ แล้วข้าพเจ้าจึงได้สร้างโรงเรียนอัน
ใหญ่ขึ้นในที่นั้นมีนักเรียน ๑๐๐ คน บาทหลวง ๔ คนและผู้
แทนมิชชันนารี ๑ คน จ่ายเงินปีละ ๑,๕๐๐ เหรียญ "โออูอู" แต่
กระนั้นก็ยังได้รับความลำบากมาก เพราะนายโมนโดริน^(๑)
ซึ่งได้มีความเพียร มีจรรยาดีและมีความรู้มากเหมาะที่จะ
สอนเด็กหนุ่ม ได้ตายไปเสียหาผู้อื่นมาแทนให้เหมือนไม่ได้

เมืองละโว้

ในเมืองละโว้มีสำนัก ๑ ที่ได้พระราชทาน เป็นที่ให้
ศีลแก่คริสตศาสนิกชน แต่บาทหลวงคน ๑ ซึ่งเป็นผู้ให้ศีล

(๑) Mr. Mondorin

มีจรรยาอายุอย่างยัง จนข้าพเจ้าไม่กล้าขานชื่อ มีอีกสำนัก ๑ ในมณฑลโปรเซลุก^(๑) มีบาดหลวงคน ๑ กับนักบวชคณะเซนต์ฟรานซิสคน ๑ อยู่ที่นี่ คนทั้ง ๒ นี้มีจรรยาดี ข้าพเจ้าหวังใจว่าเขาจะฉลองพระเดชพระคุณพระเป็นเจ้าได้ดังจะปรากฏในสำเนา จดหมาย ของเขา ซึ่งได้ ส่งมา พร้อมกับจดหมายฉบับนี้

ข้าพเจ้าขอจบเรื่อง ความ เป็นไปของ คริสตศาสนาในเมืองเหล่านี้ไว้เพียงนี้ และขอพระผู้เป็นเจ้าได้กรุณาอนุญาตให้ข้าพเจ้าทูลข้อความซึ่งข้าพเจ้า ได้คิด ทบทวน แล้ว บาง ข้อ โดยย่อๆ เพื่อพระผู้เป็นเจ้าจะได้ตัดสินว่าเหตุการณ์อย่างที่เกิดขึ้นนั้น เหมาะแก่ศาสนจักรของพระเป็นเจ้าแล้วหรือไม่ คือ

หนึ่ง การที่หัวหน้าคน ๑ ซึ่งเป็นคนสำคัญของศาสนจักรนี้แต่งตัวอย่างฆราวาสมาในพิธีเกี่ยวแก่ศาสนา ดังนี้สมควรแก่เขาหรือไม่.

สอง ผู้ที่เชิญจดหมายของพระผู้เป็นเจ้าและถวายพระหัตถ์พระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศส ซึ่งจักเป็นอุปการแก่ตนมาก

(๑) porceluk พินชโลก ?

ทุกโอกาส และเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันตรายภัยได้
เป็นอย่างดีในประเทศนี้ แต่กลับได้รับความ อับอายก่อนหน้า
ที่จะได้เข้า เพราะจัดการไม่ดี อย่างนี้จะสมควรแลหรือ.

สาม เป็นการสมควรหรือที่อนุญาตให้บาดหลวงแต่ง
เครื่องแบบของศาสนาในเมื่อเขาไม่ได้ทำการสอนศาสนาเลย
เป็นแต่ทำการเป็นพ่อค้าเท่านั้น ทั้งนี้เพราะบีบอบและ
บาดหลวงเมืองโตงกิ่งไม่ได้แสดงเป็นอย่างอื่น [นอกจากเป็น
พ่อค้า]

สี่ เป็นการสมควรแลหรือ ที่ยอมให้ชะโมย สิ่งของ
ของเพื่อนบ้าน มีหน้าขายยังกล่าวอีกว่า กรุงโรมก็ได้อนุญาต
แล้วดังนี้ เป็นการทำให้คนนอกคริสตศาสนิกใหม่ๆ รู้สึก
โกรธเคือง

ห้า แม้จะไม่กล่าวถึงความเห็นที่ว่าพระคริสตยอม
ประทานสิทธิการแผ่ศาสนาทั่วโลกไว้ให้แก่ศิษย์ทั้งหลายของ
พระองค์ก็ดี เมื่อไม่มีเหตุสำคัญอย่างยิ่งแล้ว การฟื้นความ
เห็นด้วยวิธีบรมกของผู้ที่ เป็น ครูสอน ศาสนาโดยชอบ และ
ได้เขาออกจากโบสถ์ที่เขาสร้างตนเองนั้นจะเป็นการถูกต้องและ
หรือ เพราะคนที่เหมาะที่สุดสำหรับเผยแผ่ศาสนาก็คือผู้
เป็นครูสอนโดยทางชอบนั่นเอง

ทก ทำไมคนไม่รู้หนังสือ ไม่มีศรัทธา ไม่มีควม
 สำรวมอินทรีย์ เมื่ออยู่ในยุโรปก็มีตำแหน่งเลวๆครั้นมาถึง
 สยามจึงกลายเป็นนักสอนศาสนาของโรมคนชั้นสูงกว่าคนทั้ง
 หมดในที่นี้ไปได้ ที่นเองก็ต้องการมีนักสอนศาสนาซึ่งมี
 ความอดทน ความถ่อมตัว ความระมัดระวังและคุณความดี
 อื่นๆมากอย่างเดียวกันกับผู้ซึ่งส่งมาจากบรูพทิศแห่งอื่น ๆ (*)

เจติ เมื่อไม่ได้คัดเลือกผู้สอนศาสนาให้เหมาะที่จะ
 ส่งเข้ามาในบรูพทิศแล้ว จะหวังประโยชน์อันใดจากผู้สอน
 ศาสนากรุงโรมซึ่งไม่ได้เล่าเรียนอาคมวิทยา และทาง
 ศาสนาเล่า

แปต เป็นการสมควรหรือที่ยอมให้คนโง่เขลาและไม่มี
 กิริยามรรยาทเหล่านั้นเข้าบวชในศาสนา ให้เป็นที่รำคาญ
 แก่พวกคริสตศาสนิก อย่าว่าถึงคนดีเลยแม้แต่คนหยาบ
 ที่สุดก็ไม่ชอบ

เกา เป็นการสมควรหรือที่ชาวเมืองโกจินไซนา ซึ่ง
 ทั้งบ้านเมืองและทรัพย์สมบัติของตน เพราะเหตุความ
 ทารุณของครูสอนศาสนา แต่ก็ยังนับถือคริสตศาสนาอยู่

ตีป เมื่อขาดหลวงผู้แทนฝ่ายกรุงโรม ไม่มีคนส่ง
 ไปปกครองคริสตศาสนิก ทำไมจึงขัดขวางผู้อื่นซึ่งจะไป
 ทำหน้าที่นั้น

(*) India

ข้าพเจ้าจะขอยุติเรื่องนี้เสียที เพราะทราบอยู่ดีว่า พระผู้เป็นเจ้าคงจะสอบสวนสิ่งซึ่งจำเป็นทั้งปวงโดยแท้ และขอประทานทุกข์ข้อความบางอย่างเรื่องความประพฤติของบาดหลวงผู้แทนพระผู้เป็นเจ้าซึ่งทำให้ข้าพเจ้าน้อยใจ และทำให้สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินน้อยพระทัยมาก ถ้ามิได้คิดถึงพระผู้เป็นเจ้าแล้ว คงเนยรเทศบาดหลวงเหล่านี้เสียแล้ว พระผู้เป็นเจ้าคงทราบแล้วว่า ชาวโปรตุเกสมีโบสถ์ที่โบสถ์มีคริสตศาสนิกกว่า ๔,๐๐๐ โบสถ์ทั้งนั้นเคยอยู่ในปกครองของบิชอปแห่งมลากา เมื่อชาวฮอลันดาตีเมืองมลากาได้แล้ว ก็ยังคงอยู่ตามเดิม ต่อมาเปลี่ยนไปอยู่ในความปกครองของอาชบิชอป^(๑)แห่งโควา ผู้เป็นประธานบาดหลวงในประเทศอินเดีย ภายหลังมีบาดหลวงผู้แทนฝ่ายกรุงโรมเข้ามาอยู่ในสยาม พระเจ้าแผ่นดินโปรตุเกสทรงมีพระราชหัตถ์อย่างอหังการมาสั่งห้ามผู้ที่อยู่ในรั้วมธงโปรตุเกสทั้งหลายไม่ให้อยู่ในโอวาทของบาดหลวงผู้แทนกรุงโรม ให้อ่านประกาศพระราชหัตถ์นั้นต่อหน้าประชุมชน ที่โบสถ์เมืองโควา เมื่อปี ๑๖๘๓ มีราชทูตโปรตุเกสมายังพระราชสำนักนี้ ฟ้องเรื่องบาดหลวงผู้แทนกรุงโรมรังแกชาวโปรตุเกส ซึ่งฟังโศกสมภารแห่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน นาย ของข้าพเจ้า

(๑) Archbishop of Goa.

มาโดยความสงบเรียบร้อยหลายปีมาแล้ว ราชทูตโปรตุเกศ
ร้องขอให้ได้ฟังโพธิสมภารต่อไปอย่างเดิม สมเด็จพระ
เจ้าแผ่นดินนายของข้าพเจ้าตรัสแก้แทนพวกบาดหลวงผู้แทน
กรุงโรม ว่าไม่ทรงทราบที่ชาวโปรตุเกศถูกบาดหลวงกรุงโรม
รังแก ความจริงชาวโปรตุเกศถูกรังแก แต่พระองค์ไม่
ทรงทราบ เมื่อมีฉบับแห่งเฮเลียวโปลิชไปเฝ้าที่ทูลฟ้องถึง
ราชทูตโปรตุเกศ พระองค์ก็ทรงตอบอย่างเดียวกันกับที่ได้
ทรงตอบพวกราชทูตนั้น

ขอให้พระผู้เป็นเจ้ากรุณาทราบไว้ว่า เนื่องด้วยเหตุ
การณ์ที่ทูลมานี้ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามทรงงดการ
เจรจากับราชทูตโปรตุเกศ และได้รับสั่งแก่บิชอปแห่ง
เฮเลียวโปลิชว่า การรังแกตามที่ราชทูตโปรตุเกศฟ้องมานั้น
ดูเกินกว่าเหตุที่จะเชื่อได้ว่าอาจเป็นจริง ตามที่ได้รับสั่งเช่น
นี้เป็นอันได้ทรงแสดงว่า การที่ได้ทรงงดการเจรจากับราชทูต
โปรตุเกศนั้นถูกต้องแล้ว

บิชอปจดหมายฉบับ^๑ส่งไปโดยสามัญถึงพวกบาดหลวง
คณะดอมินิก^(๑) เมืองโควาความว่า ตั้งบาดหลวงปีเตอร์-
มารไตโร^(๒) ของคณะนั้นให้เป็นผู้แทน^(๓) ซานโต ออฟฟิ-

(๑) Dominican Fathers (๒) Fr. Peter Martire

(๓) Vicar and Commissary

เซียว^(๑) ฝ่ายชาวโปรตุเกส ด้วยบาดหลวงบีเตอร์ มาร์-
 ไตรผู้มั่งนีสัยสงบเสงี่ยม ผู้แทนบิชอปเมืองโควาก็ได้
 กล่าวยกย่องบาดหลวงผู้ให้ข้าพเจ้าฟัง ข้าพเจ้าจึงได้ว่า
 กล่าวให้บาดหลวงบีเตอร์ มาร์ไตร อยู่ในโอวาทของบาด-
 หลวงผู้แทนกรุงโรม และให้รับคำปฏิญาณ บาดหลวง
 บีเตอร์ มาร์ไตรมีบาดหลวงซึ่ง จะ ไป เมือง ไตโมร^(๒) มาด้วย
 อีก ๒ คน เมื่อบาดหลวงบีเตอร์ มาร์ไตร รับคำปฏิญาณนั้น
 รับต่อหน้าข้าพเจ้าและมีข้อสัญญาว่าบิชอปจะไม่ข่มเหงบาด-
 หลวงคณะของตนอีก ๒ คนที่มาด้วยนั้น เพราะบาดหลวง
 ๒ คนนั้นจะไม่อยู่ที่นี้ แต่จักออกไปในเดือนกันยายนหน้า
 บิชอปก็เต็มใจให้คำสัญญาว่า ถ้าบาดหลวงทั้ง ๒ นั้นไม่
 เอิบเออมเข้ามาในหน้าที่ ครุศาสนา ประจำปารีส^(๓) ทราบโด
 ท่านก็จะไม่รบกวนทรานนั้น ต่อมาเวลาภายหลังไม่กี่วัน
 เมื่อข้าพเจ้าไปหาท่าน ท่านบอกแก่ข้าพเจ้าว่ามีความประ-
 สงค์จะเขียนจดหมายให้โอวาทแก่บาดหลวงเหล่านั้น และ
 ว่ายินดีที่ข้าพเจ้าได้มาทราบเรื่องด้วย ข้าพเจ้าตอบว่าถ้าหาก
 บาดหลวงเหล่านั้นอยู่ในฐานะที่จะต้อง ทำ ตาม บังคับ บัญชา
 ของท่าน ก็เป็นหน้าที่ที่จะให้ โอวาทแก่เขา แต่บาดหลวง
 เหล่านั้นไม่ได้อยู่ในฐานะเช่นนั้น จะให้โอวาทก็บ่ช่วยการไม่

(๑) Santo Ufficio (๒) Timor (๓) Parish priest]

มีประโยชน์ ท่านตอบว่าถ้าท่านไม่ได้ให้โอวาทก็เป็นอัน
 ว่าไม่ได้ทำหน้าที่ของท่าน ข้าพเจ้าก็ได้ตอบไปทันทีว่า ข้า
 แต่ท่านผู้เจริญ หากท่านอยากจะให้สิทธิ^(๑) อะไรแก่บาด
 หลวงเหล่านั้น โดยเขาไม่ต้องรับคำปฏิญาณ เขาก็คงรับ
 สิทธินั้น ท่านตอบว่าหากไม่ได้รับคำปฏิญาณ ท่าน
 จะให้สิทธิอะไรไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงตอบว่าท่านจะทำสิ่ง
 ใด ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสำหรับรักษาความดีความสงบในใจของ
 ท่านก็ได้ ขอแต่อย่าให้ท่านมาเกี่ยวข้องให้เกิดความเสื่อม
 เสียแก่สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินนายของข้าพเจ้าเลย และขอให้
 จำไว้ว่าชาวเมืองมาซซาร์^(๒) ชาวมะลายูและผู้นับถือศาสนา
 โมหะเมตพวกอื่น ๆ เคยขบถต่อพระองค์ด้วยอ้างเหตุว่าพระ
 องค์ทรงเกื้อกูลพวกคริสตศาสนิกอันเป็นการเสียหายแก่คน
 อื่น ๆ ทั้งหลาย เช่นนี้เป็นอันตรายน่าแก่สมเด็จพระเจ้า
 แผ่นดิน แก่เมือง และพวกคริสตศาสนิก สนทนากัน
 ท่านแล้วข้าพเจ้าก็หลีกไป ต่อมาไม่กี่วันนักบวช บี-
 เตอร์มารไทร ที่วันนั้น ได้มาฟ้องข้าพเจ้าว่า บิฉอบได้แจ้ง
 ไปยังบาดหลวงอีก ๒ คนนั้น ว่าจะต้องเชื่อฟังโอวาทของ
 ท่าน ถ้าไม่เช่นนั้นจะมีโทษ บาดหลวงทั้ง ๒ จึงได้มาหา
 ข้าพเจ้าเพื่อให้เป็นผู้แทนตัวไปบอกบิฉอบให้เลิกการรบกวน

(๑) faculty (๒) Macassar

ผู้ที่มาฟังพระโพธิสมภารอยู่ และว่าถ้าหากเจ้านายในยุโรป จะปล่อยให้ชาวบูรพทิศ และประเทศในบูรพทิศต่างๆ ได้อยู่ โดยความสงบ เขาจะรู้สึกยินดีมาก อยู่มาวัน ๑ เวลาได้พบกับบิณฑิบ ข้าพเจ้าจึงพูดถึงเรื่องนี้เป็นเชิงแนะนำ ข้าพเจ้าไม่ได้กล่าวถึงความเห็นของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน นายของข้าพเจ้า เป็นแต่กล่าวชี้แจงเหตุต่างๆ ให้เพียงพอเป็นเวลา กว่า ๑ ชั่วโมง แต่ไม่ได้รับคำตอบตรงต่อเรื่อง มีแต่ต้องออกไปต่างๆ อย่างไม่มีเหตุผล ข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องชี้แจงความเห็นของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน นายของข้าพเจ้าแก่ท่าน ก็ไม่ได้ผลอย่างไรอีก ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจอย่างยิ่ง

วันรุ่งขึ้นบิณฑิบเข้ามาในสยามนคร^(๑) ก่อนที่จะกลับ ได้มาหาข้าพเจ้าบอกว่า ท่านได้เขียนจดหมายไปลงโทษอย่างเจ็บๆ ให้บาดหลวงคณะดอมินิก ๒ คนที่วันนั้น ออกจากหน้าที่ของทุกๆ ชั่วโมง แต่ก็เกรงอยู่เหมือนกันว่าการกระทำนั้นอาจไม่เป็นที่พอพระทัยสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน นายของข้าพเจ้า แต่หน้าที่ของท่านไม่ยอมให้ทำอย่างอื่นดังนั้น ข้าพเจ้าตอบว่า ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจมากในการที่ท่านนับถือคำสั่งของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินอันประกอบด้วยยุติธรรมน้อยถึงเพียงนั้น ข้าพเจ้าคิดไม่เห็นเลยว่าสมเด็จพระเจ้า

(๑) หมายความว่าพระนครศรีอยุธยา ต้นฉบับภาษาอังกฤษว่า city of Siam.

แผ่นดินจะทรงเห็นชอบด้วย ข้าพเจ้ามีความประสงค์จริงๆที่จะไม่ให้เรื่องนี้ทราบถึงพระโศต แต่ก็เกรงว่าจะปิดไว้ไม่ได้ พระองค์เคยได้รับสั่งถามข้าพเจ้า ถึงข่าวคราวในหมู่บ้านชาวโปรตุเกสว่า มีความสงบอยู่หรือ ข้าพเจ้าก็กราบทูลโดยหลวมๆว่า เคยได้ชี้แจงเหตุบางอย่างแก่บิณฑบแล้ว หวังด้วยเกล้าฯ ว่า บิณฑบคงรักษาคำสัญญาของท่าน ข้าพเจ้าสังเกตเห็นว่าภยจะมีแก่พวกท่าน^(๑) และพวกบาดหลวงด้วย ปล่อยตัวเช่นนั้น เพราะจะทำเล่นกับพระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงนับถือคริสตศาสนาหรือศาสนาอื่นนั้นไม่ได้ ดังนี้ ท่านบิณฑบตอบว่าท่านจะไปกราบบาทพระผู้เป็นเจ้าของทุกขอโทษก่อนที่ท่านจะถูกตีเป็นครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าจึงตอบท่านว่าท่านจะทำอะไรก็ได้แต่ท่าน เพราะข้าพเจ้าไม่มีคำอะไรจะแนะนำ ท่านเป็นผู้ชำนาญในเรื่องเหล่านี้ ยกไว้เป็นหน้าที่ของท่านที่จะพิจารณาดูว่าควรทำอย่างไร แล้วข้าพเจ้าได้ชี้แจงความประพฤติผิดของท่านอีกหน ๑ ว่า การที่ท่านกล่าวว่าถ้าท่านไม่ได้ลงโทษบาดหลวง ๒ คนนั้น ให้ออกจากหน้าที่ชั่วคราว ท่านจะไม่สบาย แต่ที่จริงข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่าจะเป็นอย่างนั้น

(๑) ตรงนี้ คงหมายถึงบิณฑบคนเดียวจึงจะถูก แต่ต้นฉบับใช้คำว่า they แปลว่า เขาทั้งหลาย

ได้อย่างไร เพราะถ้าบาดหลวงทั้ง ๒ นั้น ถูตามคำสั่งของท่านออกจากหน้าที่ พวกคริสตศาสนิกครั้ง ๑ ก็จะขาดการรับศีล ตามที่ท่านทราบอยู่แล้ว ชาวโปรตุเกสไม่ยอมรับศีลแก่บาปจากบาดหลวงของท่าน บาดหลวง [ของชาวโปรตุเกสที่ไม่ได้ถูกลงโทษให้ออกจากหน้าที่] คนเดียวก็นำไม่พอแก่คริสตศาสนิกจำนวนมากๆ นั้น ทั้งบาดหลวงสมาคมเยซูก็ไม่รู้ภาษาโปรตุเกส ถ้าหากว่าบาดหลวงทั้ง ๒ นั้นไม่ถูตามคำสั่งที่ให้ออกจากหน้าที่ ก็จะเกิดครหาโกลาหลด้วยการลงโทษเช่นนั้น เป็นหนทางที่สุดของศาสนจักรอันเป็นพระแม่เจ้าดังนี้ แล้วข้าพเจ้าได้อ้างเหตุผลต่างๆ เพื่อชี้ให้เห็นความผิดของท่าน แต่เมื่อข้าพเจ้าเห็นว่าความพยายามของข้าพเจ้าไม่มีผลก็เลิกไป

ต่อมาภายหลัง ๓-๔ วัน สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินตรัสถามถึงเรื่องราวอื่น ข้าพเจ้าก็เล่าถวายและทูลแก้ตัวแทนท่านบิชอปเท่าที่ทำได้ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทรงน้อยพระทัยมาก แต่เพื่อมิให้พระองค์ทรงรำคาญพระทัยและเปลี่ยนพระราชดำริอันเกิดขึ้นด้วยเห็นแก่ยุติธรรม ข้าพเจ้าจึงกราบทูลแนะนำว่าควรจะระงับเรื่องไว้จนกว่าเรือฝรั่งเศสจะออกไป แล้วทรงพิจารณาอีกครั้งอาจทรงเห็นโทษเบากว่าเมื่อเดิมดังนี้ พระองค์เคยรับสั่งหลายคราวว่าทรงน้อย

พระทัยยิ่งในที่บาดหลวงเหล่านั้นเป็นคริสตศาสนิก ถ้าไม่
 เช่นนั้นพระองค์จะได้ทรงแสดงให้คนทุกคนเห็นว่า พระองค์
 เคารพและอุปถัมภ์ผู้ซึ่งมาฟังพระโพธิสมภารนั้นเพียงไร ขอ
 ให้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าตรัสรองดูว่า บาดหลวงเหล่านั้นอาจประสบ
 อันตรายได้เพียงไร ถ้าหากข้าพเจ้าเป็นเสนาบดีที่นับถือ
 ศาสนาอื่น ไปแนะนำ บาดหลวงๆ คงจะประพฤติต่อข้าพเจ้า
 คนละอย่าง คงไม่ขาดความเชื่อต่อข้าพเจ้าหรือคำแนะนำ
 ของข้าพเจ้า แต่เวลานี้บาดหลวงเหล่านั้นไม่นึกเกรงใจ
 ข้าพเจ้าบ้างเลย และข้าพเจ้าก็ไม่แปลกใจแม้แต่น้อย
 เพราะเขาประพฤติต่อข้าพเจ้า เช่นเดียวกัน กับที่เขาประพฤติ
 ต่อสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินของข้าพเจ้า เขารู้ว่าเขาจะไม่มี
 อันตรายจึงคิดจะทำอะไรก็ทำได้ แต่จะปล่อยให้เข้าใจ
 ผิดอยู่อย่างนี้ไม่ดี เพราะพระเป็นเจ้าของเจ้ามีทางหลายทาง ที่จะทรง
 ช่วยศาสนจักรของพระองค์ ข้าแต่พระบิดา ส่วนตัวข้าพเจ้าๆ
 ก็หวังว่า พระบุญเจ้ายจะเป็นผู้กระทำการอันใหญ่โต ซึ่ง
 จะส่องแสง แสดงคุณความดี อันน่าสรรเสริญ ของพระผู้เป็น
 เจ้า ฉะเพาะพระเนตรพระเป็นเจ้า ตลอดชีวิตอันปราศจาก
 โรคของพระผู้เป็นเจ้า ข้าพเจ้าคิดอีกว่า พระผู้เป็นเจ้าคงพอ
 ใจรับความเห็นของข้าพเจ้าในเรื่อง แก้วไขความวิปลาศต่างๆ
 ของเมืองเหล่านั้น ซึ่งมากมายเกินที่ข้าพเจ้าจะหาเวลามา

พรรณนาได้ บาดหลวงตาชาจะได้ทูลแก่พระผู้เป็นเจ้าโดย
พิสดารยิ่ง แต่ข้าพเจ้าอดทูลแนะนำทางจำเป็นบางอย่าง
ไม่ได้

ก่อนข้าพเจ้าจะทูลพระเป็นเจ้า เช่นอย่างทูลแก่เทพ
บริวารของพระเป็นเจ้าองค์ ๑ ผู้มีหน้าที่นำคนทั้งหลายโดย
ไม่มุ่งหมาย หรือ กระจายสิ่งใด ๆ นอกจากความเกษมแห่ง
คริสตศาสนาของชาวเมืองเหล่านี้ ให้ส่งเสริมเกียรติและ
อำนาจแห่งศาสนจักรคาทอลิก อันประกอบด้วยบุญบารมีให้
ใหญ่โตที่สุด ด้วยเวลานี้ตกต่ำอยู่มากเพราะคนมีจลาถิฎฐิ
คูหมั่นดูแคลน และคริสตศาสนิกเปื้อน่ายต่อธรรม ด้วย
เหตุที่นักสอนศาสนาประพฤติทรุณหยาบคาย ก็ในชั้นต้น
จะต้องส่งบาดหลวงสมาคมกลับคืนไปยังเมืองโตงกิง และ
ห้ามพวกผู้แทน กรุงโรมไม่ให้บวช ชาวพื้นเมือง ผู้ใด ๆ ก่อน
หน้าที่ได้ทดลองความประพฤติในโรงเรียนชั้นกอลเลซ หรือ
โรงเรียนเซมินารีชั้นสูง อนึ่งแม้ผู้ซึ่งได้บวชอยู่แล้วก็จะ
ต้องนำจากประเทศของตนมายังสยาม หรือเอาไว้ใช้สอย
โดยประการอื่นตามแต่หัวหน้าบาดหลวงเห็นสมควร

โกจินไซนา

ผู้ช่วยผู้แทนกรุงโรมและบาดหลวงบางคน ซึ่งประพฤติ

เป็นตัวอย่างไม่ดีนั้น จำเป็นจะต้องเอาออกเสีย ใจของข้าพเจ้าใคร่จะส่งบาทหลวงสมาคมเยซู ๒-๓ คนไปด้วย ตามที่พระเจ้าแผ่นดิน และ คริสตศาสนิกชน ทั้งหลายร้องขอมาบ่อยๆ

เมืองจีน

ตามข่าวที่ข้าพเจ้าได้ทราบจากเมืองจีน คริสตศาสนาที่นั่นได้จัดการอยู่อย่างดี ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านบิชอปแห่งอาร์โคลิกจะทำหน้าที่ของตนได้ดี และจัดการได้อย่างที่คนมีจรรยาปฏิบัติในที่นั้นจะไม่รังแกพวกคริสตศาสนิกให้ขาดความสงบสันติภาพ

กัมพูชา

ข้าพเจ้าหวังใจว่า อาศัยความอนุเคราะห์ของพระเป็นเจ้า และพระเป็นเจ้าจะได้จัดการให้เกิดมีคริสตศาสนิกชนหมู่ใหญ่หมู่ ๑ ในเมืองกัมพูชาทั่วไป และในราชสำนักเมืองกัมพูชาโดยฉะเพาะ เหตุว่าพระเจ้าแผ่นดินกัมพูชาอยู่ในบังคับของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินนายของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงหวังใจว่าจะได้รับสิทธิต่างๆ ทั้งความอารักขาสำหรับพระศาสนา โดยอาศัยพระบารมีของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินนาย

ของข้าพเจ้า ชาวสยามเอาใจใส่ในการที่ชาวกำ埔ชานับถือ
คริสตศาสนา เพราะทั้ง ๒ ฝ่ายถือศาสนาเดียวกันมา ข้าพ
เจ้าอธิบายเรื่องนเมอสนทนากับบาดหลวงตาซาอยู่นาน บาด
หลวงตาซาก็นัดที่จะนำไปทูลพระผู้เป็นเจ้า

จดหมายเขียนที่กรุงโรมส่งไปยัง.....

เรื่องบาดหลวงตาซา แห่งสมาคมเยซู ซึ่งเป็นทูตของ
พระเจ้าแผ่นดินสยาม และข้าราชการผู้มาแต่สยาม เข้าเฝ้า
พระผู้เป็นเจ้าโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑ เมื่อวันที่ ๒๓ เดือน
ธันวาคม ปี ๑๖๘๘

ดอมินิก อันโตนิ เอรโกล พิมพ์ที่กรุงโรมเมื่อปี ๑๖๘๘

โดยได้รับอนุญาตของผู้มีอำนาจเหนือ

หนังสือเรื่อง “การเคียรทางทะเลครั้งที่ ๒ ของบาดหลวงตาซา
และบาดหลวงต้ามาคมเยซูทั้งหลาย ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสตั้ง
ไปยังพระเจ้าแผ่นดินสยาม” ซึ่งยิลเดชไฮรเคตเมตซและบุคร^(๑)
พิมพ์ที่มิดเดิลบวร์ค^(๒) เมื่อปี ๑๖๘๘ กล่าวไว้ในหน้า ๓๘๗ ว่า

ของคเริ่งของข้าพเจ้าไว้เพียงนี้ ข้อความคือไปนี้คิดแปล
มาจากหนังสือพิมพ์ภาษาอิตาลี่ พิมพ์ที่กรุงโรม ด้วยมีนายช่าง^(๓)
คน ๑ ใครจะประกาศให้มหาชนทราบถึงเรื่องราวข้าราชการสยาม
บ้าง ผู้แปลจำต้องเว้นข้อความบางข้อที่รบกวนแพร่หลายอยู่โดยปกติ
แล้วแต่ต้องเพิ่มข้อความบางข้อซึ่งพิมพ์ชนที่กรุงโรม แต่ยังไม่
ได้โฆษณาให้แพร่หลายด้วยเหตุบางอย่างดังได้อธิบายแล้วในหน้า
หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ คำแปลเรื่องนี้ไปสู่ตีตงตรงหน้า ๔๐๒

(๑) Gilles Horthemels & sons (๒) Middelbourg (๓) virtuoso

ในบัญชีบริติชมิวเซียมเล่ม T/Tan' houn ๓๐๓ ลงความ
เห็นอันพึงใจไว้ว่า ควรนับเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ขาดดวงตาชาแต่
งั้น ส่วนเรื่องราชทูตสยามมากรุงโรมพึงอ่านข้อความในหน้า ๒๘๕
๒๘๖ และ ๒๘๕-๒๘๖ ในหนังสือเล่มเดียวกัน

ข้าพเจ้า จะกล่าวเรื่องราว ที่ท่านใคร่รู้ เกี่ยวแก่ประเทศ
สยามและข้าราชการ ซึ่งพระเจ้าแผ่นดิน ประเทศนั้นโปรดให้
ส่งมายังพระบรมอาจารย์ไปปอนโนเซนต์ที่ ๑๑ ตามคำสั่งของ
ท่าน จะกล่าวถึงภูมิประเทศก่อน ราชอาณาจักรสยามนั้น
อยู่ในระวางอ่าวสยามและอ่าวเบงกอลเลยแม่น้ำคงคาไป ข้าง
เหนือ แลไปถึงเมืองรามัญ และ ข้างใต้ แลไปถึงแหลมมะลายู
อยู่เหนือเส้นศูนย์กลางแห่งโลก ๑๕ องศา เป็นประเทศที่
อุดมด้วยข้าว เนื้อ ช้าง แรด ลิง และงู งูเหล่านี้ยาวถึง ๒๐
ฟุตก็มี มีลำน้ำเต็มไปด้วยน้ำจืด ผ่านเมืองหลวงไป แต่จรเข้
ชุกชุม ครั้นถึงฤดูพระอาทิตย์ย้ายราศีจรไปทางทิศเหนือ
ลำน้ำนั้น มีน้ำขึ้นเต็มเมี่ยมและท่วมทั้งประเทศ เช่น
แม่น้ำไนลท่วมประเทศอียิปต์ฉะนั้น ทำให้ไร่นาบังเกิด
ผลบริบูรณ์

เมืองหลวงช้อย่างเดียวกับประเทศ ปริมาณทาง
โดยรอบราว ๑๐ ไมล์ มีกำแพงและแม่น้ำล้อมรอบ พระเจ้า
แผ่นดินเมืองนั้นเป็นผู้มั่งคั่งที่สุดพระองค์ ๑ ในฝ่ายบูรพทิศ

แต่พระเจ้าแผ่นดินไมใคร่จะให้ราษฎรได้เห็นพระองค์ เมื่อเสด็จออกนอกพระราชวัง ย่อมเสด็จด้วยราชบริพารเป็นอันมาก เป็นการสำแดงพระราชอิสริยยศ บางครั้งมีช้างเชือก ๒๐๐ เชือกในจำนวนช้าง ๑๒๐๐๐ ไปในกระบวนด้วย ในจำนวนช้างเหล่านั้น มีช้างเผือกเชือก ๑ ช้างทรงนับถือมาก และทรงถือเป็นเกียรติยศ เรียกพระองค์ว่าพระเจ้าช้างเผือก เมื่อเสด็จไปสู่ที่บุชารูปภายในกรุง ก็เสด็จโดยเร็วเป็นการสำแดงพระเกียรติในเรื่องเรือ ๒๐๐ ลำ เรือเหล่านั้นล้วนปิดทอง และเป็นพาหนะของราชบริพาร ราชบริพารที่ตามเสด็จนั้นมีจำนวนถึง ๑๒๐๐๐ คน

โบสถ์สำคัญที่สุดอยู่ในพระนคร มีเทวรูป ๔๐๐๐ องค์ ปิดทองทั้งสิ้น เครื่องประดับโบสถ์ล้วนมีค่ามาก ช้างในโบสถ์มีประทีปจุดไว้อยู่เป็นนิจ เหมือนอย่างโบสถ์อื่นๆ จำนวนดูในประเทศนี้มีนักบวชกว่า ๖๐,๐๐๐ รูป เรียกว่า ตะละปอย^(๑)เป็นที่นับถือของราษฎรมาก นักบวชนั้นนั่งห่มผ้าเหลือง ๔ นาฬิกา (๑๐ ทุ่ม) ตื่นขึ้นสวดมนตรและบูชาเทวดาอันแปลกประปลาดเรียกว่า สมณโคตม

พวกข้าราชการ ไม่ได้มา กรุงโรม อย่างเป็นทางการตามที

(๑) ภาษามอญ

ท่านได้ทราบ ส่งมาเพียงเป็นบริวารของบาทหลวงตาซาแห่ง
สมาคมเยชู ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามทรงตั้งเป็น
ราชทูตพิเศษมายังยุโรปเท่านั้น

บาทหลวงผู้ประกอบด้วยศีลธรรมอย่างดีที่สุดคนนี้เป็น
ชาวมณฑล อักวิตาเนีย^(๑) ประเทศฝรั่งเศส เมื่อเวลาไม่กี่
ปีมานี้ได้ไปประเทศตะวันออก พร้อมด้วยบาทหลวงสมาคม
เยชูอีก ๕ คน เพื่อจำเรื้อรอยบาทนักบุญฟรานซิสคริส-
เตเวียร์^(๒) ในการแผ่ศาสนาตลอดประเทศใหญ่ๆ ซึ่ง
เวลานี้เป็นที่ตั้งของลัทธินิซารูป เมื่อเข้าไปในสยามประ-
เทศแล้วได้เห็นเสรีภาพอย่างยิ่งในเรื่องศาสนาต่างๆ แต่
ฝ่ายศาสนาคาชอลิกได้รับความอนุเคราะห์จากอัครมหาเสนา
บดีช็อกอนซแดนติน ฟอลคอน ชนชาติกรีก ซึ่งเดิมเป็น
พวกโปรเตซตันต แล้วเปลี่ยนมาเป็นคาชอลิก เพราะ
ความเพียรของบาทหลวงสมาคมเยชูคน ๑ ได้เข้ารับเป็น
คาชอลิกในประเทศ สยาม เมื่อตน ละ เมืองอังกฤษ มา อยู่ใน
สยาม และได้เป็นคนโปรดปรานของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
ดิน เพราะตนมีคุณวุฒิอย่างวิเศษ ถึงได้รับตำแหน่ง
อัครมหาเสนาบดีปกครองมณฑลภายนอกอันกว้างขวาง และมี
มีราษฎรมาก บาทหลวงตาซากับเพื่อนบาทหลวงด้วยกัน

(๑) Aquitania (๒) St. Francis Xavier

เห็นว่า คอนซแตนติน ฟอลคอน เป็นคนเหมาะสมที่สุดที่คนจะ
 ได้อาศัยเป็นหนทางให้ได้รับความอนุเคราะห์จากสมเด็จพระ
 เจ้าแผ่นดินนั้น ด้วยความมั่นใจว่า เมื่อพระองค์โปรดปราน
 คนแล้ว คงจะสามารถชักจูงพระทัยให้เคารพนับถือไป
 อินโนเซนต์ที่ ๑๑ และศาสนจักรฝ่ายกรุงโรมได้ นี่เป็น
 ความมุ่งหมายอย่างเอกของบาดหลวงในการที่ได้เคียรทางข้าม
 น้ำข้ามทะเลมาแต่ไกล และการที่ทนทุกข์ลำบากและเพียร
 พยายามเกินปกติ ด้วยปรารถนาผลนั้นอย่างเดียว เพราะ
 ฉะนั้นบาดหลวงทั้งหลายจึงได้คิดหาความช่วยเหลือจากคอน
 ซแตนติน ฟอลคอน เสนาบดีผู้ซึ่งมีน้ำใจเป็น ผักฝ้ายคน
 เพื่อชักชวนพระเจ้าแผ่นดินให้ทรงเจริญทางพระราชไมตรีกับ
 เจ้าแผ่นดินในยุโรป ผู้มีอำนาจทั้งหลาย และทูลยกย่อง
 ฐานันดรศักดิ์ทั้งคุณและอำนาจอันวิเศษของโป๊ปอินโนเซนต์
 ที่ ๑๑ ซึ่งใครจะยกย่องให้พอเพียงไม่ได้โดยฉะเพาะ (บาด
 หลวงได้ให้ยกย่องทั้งพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศส ซึ่งทรงจ่าย
 เงินส่วนพระองค์พระราชทานแก่นักสอนศาสนา และทรงส่ง
 บาดหลวง ๕ คนมาพร้อมกับบาดหลวงตาซา ต่อมาอีก ๒ ปี
 ทรงส่งบาดหลวงอีก ๑๔ คน มายัง ประเทศสยาม เพื่อเผยแผ่
 พระศาสนานั้น) พวกบาดหลวงตาซามีความหวังอยู่ว่าถ้าต่าง
 ฝ่ายส่งทูตไปมาถึงกัน อาจชักจูงพระทัยสมเด็จพระเจ้า

แผ่นดินสยามให้เกิดความรักต่อคริสตศาสนาได้ เมื่อทรง
 เลื่อมใสแล้วก็เป็นอันได้พระมหากษัตริย์ และแผ่นดินของ
 พระองค์ไว้แต่พระเป็นเจ้า สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม
 ได้โปรดให้ข้าราชการในพระราชสำนักบางนายเป็นทูตไปยัง
 พระราชสำนักฝรั่งเศส แล้วไปยังสำนักโป๊ปด้วยตามคำ
 ชักชวนของ ฟอลคอน และบาดหลวงทั้งหลาย แต่ด้วย
 เหตุทูตที่ส่งไปยังกรุงโรมไปตายเสียกลางทาง จึงทรงพระ
 กรุณาจะส่งราชทูตไปใหม่ให้ไปทำไมตรีกับโป๊ป จึงได้ตรัส
 ส่งบาดหลวงตาซาให้ไปเป็นราชทูตพิเศษ ให้ข้าราชการ
 ๖ นาย และบุตรข้าราชการ ๑๒ นายไปเป็นเพื่อนเคียรทาง
 เพื่อบางคนจะได้ตามบาดหลวงตาซาไปยังกรุงโรม และบาง
 คนพักอยู่เมืองฝรั่งเศสเล่าเรียนวิชาต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยอัน
 มีชื่อเสียงที่โน้น บาดหลวงตาซาเห็นว่า ผู้ที่จะตามไป
 นั้นครั้งเดียวก็พอที่จะแสดงความเคารพโป๊ปแทนสมเด็จพระ
 เจ้าแผ่นดิน จึงได้เลือกเอาขุนนางไปแต่ ๓ นาย กับบุตร
 ข้าราชการครั้ง ๑ อีกครั้ง ๑ ให้อยู่เรียนวิชาณโรงเรียนของ
 พระเจ้าหลุยสมหาราชที่กรุงปารีส

ข้าราชการ ๓ นาย ที่ไปกรุงโรมนั้นนามว่า ออกขุน
 ขำนาญ.....^(๑)..... ออกขุนพิเศษ.....^(๒).....และ.....

(๑) Okon Ciamnankiaikion (๒) Okon Bissetpoban

พิพิช.....^(๑) คำว่าออกขุน เทียบกับ เคนต์ หรือ มาร์ควิสในเมืองอิตาลี คำว่า moghen เทียบกับแบร์น คนเหล่านี้ล้วนเป็นข้าราชการได้ พระราชทาน ราชทินนามในทำเนียบราชสำนัก ข้าราชการเหล่านั้นมีคนใช้ตามมา ๔ คน คนใช้นอกจากนี้ตายเสียกลางทาง ทั้งคนใช้ทั้งนายล้วนนับถือลัทธิบูชารูป นอกนั้นก็ยังมีนักสอนศาสนาคาทอลิก ชาวเมืองโตงกิง ตามพวกข้าราชการมาอีก ๓ คน เป็นผู้ที่ขาดหลงใช้ให้สอนคริสตศาสนาแก่ชาวบ้าน

พอพระผู้เป็นเจ้าอินโนเซนต์ที่ ๑๑ ทราบว่า พวกทูตมาถึงอิตาลีก็กล่าวว่ใคร่จะรับรองและรับจ่ายโสหุ้ยให้ตลอดเวลาที่ทูตอยู่ที่กรุงโรม การแสดงความเอื้อเฟื้อดังนี้ เป็นการแสดงให้เห็น ทราบว่า ท่านมีความประสงค์ให้คนทั่วโลกถือคริสตศาสนา และการแสดงความรักดังนี้เป็นอันแสดงว่า ท่านใคร่จะชักชวนพวกมิชฌาทีญวี่ ซึ่งได้รับแสงสว่างแห่งคริสตศาสนาแล้วนั้น ให้เกลียดชังลัทธิผิดๆ เหลวๆ เพราะฉะนั้นท่านจึงสั่งให้เตรียมที่พักของทูต ณสถานอันอยู่ติดต่อกับที่อยู่ของศิษย์แห่งสมาคมเยซู ซึ่งการคืนดี อันโตนินบารเบอร์โน ผู้มีเกียรติอย่างยิ่งได้สร้างถวายไป

ขาดหลงตาซาเดรืทางบกจากตำบลชีวิตาเว็จเจียมากับ

---

(๑) Moghen Pipittorcía

คาซอลิกคน ๑ ซึ่งเป็นพวกของตน มาถึงกรุงโรมเมื่อวันที่ ๒๐
 ธันวาคม คนอื่นๆ มาทางทะเล การดินัลไซโบ เลขา
 นุการสภาเผยแผ่ศาสนาได้ทราบข่าว บาดหลวงตาซา ก็แสดง
 ไม่ตรึงจิตต์มิได้ คิดแก้เหน็ดเหนื่อยไปปรับด้วยตนเอง บาด
 หลวงตาซามาแต่เรือนสมาคมเยซู^(๑) ให้มาอยู่ ณ เรือน ซึ่งจัด
 ไว้เป็นที่พัก พอบาดหลวงตาซามาถึงก็ได้รับสักการของ
 โป๊ป คืออาหารส่งมาแต่วังของท่าน วันรุ่งขึ้นพอมิข่าวว่า
 เรือพวกทูตเข้ามาใกล้แม่น้ำไทเบอร์ การดินัลไซโบจึงได้
 ส่งม้า ๖ ตัว เป็นชุด ๑ กับมีสุภาพบุรุษคน ๑ และคนใช้ ๔ คน
 ให้ไปปรับคณะทูตสยามมายังที่พักอันจัดเตรียมไว้แล้ว การ-
 ดินัลเดตเร^(๒) ได้มีแก่ใจส่งม้าไปอีก ๒ ชุด การดินัลผู้นี้มี
 ความประสงค์จะรับรองอย่างมโหฬาร ให้เหมือนพระเจ้า
 แผ่นดินฝรั่งเศสซึ่งได้ทรงรับรองทูตสยามณกรุงปารีส วิช-
 โคนตี^(๓) หัวหน้าพนักงานวังของโป๊ปได้ส่งม้าไปอีกชุด ๑ พา
 กันไปรับพวกทูตสยามจากเรือมาส่งถึงที่พัก ข้าราชการ
 สยาม ๓ นายกับนักสอนศาสนาชาวโตงกิง ๒ คน และคน
 ที่ไปปรับขึ้นรถของการดินัลไซโบ นักสอนศาสนาโตงกิง
 อีกคน ๑ กับบาดหลวงสมาคมเยซู ๒ คน ขึ้นรถคันที่ ๒ พวก

(๑) ตรงนี้ต้นฉบับภาษาอังกฤษว่า He took him from the house of the
 professed of "Giesu" (๒) Cardinal d'Etire (๓) Mgr. Visconti.

บาดหลวง สมาคมเยซูอิต บางคนที่ได้ไปรับรอง ขนรถคัน
ที่ ๓ คนใช้ชาวสยาม ๔ คนซึ่งเห็นตื้นเขินอย่างมากเพราะเค็ร
ทางทะเลมานาน และได้รับความลำบากต่าง ๆ ตามทาง
นั่งรถคันที่ ๔

พอมาถึงที่พักคนทั้งหลาย นั้นก็ได้รับอาหาร อย่างอุดม
และรู้สึก สนุกสนมใน ความ เผื่อแผ่อัน กว้างขวางของโป๊ป
และวันต่อ ๆ มาการเลี้ยงอาหารก็ยิ่งอุดมมากขึ้น ทั้งมีคน
ของคาดินัลไซโบคอยรับใช้อยู่เสมอ

โป๊ปได้ โปรดให้บาดหลวงผู้เป็นราชทูตกับ ข้าราชการ
สยามเข้าเฝ้าในวันที่ ๒๓ เดือนธันวาคมนี้ ข้าราชการสยาม
ผู้ถือลัทธิบูชารูปไม้ยอมจุบบาทของโป๊ป การจูบนั้นเป็นกิจ
ควรแก่คริสตศาสนา โป๊ปมีเจตนาอย่างยิ่ง มีความ ประ
สงค์ จะให้ขุนนาง สยาม มีความ เลื่อมใส คริสตศาสนา ยิ่งขึ้น
จึงกล่าวว่าจะรับขุนนางสยามให้เป็นที่พอใจเขาด้วยประการทั้ง
ปวงอันจะปฏิบัติได้ ยกเว้นการให้จุบบาท ซึ่งดูจะเป็น
การเปลี่ยนศาสนา การเฝ้าได้เป็นไปดังที่ข้าพเจ้าจักกล่าว
แก่ท่าน

เมื่อใกล้เวลา ๒๒ โมง เลขานุการพวกทูตของการ
ดินัลไซโบ^(๑) มาบอก แก่พวก ทูต สยาม ว่าจักได้รับเกียรติยศ

(๑) a knight secretary to the embassies of the Most Eminent
Cardinal Cybo

ไปเผาไปป พวกทูตได้ไปสู่วังไปปโดยรถม้า ๒ คันซึ่ง
 เป็นของการดินัลไซโบ รถคัน ๑ มีภูสีดำ ได้นำพวกทูต
 ผ่านไปตามถนนสี่แพร่งต่างๆ และตามหน้าวังท่ามกลางหมู่
 คนทุกชั้นบรรดาศักดิ์ซึ่งมาประชุมคอยพบอยู่ แล้วจึงนำ
 ไปสู่วังไปป พอถึงบันได ทานวัลละตี ผู้ตรวจบัญชีของ
 การดินัลไซโบมารับรอง นายร้อยเอกกองตำรวจชาวเยอรมัน
 ซึ่งคอยกันคนให้หลีกทางก็เดิรนำหน้า บาทหลวงสมาคม
 เยชูและขุนนางกรุงโรม บางคนก็มาเดิรเข้ากระบวนหน้า
 บาทหลวงตาซาเป็นการให้เกียรติยศ บาทหลวงตาซาเดิรคู่
 กับการดินัลไซโบ ต่อบาทหลวงตาซามีทูตสยามเชิญหีบลงยา
 วิจิตรด้วยลวดลาย และเครื่องประดับเงิน^(๑) บรรจุพระราช-
 สาส์น ซึ่งประดิษฐาน อยู่ในหีบทอง หุ้มด้วยผ้ายก สีแดงแล้ว
 ทูตอีก ๒ นายตามมาข้างหลัง คน ๑ เชิญถาดเงินใส่เครื่อง
 บรรณาการ ของ สมเด็จพระเจ้า แผ่นดิน หุ้มด้วยผ้ายก สีแดง
 อีกคน ๑ เชิญเครื่องบรรณาการของ กอน ซแตนต์ ฟอลคอน
 อัคมหาเสนาบดี ผู้นำถือทางนิกายคาทอลิก ทูตชาวสยาม
 ทั้งหลายแต่งตัวอย่างชาวสยาม คือ สรวมเสื่อแพรดอก^(๒)
 ยาวปกเข้า เบื้องบนนั้นสรวมเสื่อยาวกว่าอีกชั้น ๑ ทำ

(๑) หีบถม? ต้นฉบับว่า "Casket coated with Indian paint adorned
 with arabesques and silver ornaments" (๒) damask

ด้วยผ้าสีแดงเข้ม ^(๑) และประดับด้วยไหมทอง กว้าง ๓ นิ้ว (นิ้วมือ) คาดเข็มขัดทองและห้อยกริชดำมทองไว้ข้าง ๑ โปกศัรณะด้วยผ้าขาวอันละเอียดที่สุดให้เป็นรูปมงกุฎ มีแผ่นทองวงรอบกว้าง ๓ นิ้ว (นิ้วมือ) และมีสาบทองรัดคาง

ได้นำบาดหลวงตาซาและข้าราชการสยามตั้งพรณนามานี้เข้ามาสู่ห้องเฝ้า ซึ่งมีโป๊ปประทับ อยู่เหนือบัลลังก์ และมีการ์ดินัลช่วยอีก ๘ คือ โอตโตบอน จิจี, บาร์เบอร์โน, อัสโซลิโน, อัลติเยรี, เดตเร, โกลอนนาและกาซานาเต ^(๒) เมื่อเข้าไปในห้องแล้วจึงเชิญพระราชสาส์นประดิษฐานไว้ในถาด และวางเครื่องบรรณาการบนโต๊ะโดยทันที บาดหลวงตาซาอยู่ระวางพนักงานพิธี ๒ นาย ได้กระทำความเคารพ ๓ หันแล้ว ได้รับอนุญาตให้จับบาทของโป๊ป ครั้นแล้วบาดหลวงตาซาก็ก็นั่งไป ตาม ทางเข้า ที่พวก การ์ดินัล นั่ง อยู่ พอกกล่าวคำขึ้นว่า “ ข้าแต่ท่านผู้บิดาประกอบด้วยบุญบารมีอย่างยิ่ง ” แล้วโป๊ปได้ประทานเกียรติยศแก่บาดหลวงตาซาให้ลุกขึ้นขึ้น บาทหลวงตาซาจึงกล่าวต่อไปดังท่านจะได้

(๑) ตรงนี้หมายถึงชนิดผ้าไม่ใช่แต่สีโดยจะเพาะก็ได้ เพราะคำว่า scarlet ในต้นฉบับเป็นชื่อผ้าอย่างหนึ่งและไทยเพียงเรียกว่าสักหลาด

(๒) Their Eminences Ottobone, Chigi, Barberino, Azzolino, Altieri, d'Etire, Colonna, and Casanate

อ่านในหน้า กอ

“พระเดชพระคุณ ของ พระ เป็นเจ้า อนุเคราะห์หมู่คน คริสตศาสนิกอย่างล้นเหลือ ทำให้คนทั้งหลายเชื่อแน่ว ในสมัยนี้ พระผู้เป็นเจ้าเกิดมาเป็นผู้ที่จะรวบรวมคนทั่วโลกให้เข้ามาอยู่ในวงเดียวกันหมด ในเวลาพระผู้เป็นเจ้าปกครองศาสนาอยู่นี้ คนทั้งหลายได้แลเห็นแล้วว่า คนมีจลาติฏฐิหรืออย่างต่อที่สุดก็ถูกปราบลง หรือกลับใจเลื่อมใสในศาสนา ประเทศซึ่งแตกกันไปสมัยก่อนจนเกิดเป็นที่ดินินินทามากก็กลับมาอยู่ในโอวาทอีก ผู้ที่เป็นปฏิมักษ์อัน เข้มแข็ง และ นำหวาดกลัว ก็ล้มแล้ว หรือ กลับอ่อนแอ คอยเวลาความพินาศเกือบหมดแล้ว ข้าแต่พระบิดา ผู้ประกอบด้วยบุญบารมีอย่างยิ่ง แต่ก็ยังมีเหตุการณ์แปลกประหลาดยิ่งนักไม่มีที่เปรียบ (บังเกิดขึ้น เนื่องด้วยบุญบารมีของพระผู้เป็นเจ้า และตกอยู่ในวิสัยของบารมีนั้น) คือ พระราชาในบูรพทิศผู้ทรงอัครฐานันดรศักดิ์พระองค์ ๑ ซึ่งเวลานี้ยังเป็นมีจลาติฏฐิ ทรงพิสวงในคุณสมบัติของพระผู้เป็นเจ้าเองมากกว่ายศศักดิ์อัครฐานันดร สตรีสั่งข้าพระผู้เป็นเจ้ามาแทนพระองค์เพื่อขอความไมตรีโดยแสดงความเคารพนับถือ และพระราชนานพระบารมีของพระองค์ไว้ให้เป็น ที่พึ่งสำหรับผู้เผยแผ่ [ศาสนาคริสต์] และ [คริสต์] ศาสนิก

ชนทั้งปวง ด้วยน้ำพระทัยอย่างที่จะพบได้ก็แต่ในกษัตริย์
 ผู้เป็นคริสตศาสนิกเท่านั้น พระมหากษัตริย์พระองค์นั้น
 ทรงเริ่มศึกษา [ทางคริสตศาสนา] อยู่แล้ว พระองค์ทรง
 สร้างพลับพลาและโบสถ์อุทิศแด่พระเป็นเจ้าที่แท้ และทรงร้อง
 ขอนักสอนศาสนาผู้มีความรู้ ความอสุสาหะพากเพียร พระ-
 องค์ทรงสร้างที่อยู่และสถานที่ศึกษางาม ๆ และทรงบำรุงด้วย
 ทุนส่วนพระองค์ พระองค์พระราชทานโอกาสให้พวกเรา
 ได้เข้าไปเฝ้าในที่รโหฐานอยู่นาน ๆ และบ่อย ๆ ทรงยก
 ข้องพวกเรามากจนกระทั่งนักสอนศาสนาผู้ใหญ่ ฝ่ายพระองค์
 เอง ซึ่งแต่เดิมพระองค์เคยทรงนับถือนอบน้อมเกือบเกิน
 เหตุนี้รู้สึกกริยา ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าหากพระเป็นเจ้าทรง
 ประสิทธิ์ประสาทตามความปรารถนาของพวกข้าพระผู้เป็นเจ้า
 หรือว่าตามที่ถูก ก็ทรง สดับเสียง คร่ำครวญ วิงวอนของพระผู้
 เป็นเจ้า (เพราะปาฏิหาริอันใหญ่ คือ การบันดาลให้พระ
 ราชาเลื่อมใส จะเป็นผลสำเร็จได้ก็คงเป็นด้วยพระผู้เป็นเจ้า
 วิงวอนนั้นแน่) กษัตริย์เจ้านายข้าแผ่นดินชาวบูรพทิศมีประ
 มาณเท่าใด อันเป็นผู้อยู่ในปกครองของพระราชนั้นก็ดี
 หรือพวกผู้นิยมนับถือปฏิบัติตามพระราชกระแสก็ดี จะเอา
 อย่างพระองค์ ข้าแต่พระบิดาผู้ประกอบด้วยบุญบารมีอย่าง
 ยิ่ง แท้จริงศาสนาคริสต์ไม่เคยได้พบหนทางเบ็ดเตล็ด ที่

จะไปดำรงมั่นคงและแพร่หลายออกไปมากในภาคโลกอันกว้างขวางที่สุด และมีคนมากที่สุดภาค ๑ เช่นนี้เลย ส่วนตัวข้าพระพุทธเจ้าก็เห็นว่าพระราชสาส์น ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าถวายในพระนามสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามก็ดี เครื่องบรรณาการซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้น ให้จัดส่งมาถวายพระพุทธเจ้าก็ดี ขุนนางซึ่งพระองค์ตรัสสั่งมาให้กราบแทบบาทพระพุทธเจ้าก็ดี ทั้งนี้มิใช่แต่จะเป็นเครื่องแสดงความกตัญญูเต็มเปี่ยมและความเคารพสักซึ่งท่านั้น ยิ่งกว่านั้น เป็น สิ่งแสดงล่วงหน้าถึงความศรัทธาเชื่อถืออันจะมีต่อไป หรืออาจกล่าวได้ทีเดียวว่าเป็นผลแรกแห่งการที่สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้นมีความอ่อนน้อม มีความศรัทธาเชื่อถือ [ต่อคริสต์ศาสนา] อยู่แล้ว

ทูลจบแล้วบาดหลวงตาซา นิ่งคุกเข่าเพื่อรับคำตอบ แต่ไปป์แสดงความกรุณาอย่างพิเศษและล้นเหลือที่สุด ด้วยสั่งให้บาดหลวงตาซาลุกขึ้นยืนแล้ว พูดยให้ทราบถึงความรู้สึกในใจอันกว้างและความชวนชวายชวายนของตน

พอไปป์ตอบจบแล้ว บาดหลวงตาซาได้เชิญพระราชสาส์นออกจากหีบทองลงยาราชาวดี ซึ่งราชทูตประคองอยู่ คล้อออกแล้วถวายแต่ไปป์ พระราชสาส์นเป็นแผ่นทองนพคุณม้วน โดกกว้างเท่าฝ่ามือ และยาวเท่า ๓ ฝ่ามือ

ดั่งจะเห็นได้ในภาคผนวกหมายเลข เอ พระราชสาส์น และหีบมีน้ำหนักประมาณ ๓ ปอนด์ด้วยกัน ถาดนั้นเป็น ถาดไม้ลึงรัก^(๑) บาดหลวงผู้รับไข้อยู่ในห้องของโป๊ปได้เชิญ พระราชสาส์นหีบและถาดไว้บนโต๊ะอย่างเดิม บาดหลวง ตาซา จึงได้ ถวายคำ แปล พระราชสาส์น เป็น ภาษา โปรตุเกส เขียนลงในกระดาษจีน แล้วแปลออกเป็นภาษาอิตาลี มีความดังต่อไปนี้

สมเด็จพระเจ้าศรีอยุธยา....^(๒) ทูลท่านอินโนเซนต์ ที่ ๑๑ พระบิดาผู้ประกอบด้วยบุญบารมีอย่างยิ่ง

ตั้งแต่มงคลสมัยที่ข้าพเจ้าได้ครองราชสมบัติเป็นต้น มา การรู้จักกับเจ้านายผู้เป็นใหญ่ในประเทศยุโรป ทั้งหลาย และเจริญทางไมตรีกับเจ้านายเหล่านั้น ได้เป็นธุระสำคัญ ของข้าพเจ้า เพื่อจะได้รับความรู้อันจะเป็นแสงสว่างส่อง ทางปฏิบัติของข้าพเจ้า ท่านได้สอดส่องและประสิทธิ์ให้ ตามความประสงค์ของข้าพเจ้านี้เสียก่อนแล้ว ด้วยได้ ประทานศุภอักษรมาทาง ด. ฟรานซิส บัลดู บิณอบ เมืองเฮ เลียวโปลิช ศุภอักษรนั้นมาพร้อมกับเครื่องบรรณาการอัน สมแก่ศของ ท่านผู้สูงศักดิ์ และข้าพเจ้าก็ได้รับไว้แล้ว

(๑) painted with Indian varnish
Ajouthia Pujai

(๒) Somdet Pra Chau Si

ด้วยความยินดีอย่างยิ่ง ต่อมาไม่ช้าข้าพเจ้าได้ส่งทูตให้นำจดหมายและบรรณาการไปกำนับท่าน เพื่อเจริญทางไมตรีระหว่างเราทั้ง ๒ ให้สนิทสนมดุจดั่งแผ่นดินทองอันได้ขั้คมัน้อย่างดีแล้วนั้น แต่ว่าตั้งแต่วันที่ทูตออกไป มาจนบัดนี้ข้าพเจ้ายังไม่ได้รับข่าวของทูตอย่างใดเลย จึงต้องส่งบาดหลวงตาซาแห่งสมาคมเยชูเป็นทูตพิเศษของข้าพเจ้ามายังท่าน เพื่อเจริญทางไมตรีระหว่างท่านและข้าพเจ้าตั้งที่ได้สั่งให้ทูตคนก่อนไปจัดการ และให้นำข่าวเรื่องความสุขสำราญของท่านกลับมาโดยด่วน บาดหลวงตาซาจะได้แจ้งแก่ท่านอย่างแน่นอนว่า ฝ่ายข้าพเจ้าจะให้การรักษาแก่พวกบาดหลวงทั้งหลายพร้อมทั้งพวกคริสตศาสนิกชน ไม่ว่าพระราชราษฎรของข้าพเจ้าเอง หรือผู้นั่งอาศัยอยู่ในแผ่นดินของข้าพเจ้าหรือ ประเทศฝ่ายตะวันออกประเทศอื่น และช่วยเหลือคนเหล่านั้นตามความต้องการ ในเมื่อเขาบอกมาให้ข้าพเจ้าทราบความประสงค์หรือมีเหตุการณ์ควรช่วยเหลือได้ ขอให้วางใจในข้าพเจ้าถึงข้าพเจ้าเองก็อยากได้รับหน้าที่อย่างนั้นด้วย บาดหลวงตาซาแน่แหละจะได้แจ้งแก่ท่านถึงวิธีอื่น ๆ ซึ่งมุ่งต่อประโยชน์อันเดียวกัน ตามที่ข้าพเจ้าได้สั่งเขาไว้ ขอให้ท่านเชื่อเรื่องราวซึ่งข้าพเจ้าได้ส่งบาดหลวงตาซาให้ทูต และรับบรรณาการซึ่งบาดหลวงตาซาจะนำไปยังท่านเป็นมัจจำ แสดง

ถึงความไม่ตรึงใจของข้าพเจ้า อันจะดำรงอยู่ชั่วกาลปาว-
 สาน ขอให้พระเป็นเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่งจงป้องกันรักษาท่าน
 ไว้เพื่อจะได้บริหารศาสนจักรของพระองค์ และเพื่อให้ท่าน
 ได้แลเห็นศาสนจักรนั้นเจริญอย่างยิ่ง แผลไปทุก ภาค ทั่วไปใน
 โลก นี่เป็นความปรารถนาแท้จริงของข้าพเจ้าผู้เป็นเพื่อน
 รักใคร่ที่สุดและดีที่สุดในท่าน ดังนี้

เมื่อคนทั้งหลายได้ฟังด้วยความปลื้มใจอย่างยิ่ง ถึง
 นำพระทัย ของ พระราชาผู้ มีจนาภิเษก อ้น จะพระราชทาน พระ
 ราชานุกเคราะห์แก่คริสตศาสนาถึงเพียงนั้น แล้วบาดหลวง
 ตาซาใต้ เชิญ เครื่อง บรรณาการ ของ สมเด็จพระเจ้า แผ่นดิน
 และอัครมหาเสนาบดีทั้ง ๒ จากมือ พนักงานพิชไปถวาย แต่
 ไปไป เครื่องบรรณาการของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินเป็นหีบ
 แปกเหลี่ยม สูง ๔ นิ้ว (มือ) ยาว ๑ ฟุต ตามที่ปรากฏใน
 ภาคผนวกหมายเลข บี เป็นทองนพคุณทั้งสิ้น มีน้ำ
 หนักประมาณ ๑๕ ปอนด์ และมีลวดลาย ทั้งหีบเป็นฝีมือ
 อันประณีตน่าอัศจรรย์แสดงให้เห็นโดยดีว่า ชาวสยาม
 ชำนาญทางศิลปกรรมมาก เครื่องบรรณาการอีกราย ๑ เป็น
 หีบเงินหนัก ๑๓ ปอนด์ มีลวดลายและรูปใบไม้อันประดิษฐ์
 คิดขึ้นตามอำเภอใจ ตามที่ปรากฏใน ภาคผนวกหมายเลข อัก-
 ษร ซี และถาดอีกใบ ๑ กว้างเท่า ๒ ฝ่ามือ มีลวดลายเป็น

ฝีมืออันประณีตมาก ถวายเครื่องบรรณาการแล้วบาดหลวง
 ตาซาทูลขอให้โป๊ป โปรดรับความเคารพของข้าราชการ
 สยามทั้ง ๓ ข้าราชการสยามได้กระทำความเคารพตามประ-
 เພณ็ของ ตนทุก ประการ ตาม อย่าง ตาม ธรรมเนียม ที่ได้เคย
 ถวายบังคมแต่สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินของตนในสยาม

ราชทูตเป็นผู้นำในการ ทำ ความเคารพแล้วอุปทูตและ
 ตรีทูตก็ทำตามพร้อมกันทั้ง ๒ ได้กระทำการเคารพ ๓ ครั้ง
 และทุกๆ ครั้งก็ได้กระทำได้กล่าวต่อไปนี้ คือได้ประนมมือ
 ยกขึ้นถึงหน้าผาก แล้วก้มศีรษะลงถึงเข็มขัด กุกเข้าทั้ง ๒
 ลงถึงพื้น แล้วลุกขึ้นเคลื่อนไปข้างหน้าเข้าใกล้บัลลังก์ของ
 โป๊ป ๒ ก้าว แล้วก้มศีรษะและทำความเคารพอย่างเดิม
 ได้ทำซ้ำ ๆ กันเช่นนี้ถึง ๓ ครั้ง ตลอดเวลาเคารพนั้น ขัด
 อวรุชไว้ข้าง ๑ และสวมผ้าโพกอยู่ด้วย เมื่อทำเคารพเป็น
 คัมภ ๓ ยอดผ้าโพกนั้นไปถูกชายเครื่องนุ่งห่มของโป๊ป
 และเมื่อทูตสยามทำความเคารพนั้น บาดหลวงตาซา ไปยืนอยู่
 ข้างขวาบัลลังก์ตามคำสั่งของโป๊ป เมื่อทำการเคารพอย่าง
 อ่อนน้อมที่สุดเสร็จตั้งนั้นแล้ว ทูตทั้งหลายคุกเข่าอยู่ตลอด
 เวลาเฝ้า โป๊ปจึงสั่งบาดหลวงตาซาให้เข้ามาใกล้บัลลังก์
 ฟังคำอันแสดงถึงความ กรุณาของท่าน เป็น นาน และรับ
 ความ เคารพ ซึ่งบาดหลวง ตาซา มา แสดงใน พระนาม พระเจ้า

แผ่นดินต่างประเทศ ท่านกระหายจะทราบเรื่องเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในประเทศ เหล่านั้น ของคนถือ ลัทธิไหว้บูชา รูปบาทหลวงตาซาได้รับเกียรติจับบาทโปไปอีกครั้ง ๑ แล้วหลีกไปอยู่ข้างซ้ายโปป ครั้นแล้วการด้นลึกลับกาซาเตเปลื่องเสื่อยาวอันคลุมถึงเท้า^(๑) ของโปป ๆ จึงอวยพรตามเคย และหลีกไปอยู่ห้องส่วนตัว

ท่านการด้นลึกลับจึงสนทนากับบาทหลวงตาซาและข้าราชการสยามแล้ว ไปชมเครื่องบรรณาการณห้องต่างหากอีกห้อง ๑

พวกทูตสยามออกจากห้องเฝ้าไปยัง สำนัก การด้นลึ-ไซโบ ซึ่ง มีเลขานุการ ของสภา เผยแผ่ศาสนา อยู่ที่นั่นด้วย^(๒) ท่านการด้นลึไซโบได้เชิญบาทหลวงตาซาและข้าราชการสยามให้นั่ง แล้วรับรองด้วยความกรุณา เมื่อเสร็จการเยี่ยมแล้วก็กลับไปยังที่พักด้วยรถคันเดียวกันกับที่ได้ขึ้นมา ในที่พักได้ มีกององครักษ์ของโปปเฝ้าเฝ้ารับ

การที่จะกล่าวพรรณนาความพอใจและบรรเทาทุกข์ อันบาทหลวงตาซาและข้าราชการสยามได้รับ นั้นไม่ง่าย แต่

(๑) Stole (๒) ข้อความตรงนี้ผิดกับเรื่องหมายเลข ๑ หน้า ๔ เป็นต้น ซึ่งว่าการด้นลึไซโบเป็นตัวเลขานุการสภาเผยแผ่คริสต์ศาสนา

ท่านคงอนุমানได้ดี ระวังความเผอเรอของโป๊ปผู้มึนคุณ สมบัติยิ่งจะประทานวิญญานิกพร แต่หทัยอันกว้างขวางของท่านให้แก่ชาวต่างประเทศอันถือลัทธิไหว้บูชารูป ด้วยความมุ่งหมายจะชักชวนให้เข้าฝ้ายพระคริสต์ ทั้งนี้ทำพิธีพันธู์แห่งพระศาสนาซึ่งกำลังผลิดอกอยู่ณประเทศ [สยาม] อันใหญ่กว้าง มีบารมีของผู้เป็นมิชฌาตัญญูช่วยเหลือบาดหลวงอยู่นั้นให้เป็นผล เรื่องนี้จะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่ก่อนหน้าจบ ขอให้ข้าพเจ้าแสดงความปลื้มใจซึ่งไหลพลั่งอยู่นั้นให้ได้พูดออกไว้ดังนี้

“ศาสนจักรของกรุงโรมโซคติกระไรหนอ โป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑ โซคติกระไรหนอ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าประทับเหนือบัลลังก์บรมอาจารย์อันสูง แลดูด้วยความยินดี ซึ่งความมีชัยของคริสตศาสนา อันอาศัยความพากเพียรของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า จึงได้กลับไปตั้งอยู่ณประเทศฮังการี (*) ที่แต่เดิมมีศาสนาผิด ๆ ของโมหะเมตได้เป็นใหญ่ ทั้งแลดูด้วยความยินดีซึ่งชนผู้หมอบกราบอยู่แทบบาท คือพวกอมาตย์ของพระราชผู้เป็นมิชฌาตัญญูพระองค์ ๑ ซึ่งพิศวงในคุณสมบัติของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าและพร้อมที่จะรับรองว่า พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเป็นผู้แทนพระเป็นเจ้าของโลกนี้ และว่าไม่เชื่อถือข้อบังคับ

(*) Hungary

อะไรอื่น นอกจากข้อบังคับอันมีแต่พระผู้เป็นเจ้าของผู้เดียวเป็นผู้สร้างโดยถูกต้อง ข้าพเจ้าได้ตรึกตรองทบทวนคุณแล้ว ไม่เห็นมีสิ่งใดอันจะเป็นที่ปลื้มใจของพระบรมอาจารย์ หรือเป็นที่เชิดชูเกียรติของศาสนจักร ฝ่ายกรุงโรม มากกว่าเรื่องที่เป็นอยู่ในบัดนี้ ข้าพเจ้ายอมรับว่าความชนะอันพระผู้เป็นเจ้าของได้ณประเทศยังการก็มีเกียรติ แต่เป็นการชิงเอาจากพวกตุรกีผู้ทुरยซึ่งผูกอาฆาตอยู่ แต่เครื่องบรรณาการอันสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามพระราชทานมานั้น เนื่องมาจากความรักซึ่งเกิดขึ้นเอง และความเคารพอันสูงซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้น ทรงมีต่อคุณสมบัติอันใหญ่ของพระผู้เป็นเจ้าของ หากว่าการที่ไปปคริโครีที่ ๑๓ (*) รู้สึกปลื้มใจ และได้รับยกย่องทั่วทั้งกรุงโรม เพราะเหตุที่พระราชประเทศญี่ปุ่น ๓ พระองค์แต่งตั้งทูตมาขอขึ้นแก่คริสตศาสนจักรนั้น เป็นการถูกต้องแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าการมีทูตมายังสำนักของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคราวนั้น ก็เป็นเหตุแห่งความปลื้มใจไม่น้อยกว่ากันเลย เพราะในคราวนั้นพระผู้เป็นเจ้าของได้รับความเคารพของหมู่คนอันเป็นข้าศึกของพระคริสต์ พระเจ้าแผ่นดินของคนเหล่านั้นทรงแสดงว่ามีพระราชประสงค์ที่จะ เป็นไมตรีกับพระผู้เป็นเจ้าของในฐานะผู้เสมอกัน แต่ก็ทำให้หวังว่าต่อไปจะ

(*) Pope Gregory XIII

ได้ทรงรับความรักใคร่ของพระผู้เป็นเจ้าของพระผู้เป็นเจ้าในฐานะผู้อยู่ในโอวาท และผู้เป็นบุตร การที่ได้รับพระราชานุญาตปีน ๓ พระองค์ เข้าคริสตศาสนา ก็ทำให้แสงสว่างแห่งคริสตศาสนาแผ่ ไปในเมืองเพียง ๓ เมือง ในจำนวน ๖๖ เมืองที่เกาะใหญ่ เกาะนั้น แต่ถ้าสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามพร้อมด้วย อาณาเขตต์ของพระองค์ ขึ้นแก่พระผู้เป็นเจ้าแล้วก็จะได้ ภูมิประเทศอันไพศาล เพื่อคริสตศาสนาจะได้เป็นใหญ่ และ เกียรติศัพท์ของพระผู้เป็นเจ้าผู้ปกครองศาสนานั้น ก็ไปจะกัก กิ่งก้านอยู่ในที่นั้น เวลาพระผู้เป็นเจ้าได้เห็นเครื่อง บรรณาการที่พระราชทานมา และเห็นความเคารพซึ่งได้ทรง แสดงมาต่อพระผู้เป็นเจ้า ๆ อาจกล่าวกับพระเจ้าเดวิด^(๑) ผู้ ประกอบด้วยบุญบารมีว่า “ชนชาติ ๑ ซึ่งเราไม่รู้จักมาปฏิบัติ เรา คนเหล่านั้นเพียงแต่ได้ยินชื่อเราก็เชื่อถือ” ดังนี้ ชาว โรมทั้งกรุงและชาวเมืองอิตาลีและยุโรปผู้นับถือศาสนาคาธอลิกทั้งหลายก็อาจปลื้มใจด้วยกล่าวคำตามสำนวนของศาสดา ไอซายา^(๒) ผู้รู้เหตุล่วงหน้าว่า “ดูกรท่าน ท่านจะเรียกชน ชาติที่ท่านไม่รู้จักและชนชาติทั้งหลายซึ่งไม่รู้จักท่าน ก็จะวิ่ง มาหาท่าน เพราะพระเป็นเจ้าผู้บริสุทธิ์แห่งชาติอิสราเอล^(๓)

(๑) holy King David (๒) prophet Isaiah (๓) Israel คือ ชาติยิว

ทรงยกย่องท่านแล้ว” ดังนี้ หรือตามสำนวนของนักบุญ
 โทเบียซ^(๑) ว่า “ท่านจะส่งร่ำมือนุ่งเรื่อง และชนชาติ
 ชายเขตต์โลกก็จะบูชาท่าน หมู่ชนจักมาหาท่านแต่ไกล จัก
 นำเครื่องบรรณาการมายังท่าน จักบูชาพระเป็นเจ้าผู้ทรงสถิต
 อยู่ในตัวท่านและนับแด่นของท่านว่าเป็นบุญญภูมิ” ดังนี้ ทั้ง
 นี้เป็นคำพูดเปล่งเสียงขึ้น ด้วยความปรารถนาอันแรงกล้าของ
 บาทหลวงหลายคน ซึ่งทำการเหน็ดเหนื่อยเพื่อผดุงความ
 เจริญเกียรติของศาสนจักรฝ่ายกรุงโรม ๑ เพื่อความมีชัยของ
 พระเป็นเจ้า ๑ และเพื่อความปลื้มใจ [อันเป็นผล] แห่งความ
 ขวนขวายของพระผู้เป็นเจ้า ๑ ด้วยหวังจะได้รับความอนุใจ
 จากการกระทำเหล่านี้”

เลอะเสี้ยวแล้ว ข้าพเจ้าไถลไปคิด ทางนี้โดยไม่รู้ตัว
 ข้าพเจ้าจะจบเรื่องด้วยบอกแก่ท่านว่าเมื่อวันที่ ๒๗ เดือนนี้ บาท
 หลวงตาชาผู้ราชทูตกับนักสอนศาสนาคาซอลิก ทั้ง ๓ ได้รับ
 อนุญาตให้เข้าเฝ้าไปป้ออีกหน ๑ นักสอนศาสนานั้นได้ถวาย
 คำร้องขอของพวกคริสตศาสนิกเมืองโตงกิง ซึ่งได้สมัครเข้า
 คริสตศาสนาถึง ๓๐๐,๐๐๐ คน เนื่องด้วยความพยายามของ
 บาทหลวงสมาคมเยซู พวกคริสตศาสนิกเหล่านี้มีความ
 ทุกข์ด้วยขาดผู้จะกระทำศาสนกิจ และ ประคองบ่วงรักษา

(๑) holy man Tobias

ความมั่นใจของตนไม่ให้เป็นอันตราย เพราะความเบียดเบียน
 ของคนป่าเถื่อนอันแวดล้อมอยู่ ข้าพเจ้าไม่สามารถอธิบาย
 ให้พอ ถึง ความกรุณารักใคร่ ซึ่งโป๊ปไปได้แสดงรับรอง นักสอน
 ศาสนาเหล่านั้นว่าเป็นบุตรควรยกย่อง เพราะได้ช่วยเหลือ
 บาดหลวงสมาคมเยซูในโตงกิ่งเป็นเวลาหลายปี และอดทน
 ในที่คุมขังอยู่ในบริเวณทำการสอนศาสนาทนทุกข์มานาน

โป๊ปอนุญาตให้ไปในวันใด บาดหลวงตาชาก็จะออก
 จากกรุงโรมพร้อมด้วยบริวารในวันนั้นไปยังเมืองฝรั่งเศสแล้ว
 ในเดือนมีนาคมหน้าจะลงเรือไปสู่ราชสำนักสยาม เมื่อไป
 ถึงสยามแล้ว จะทูลสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินถึงน้ำใจไมตรีของ
 โป๊ปและชักชวนให้ทรงประกาศพระองค์เป็นโอรสของคริสต
 ศาสนจักรฝ่ายกรุงโรม ด้วยพระองค์ก็ได้พระราชทานอารักขา
 แก่ผู้สอนศาสนาคริสต์ และทรงตั้งพระทัยนิยมนุสนธิ
 พิริยภาพ ของ พระบรมอาจารย์ของเราโป๊ปอินโนเซนต์ ที่ ๑๑
 แล้ว

[หมายเหตุ] เรื่องที่ว่าด้วยราชทูตไปกรุงโรมสมัยไปปอิน-
โนเซนตที่ ๑๑ ข้างล่างนี้ บาดหลวงตาซาไม่ได้ใช้

ข้อความสังเขป

ว่าด้วยความเป็นไปของข้าราชการไทยซึ่งมาพร้อมด้วยบาด
หลวงตาซาแห่งศมาคมเยซู ราชทูตของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม
ภายหลังที่ได้เข้าไปปอินโนเซนตที่ ๑๑

ผู้ที่ทราบว่กรุงโรมเป็นศัรัษะของโลก คือเป็นส่วนที่
งามที่สุด และมีศศักร์มากที่สุด เหมือนกับศัรัษะของ
คนอันตั้งอยู่สูงกว่าอวัยวะทั้งหลายนั้น คงคิดได้เองโดยไม
ต้องอธิบายว่า ข้าราชการสยามรู้สึกยินดีและพอใจเพียงไร
ในเวลาน้อยวันที่ได้เยี่ยมกรุงโรมอยู่นั้น แต่คนโดยมากก็
[ไม่ใคร่] รู้ถึงเหตุการณ์ที่ได้เกิดมีก่อนหน้าที่ข้าราชการสยาม
ลาออกไป และ [ไม่ใคร่รู้ว่า] สิ่งใดเป็นที่พอใจยิ่งของข่า
ราชการพวกนี้ ข้าพเจ้าจึงเขียนเรื่องไว้อย่างย่อๆ ข้าราชการ
สยามนั้นกล่าวอย่างหนักแน่นว่า รู้สึกพอใจที่สุดในเรื่อง
๔ อย่าง คือ ๑ ความรักไมตรีอันเหลือล้น ซึ่งไปไปได้แสดง
ในการรับรองและอำลา ๒ ความสง่าผ่าเผยแห่งวังและที่

สโมสรทั้งปวง (๑) ในที่สุดข้อสุดท้าย คือความเคารพและความเอื้อเฟื้อของคนชั้นผู้ดี และพวกที่มาประชุม เห็นที่ไหนเป็นที่หักทลายปราศรัยแสดงความยินดีด้วยน้ำใสใจจริง

จะว่าถึงข้อที่ ๔ นี้ ให้ละเอียดออกไปอีกสักหน่อยหนึ่ง ข้าราชการสยามมีความยินดีเป็นอันมากในวันคริสตมาส ด้วยวันนั้นได้รับโอกาสไปดูโบสถ์ของโป๊ป และชมพวกการคืนดีซึ่งประชุมอยู่ จะถือศักดิ์หรือคุณสมบัติของการคืนดีเป็นเกณฑ์ก็ตาม โลกคงไม่มีเครื่องยศอะไรอันจะแสดงถึงศักดิ์อันสูงของโป๊ปได้ดีกว่าการที่การคืนดีทั้งหลายประชุมกันเข้าอยู่นั้นเลย ข้าราชการสยามได้มองเห็นบาดหลวงผู้วิเศษมีจำนวนมากมีฐานะสูง และปลั่งแวววาวดาบนสวรรค์ ก็พิศวงเป็นอันมาก พวกข้าราชการไทยมีความปีติยินดียิ่งขึ้นไปกว่าปกติเมื่อไปดูโบสถ์อันลือชื่อที่กรุงโรมทั้งหลาย และเมื่อได้ไปดูโบสถ์เซนต์ปีเตอร์ ซึ่งรู้จักกันชื่อว่าความงามไม่แพ้ของแปลกประหลาดที่ใดๆ ในโลก และความปีติยินดีของข้าราชการไทยได้ขยายมากขึ้นไปอีก คือ ๓ วันนับใหม่ ข้าราชการไทยได้ไปในบริเวณโบสถ์ “ยิเอสู” (๒) ซึ่งกำลังมีการฉลองพระเยซู ได้เห็นความงามของรูปภาพต่างๆ อันเป็นอุปกรณ์การบูชา ทั้งความงามแห่งวิธีเรียงรูปภาพเหล่านั้น

(๑) ในต้นฉบับข้อ ๓ ไม่ปรากฏ. (๒) Giesu

มีความประสงค์จะอยู่ในที่นั้นต่อไปอีก ต่างใส่ใจฟังสวดมนตร “มาส” และ “เวซเปอรช” ซึ่งมีการร้องเพลงด้วยความเคร่งครัด ต่างแสดงความพอใจในเสียงคนเป็นหมู่ๆ ร้องเพลงสรรเสริญพระเป็นเจ้าที่แท้จริง เมื่อข้าราชการสยามเข้าไปดูข้างในวังนั้น ก็ไม่นิยมชมชื่นผ้าที่ประดับและเครื่องแต่งวังอันมีค่า เหมือนกับที่ได้ชมเชยความสวยงามแห่งวังอันมีห้องยาวเป็นชุดๆ และห้องใหญ่ๆ กว้างๆ เพราะสถานเหล่านี้เป็นของแปลกตาของพวกนี้ ถึงแม้ว่าพวกนี้เคยชินกับราชสำนักอันมโหฬารในเมืองแห่งตนมาแล้วก็ดี แต่ก็ยังไม่เคยเห็นวัตถุที่ก่อสร้างขึ้นด้วยแบบต่างๆ โดยความคิดอันวิจิตรอย่างยิ่ง อันมีอยู่ใน [เมืองในประเทศยุโรปทั่วไปและมีอยู่ที่] กรุงโรมโดยฉะเพาะ

ส่วนความสวยงามอื่น เช่นความงามของสวน ของน้ำพุและรูปภาพต่างๆ อีกมากมายที่ข้าราชการสยามพอใจนั้น จะไม่กล่าวถึง จะกล่าวแต่เพียงว่าพวกนี้ได้รู้สึกพอใจเหลือล้นเมื่อได้เห็นท่านคาร์ดินัลแห่งเอสเต (*) พร้อมด้วยคุณชั้นผู้ดีอันแวดล้อมท่านคาร์ดินัลอยู่ในเวลาทำการงานต่อหน้าคนหมู่มาก แม้ว่าข้าราชการสยามเหล่านี้จะได้เคยเห็น

(*) Lord Cardinal of Este.

สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินของตนอันเสด็จออกขุนนาง พร้อม
ด้วยราชบริพารตั้ง ๑๒,๐๐๐ คนอันมโหฬารก็ดี ก็สารภาพว่า
การประชุมอย่างงามและมโหฬารณที่นี้ล่วงลบเสียซึ่งความคิด
ของพวกนี้ ที่เคยคิดว่าสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินของตนเสด็จ
ออกขุนนางนั้นงามนัก ที่เป็นเช่นนั้นก็มีเหตุสมควรที่จะคิด
เพราะรถม้าต่างๆ อันเป็นชั้นเอกและชั้นรอง เป็นรูปปิดทอง
บ้าง ทาสีดำบ้าง เครื่องแบบแต่งตัวอันงามและความหรูหรา
อย่างมโหฬารของพวกบาดหลวงและขุนนางเหล่านี้ ทำให้
ผู้ได้เห็น หลับตาลง แล้วแลเห็นความสง่าผ่าเผยแห่งสมาชิก
รัฐสภากรุงโรมในโบราณ ทูตสยามและนักสอนศาสนาชาว
โตงกิงทั้งหลายมีความรำเริงมาก ด้วยท่านการดินัลไซโบ
จัดรถม้าพร้อมทั้งคนขับเตรียมไปสำรองไว้ให้ไว้ ทูตและ
นักสอนศาสนาเหล่านี้ยังได้รับความเอื้อเฟื้อจากนายคาซาปาริ
ปลานตนิ^(๑) เลขานุการของทูตของท่านการดินัลอีก ท่าน
ผู้นี้ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือเขาเสมอ และวิญญานของพวก
รัฐสภายินดียิ่งกว่าอินทรีย์ของเขามากเมื่อได้แลเห็นว่า ตนไป
ที่ไหนๆ ใครแลเห็นก็ให้ร้องสรรเสริญเอาอกเอาใจ ราชทูต
เป็นคนหนุ่มมีความคิด รู้ภาษาฝรั่งเศสจนอาจพูดเข้าใจกัน
ได้ก็ออกปากแสดงความเสียใจที่ตนและเพื่อนไม่สามารถหา

(๑) Mr. Gasparo Plantanini

คำพูดอย่างใดมาแสดงให้เพียง พอแก่ไมตรีที่เขารู้สึก ต่อชาวโรมทั้งกรุงได้

ท่าน ด. ลิวิโอ โอดีเชซาลจิ ดยุกแห่งเซรี^(๑) เป็นผู้แสดงความเคารพนับถือต่อทูตสยามอย่างพิเศษยิ่งกว่าเพื่อนท่านดยุกซึ่งเป็นหลานของโป๊ปผู้ซึ่งได้รับความเคารพจากทูตสยามซึ่งไปแสดงที่วังของท่าน แล้วท่านได้แจกของมีค่าให้เขา เมื่อทูตสยามไปเยี่ยมเจ้าโบรเมซ^(๒) ในวังก็ได้รับความยกย่องเช่นเดียวกัน เจ้าโบรเมซและเจ้าหญิงพร้อมด้วยสตรีสกุลสูงทั้งหลายต้อนรับด้วยความเมตตากรุณาอย่างพิเศษ และเลี้ยงอาหารอันโอชะโดยธรรมชาติและโดยฝีมือทำ แสดงให้เห็นชัดยิ่งว่าท่านดยุกมีน้ำใจสูง พวกทูตมีความยินดีไม่น้อยกว่าเวลาไปดูโบสถ์อันสวยงาม ซึ่งอยู่ในวังนั้น มีเครื่องประดับเพชรพลอยมาก แสดงให้เห็นความมั่งคั่งของตระกูลโบรเมซ และยิ่งกว่านั้นแสดงให้เห็นจิตต์ศรัทธาของเจ้าหญิง เอเลียโนรา^(๓) ซึ่งได้สละของเหล่านั้นให้ใช้เป็นเครื่องบูชา พระเป็นเจ้า และนักบุญต่าง ๆ ทั้งได้ให้ประดับที่ผนังนักบุญเหล่านั้นด้วยความประณีตด้วยความรักดี

(๑) Duke of Ceri D. Livio Odescalchi (๒) Prince Borghese.

(๓) Princess Eleonora

ในที่สุดท้ายทูตสยามได้ไปอยู่ที่ “กาซา โปรเฟซซา” ^(๑) ของสมาคมเยซู และรู้สึกยินดีในการที่พวกบาทหลวงจัดการเลี้ยงอาหารเล็กน้อยเป็นการให้เกียรติยศแก่เขา ด้วยบาทหลวงเหล่านี้มีความประสงค์จะได้เห็นคนเหล่านี้ได้เป็นบุตรที่ซื่อตรงของศาสนจักรฝ่ายโรม ทั้งใคร่จะฉลองพระเดชพระคุณ สมเด็จพระเจ้า แผ่นดิน สยาม ที่ได้พระราชทานอารักขาแก่นักสอนคริสตศาสนาในแผ่นดินของพระองค์และทรงสร้างโรงเรียนในพระนคร พร้อมด้วยโบสถ์อันอุทิศแด่ฟรานซิส คริสตาเวียร์ ผู้นำคริสตศาสนาสู่ประเทศทิศตะวันออกในชั้นต้น ^(๒) การเลี้ยงอาหารครั้งนี้มีขนมของว่างหลายอย่างซึ่งผู้อุปถัมภ์บางคนได้เอื้อเฟื้อส่งมาให้ ด้วยใคร่จะมีส่วนในการช่วยเหลือผู้ที่เผยแผ่คริสตศาสนา ซึ่งพยายามปลุกหัวใจของคนที่ยึดถือลัทธิบูชาเทวรูป บาทหลวงติโรโซ โคนซาเลซ ^(๓) หัวหน้าสมาคมเยซู มีความมุ่งหมายเช่นเดียวกัน ได้ส่งภาชนะเก็บพระธาตุและพระพิมพ์มาให้พวกนักสอนศาสนาชาวโตงกิงเป็นอันมาก เพื่อให้นำไปเป็นบำเหน็จแก่คริสตศาสนิกใหม่ ๆ ซึ่งเพียรเรียนลัทธิของ คริสตศาสนา ได้ มีการเลี้ยงเช่นเดียวกันที่โรงเรียนโรมันด้วย

---

(๑) Casa Professa (๒) Francis Xavier, the apostle of the Indies. (๓) Fr. Tirso Gonzalez

เมื่อทูตสยามได้คู้หอสมุดอันงามที่สุด และโบสถ์อันรุ่งเรือง
ซึ่งคนสกุลลูโดวิซมีศรัทธาสร้างอุทิศแด่นักบุญ อิกเนซซุ^(๑)
แล้วให้เข้าไปในห้องเครื่องเทศของโรงเรียนนั้น ได้รับแจก
หีบเล็ก ๆ บรรจุขมิ้นหอมและหัวน้ำหอมกลิ่นต่าง ๆ ซึ่งทำขึ้น
ในที่นั้น เมื่อพวกเขาเดินผ่านลานท่ามกลางโรงเรียน ๆ ก็ได้
ปล่อยนักเรียนทั้งหลายออกมาพร้อมกัน แยกกันอยู่ตาม
เฉลียงแดดดูงามเพราะมีจำนวนมาก ทั้งมีเจ้านายและขุนนาง
ปะปนอยู่ด้วย ทั้ง ๒ ฝ่ายต่างแลดูกันจนไม่อาจตัดสินได้ว่า
ฝ่ายชาวบ้านพอใจให้ขุนนางสยามชมตน หรือว่าตนพอใจดู
ขุนนางสยามซึ่งมาแต่โลกอื่น ซึ่งเมื่อเทียบกับกรุงโรม และก็เป็น
โลกใหม่และป่าเถื่อน ฝ่ายขุนนางสยามมีความพอใจเสมอ
กัน และอนุโมทนาต่อความยินดีที่คนทั้งหลายแสดงในการ
ได้พบกัน ขุนนางสยามและนักสอนศาสนาชาวโดมิงโกร่าเรียง
อยู่ด้วยการเยี่ยมและการต้อนรับเหล่านี้ เว้นแต่บาดหลวง
คาซาซึ่งได้ทนทุกข์ลำบาก เดิรทาง จากสยาม มาสู่ กรุงโรมใน
ฐานะเป็นราชทูตพิเศษจนถึงไปป์ ด้วยเห็นแก่ประโยชน์
ของลัทธิคาธอลิกอย่างเดี๋ยว ไม่ได้ดูสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ต้อง
ออกห่างจากเพื่อนไปทำการเจรจาตกลงตามที่ได้รับหน้าที่มา
ในเรื่องแผ่ลัทธิคาธอลิกในประเทศมิจนาติญู ให้เป็นเกียรติ

(๑) St. Ignatius.

ยสแก่ศาสนจักรและโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑ ผู้เป็นอาจารย์ของตน บาดหลวงตาซาจึงได้ไปหาพวกการคินัลในสภาเผยแผ่ศาสนา ยื่นคำขอร้องและความประสงค์ของศาสนิกชนในประเทศโน้น ซึ่งมีพื้นฐาน คือ คริสตศาสนาพึง จะงอกขึ้นในระวางหนามคือลัทธิเคอพบูชาเทวรูป อันปราศจาก ความจริง โป๊ปได้โปรดให้เข้าไปเฝ้า อีกหลายคราว เพื่อช่วยฐานะของบาดหลวงตาซา และเมื่อเฝ้าแล้วกลับมามาบาดหลวงตาซาก็เต็มไปด้วยความพิศวงในความศรัทธาเลื่อมใส และความมุ่งหมายที่จะทำให้ โลกบริสุทธิ์ของโป๊ป เป็นเช่นนี้ทุก ๆ คราวเสมอไป

ด้วยคุณสมบัติของโป๊ปที่ว่าเป็นเหตุ ท่านจึงได้โปรดให้จัดการรับรองทูตและบริวารตั้ง ที่ได้พรรณามาแล้ว ในจดหมายฉบับก่อนและจกบรรยายในฉบับนี้ [หนึ่ง] โป๊ปได้สั่งให้นำพวกข้าราชการสยามและบริวารให้ดูทุกๆ ไป และให้สังเกต ปริมาณอันใหญ่ของวังโป๊ป ในวาติกัน^(๑) [สอง] เพื่อทูตฯฯ จะได้ชมหอสมุดอันลือนามและมีค่ามากทั้งคลังอาวุธอันไพศาล และสวนเบ็ลเวเดอ^(๒) ตามสบาย ได้สั่งให้เตรียมอาหารไปเลี้ยงณที่เหล่านั้นตลอดเวลาเขามาเยี่ยม โป๊ปอยู่ เป็นอาหารมีค่ามาก การที่ทูตได้ ไปเยี่ยมสถานที่เหล่านี้

(๑) Vatican (๒) Belvedere garden.

นั้นและมีความพอใจเพียงไรเป็นการยากที่จะพรรณนา เมื่อ
เลี้ยงอาหารแล้วได้ขึ้นไปบนมณฑปโบสถ์เซนต์ปีเตอร์

เหตุการณ์เหล่านี้ เป็นประหนึ่งแสงสว่าง ซึ่งส่องเข้าไป
ในหัวใจ ข้าราชการ สยามทั้ง ๓ ด้วยความรัก และเลื่อมใสใน
พระคริสตเจ้า จนกล่าวแก่บาทหลวงตาซาอย่างเปิดเผยว่า
อยากเป็นศิษย์ผู้เชื่อถือและซื่อตรงต่อไป และใฝ่ใจในการ
เผยแผ่เกียรติคุณของพระคริสตผู้น่ารักใคร่ อันปรากฏบัง
ชัดอยู่ในผู้แทนของพระองค์ คือโป๊ป และกล่าวแก่บาท-
หลวงตาซาอย่างเปิดเผยอีกว่า คุณจะกลับไปด้วยความตั้ง
ใจมั่น คงที่จะกราบบังคมทูลขอพระราชานุมัติของสมเด็จพระ
เจ้าแผ่นดินสยาม เข้าพิธีเปลี่ยนเป็นคริสตศาสนิก เพราะ
ตนเป็นข้าราชการอยู่ เพื่อเป็นเครื่องแสดงความจริงใจ ขุน
นางสยามคน ๑ มีความประสงค์จะให้วาดเขียนรูปของตนเท่า
ขนาดจริง แสดงตนต่อภานะทอง ๒ ใบใน ๒ มือ มือ
ขวาเท้านั่งลงในไฟอันกำลังลุกอยู่ และมือซ้ายเท้านัด
ต้นไม้อ่อนต้น ๑ สมมุติไฟนั้นเป็นลัทธิบูชารูปซึ่งตนประสงค์
จะดับ และสมมุติต้นไม้นั้นเป็นหลักพระศาสนาซึ่งตนประสงค์
จะบำรุงไว้ในหัวใจ เช่นนี้ เขาจึงได้ทำคำร้องขอรูปของ
พระคริสตจากโป๊ป พระผู้เป็นเจ้าก็ได้ทำให้เขายินดีด้วย
ส่งไม้กางเขนเงินมีรูปพระเยซูตรึงติดอยู่ให้ ๓ อัน เขาก็

รับด้วยศรัทธาและจูปรูปบาทแผลซึ่ง สลักในโลหะนั้น หลาย
 ครั้ง เมื่อเขาประกอบด้วยความรู้สึกเช่นนั้นอยู่ บาทหลวง
 ตาซาได้นำเขาไปเฝ้าโป๊ป เพื่ออำลากลับไปสยาม นี่เป็น
 ครั้งสุดท้ายที่บาทหลวงตาซา ข้าราชการสยามและนักสอน
 ศาสนาชาวโตงกิงได้เฝ้าโป๊ป ถึงแม้ว่าคนเหล่านั้นได้มีความ
 กระทบแรงกล้าที่จะกลับไปบ้านเมืองของตน ตามธรรม
 ชาติของคนทุกคนก็ดี เขาก็ได้ร้องไห้เพราะจะต้องห่างจาก
 โป๊ปซึ่งได้แสดงตนเป็นคนมีใจกว้างขวาง ทั้งเป็นบิดาผู้รัก
 ใคร่ เมื่อได้รับพรเป็นครั้งสุดท้ายแล้วจึงพากันไปลาการ-
 ดินัลไซโบ การดินัลไซโบก็ให้ขึ้นรถม้าห้อยสี่ด้าม่ออก
 ไปจากที่พัก และพุดรับรองด้วยความหนักแน่นและด้วย
 ความเต็มใจว่าจะช่วยเหลือ ต่อมาภายหลังได้ทราบกันด้วย
 ดีว่าการดินัลไซโบได้ช่วยเหลือพวกคริสตศาสนิก ผู้กระจ่าย
 อยู่ในประเทศฝ่ายบูรพทิศนั้นให้เป็นประโยชน์เพียงไร ทั้งนี้
 จะกล่าวด้วยเรื่องทีโป๊ป ตอบว่า กระไรและส่ง เครื่อง บรรณา
 การอะไรไปถวายสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม และคอน-
 ชแตนตินฟอลคอน อัครมหาเสนาบดี โป๊ปสั่งให้ฝากจด-
 หมาย ๓ ฉบับไปกับบาทหลวงตาซา ในจดหมายฉบับ
 แรกได้ออกพระนามพระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้นว่า พระเจ้า
 แผ่นดินสยามผู้ทรงเกียรติและอานุภาพอย่างยิ่ง ทั้งนี้แสดง

ถึงความยินดีที่ไปไปได้รู้สึกในการส่งทูตมา และความ
ปรารถนาของไปป์ที่จะได้เห็น พระทัยสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
สยามสว่างด้วยพระอาทิตย์ผู้แผ่รัศมีธรรมคือพระเยซู เพื่อ
สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้นจะทรงบรรลุดั่งสวรรค์โดย
อาศัยพระศาสนา จดหมายนั้นเขียนในแผ่นหนังบรรจุหีบ
ทองกว้าง ๔ นิ้ว ยาว ครึ่งฝ่ามือ ข้าง ๑ จารึกตราของ
ไปป์ และอีกข้าง ๑ จารึกเป็นตัวหนังสือว่า INNOCENTIUS
UNDECIMUS PON. MAX. AN. XIII (อินโนเซนต์ที่ ๑๑ อาจารย์
สูงสุดปีที่ ๑๓) หีบนี้บรรจุในถุงกำมะหยี่สีแดงเข้ม ข้าง ๆ มี
เส้นไหมทอง ๘ ขีด . . . .^(๑) นั้นเขียนในแผ่นหนังใส่ถุงผ้าแพร
ดอก บักใหม่ทองตามรอยเย็บ และมีจดหมายอีกฉบับ ๑
เป็น คำตอบ คริสตศาสนิกชาวเมืองโตงกิง อันเป็น เมืองใกล้
สยาม คริสตศาสนิกชาวโตงกิงนั้นเวลานั้นมีจำนวนเกือบ
๓๐๐,๐๐๐ คำขอร้องซึ่งได้ถวายไปป์และไปป์พิจารณาโดย
เมตตากรุณานั้นก็มีมาในนามของพวกนี้

พระผู้เป็นเจ้ามีใจเพื่อแผ่ประทานของแจกต่าง ๆ เพิ่ม
มาให้พร้อม ด้วย จดหมายเหล่านี้ คือ เห็ยญ ทองเห็ยญ ๑

(๑) ครองนี้สังเกตได้ว่า ต้นฉบับขาดคำบางคำ คงมีข้อความว่า “จดหมายที่ส่งไป
ให้ฟอลคอน” ดังนี้.

ประทานให้บาดหลวงตาชานำไป ถวายสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
 ต่างไป ในเหรียญนั้นมีรูปนูนขึ้นข้าง ๑ เป็นรูปของโป๊ป อีก
 ข้าง ๑ เป็นรูปทาน สมมต ขึ้น เป็นคนทำทาน แก่เด็ก ๒ คน
 และมีคำจารึกว่า NON QUÆRIT QUÆ SUA SUNT (เขาไม่หา
 ประโยชน์ของตนเอง) ทั้ง ๒ ข้างเหรียญฝั่งเพชร ในเพชร
 เหล่านี้มีเพชร ๑๒ เม็ดเป็นหย่อมๆ ๑ มีราคามาก และยัง
 ได้ฝาก กล้องส่องของไกลทำด้วยแก้วพร้อมทั้งขาหยั่ง ตัว
 กล้องยาว ๓๐ นิ้วมือ ไปถวายสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินนั้นอีก
 กล้องนี้ทำขึ้นในกรุงโรมโดยประณีต นายยอนบัพติซต ซิน
 โดเน^(๑) ผู้ทำกล้องนี้ชื่อเสียงโด่งดังว่าเป็นผู้ฝีมือทำของ
 เหล่านี้ไม่มีใคร สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินคงจะทรงรับกล้องนี้
 ด้วยความพอพระทัยอย่างแน่นอน เพราะพระองค์ทรงพอ
 พระทัยมากในดาราศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งบาดหลวง
 สมาคมเยซูทูลอชบายในเวลาเข้าเฝ้า สิ่งของที่ฝากไปให้
 อัครมหาเสนาบดี คือ (๑) หีบขนาดเล็กทำด้วยแก้วผลึก^(๒)
 ประดับด้วยเงินและบรรจุน้ำมันหอมมีค่าต่างๆ (๒) รูปภาพ
 พระนางเมรีประคองพระเยซูเมื่อยังเป็นทารก เป็นฝีมือวาด
 เขียนของมารีตาผู้ชื่อเสียง และมีกรอบอันมีค่า (๓) สาย
 ลูกประคำทำด้วยพลอยสีน้ำเงิน^(๓) งาม ๒ สายสำหรับ ฟอล
 คอนกับภรรยา

(๑) John Baptist Sindone (๒) monte crystal จะหมายถึง
 rockcrystal (๓) lapis lazuli

ส่วนบาทหลวงตาซาได้ประทานสายลูกประคำอันมีค่า ๑ สาย มีเหรียญห้อย ๑ เหรียญ และประทานอัสติของนักบุญโมดัสตัส^(๑) ผู้สละชีพให้แก่ศาสนามาประดิษฐานในสยาม และหีบเล็กหีบ ๑ บรรจุเต็มด้วยพระพิมพ์ “แอกนัซ เดอ”^(๒) อันโป๊ปได้เสกแล้ว และได้ประทานเหรียญทองและเหรียญเงินอันงามอย่าง ละ ๓ เหรียญแก่ข้าราชการสยามทุก ๆ คน แล้วประทานหีบขนมและหีบ น้ำหอมห่อ ด้วยผ้าแพร บักไหม ทองอีก ส่วนบริวารของข้าราชการเหล่านั้นก็ได้ประทานเหรียญเงินคนละ ๒ เหรียญ ส่วนนักสอนศาสนาชาวโดงกิง ๓ คนได้ประทานสายลูกประคำทำด้วยพลอยคนละ ๑ สาย และเหรียญทองเหรียญ ๑ ทั้งได้สั่งให้จ่ายเงินค่าใช้สอยแทนจนเวลาจะลงเรือซึ่งคอยอยู่ที่ท่าเมืองชวิตาเวจเจีย และเตรียมพร้อมจะไปยังเมืองมาเซลซ์^(๓) คณะทูตได้ออกจากกรุงโรมเมื่อวันที่ ๗ มกราคม จะไปเมืองมาเซลซ์ มีทหารม้าองครักษ์ของโป๊ปไปรับที่ระยะทางห่างจากท่าหน้า ๖ ไมล์ ลอดแกชเตลตัน^(๔) กับทหารหลายคนไปรับที่ประตูเมืองชวิตาเวจเจีย เลี้ยงอาหารอย่างมโหฬาร แล้วไปลงเรือซึ่งเตรียมจะแล่นใบระวางนั้น พวกนายเรือ ของโป๊ป ซึ่งใคร่ จะ พบ พวก ทูต ก็ ไป เยี่ยมให้ของมีค่าแสดงความเคารพ

(๑) St. Modestus   (๒) Agnus Dei.   (๓) Marseilles
(๔) Lord Castellan.

อ่านเรื่องนี้แล้วใครๆก็จะทราบถึงความพอใจของพวก
 ราชทูตซึ่งอาศัย พระกรุณาของพระ เป็นเจ้าจะได้ไปถึง สยาม
 โดยสวัสดิภาพ และเต็มไปด้วยความอึ้งใจไม่น้อยกว่า
 ชาวยุโรปที่ไปได้ เงิน ทองในทวีปเอเชีย หรืออเมริกาบรรทุก
 เต็มเรือแล้วอึ้งใจกลับมาสู่บ้านเมืองของตน แต่
 ถึงดังนั้นความรักของโป๊ปและคริสตศาสนจักร [ซึ่งพวกราช
 ทูตสยามได้รับไป] มีค่ามากยิ่งขึ้นกว่าสิ่งอื่นๆ หมด สมเด็จพระ
 พระเจ้าแผ่นดินจักรพรรดิด้วยความรักนั้น อัครเสนาบดี
 ผู้เป็นคาทอลิกและคริสตศาสนิกชนทั้งหลายก็จะยินดีเหมือน
 กัน เมื่อได้ทราบว่าพระบรมครูระวังประโยชน์ของเขา ประ
 กอบกับได้ ราชอาณาจักรของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ ๑ ซึ่งแม่
 เป็นมิชชันนารีที่ดี ก็ทรงเคารพนับถือโป๊ปอินโนเซนต์ที่
 ๑๑ ผู้มีบุญ ซึ่งคนทั้งหลายจักระลึกถึงด้วยความยกย่องอัน
 ใหญ่ยิ่ง เหตุการณ์เรื่องนี้สำแดงให้คนทั้งหลายเห็นพระ
 เดชพระคุณของพระเป็นเจ้าอันทรงทำปาฏิหาริย์บันดาลให้ เกิด
 มากยิ่งขึ้นเสมอไป.

กรุงโรม คอมินิก อันโตนิ เฮอร์โกด^(๑)

พิมพ์เมื่อปีที่ ๑๖๘๘

โดยได้รับอนุญาตจากผู้ มีอำนาจเหนือตน.

---

(๑) Dominic Anthony Ercole.

๕

จดหมายเหตุลัทธิหอสุมทวงไป

หนังสือ โดเนชันการเปคณา เด่ม ๓๒ หน้า ๓๘๖

จดหมายของกอนซเตนตินฟอลคอนถวายไปปอิน-
โนเซนต์ที่ ๑๑

จากสยาม ณวันที่ ๒ มกราคม ๑๖๘๘

ข้าแต่พระบิดาผู้ทรงบุญบารมีอย่างยิ่ง

ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวว่าบาทหลวงตาซาไปสู่สำนักของ
พระผู้เป็นเจ้า และพระผู้เป็นเจ้าก็ได้รับจดหมายของ
ข้าพเจ้าไว้เป็น การให้ เกียรติยศ แก่ ข้าพเจ้า ๆ มีความ เสียใจ
เป็นอันมาก เมื่อได้ทราบข่าวว่าบาทหลวงตาซาบว้อยอยู่ที่ปารีส
ไม่สามารถเดินทางออกไป รุบบาท ของ พระผู้เป็นเจ้า แทนตัว
ข้าพเจ้า และทูลเรื่องราวที่ได้ขอให้ ไปทูลเป็นข้อความ
สำคัญในทางปฏิบัติต่อพระเป็นเจ้า และเผยแผ่พระศาสนาใน
บูรพทิศนี้ [นั่นโดยเร็ว] ข้าพเจ้าทราบว่าพระผู้เป็นเจ้าชวน
ขวย [ในการเผยแผ่ศาสนา] และรักชาวบูรพทิศนี้ อีกทั้ง
คนทั่วโลกเหมือนบิดารักบุตรสุดสวาท และทราบถึงหน้า
ที่ของข้าพเจ้าต่อพระเป็นเจ้าเหมือนกัน ว่าถ้าได้รู้เรื่อง
เกี่ยวข้องเรื่องใดจะเพิกเฉยเสียไม่ได้ หากว่าเป็นเรื่อง [เกี่ยว

ข้อง] เช่นนั้นแล้ว ข้าพเจ้าหวังว่าพระผู้เป็นเจ้าจะรับรอง
 สิ่งที่ได้เขียนและทูลมาทั้งสิ้น อันเป็นเรื่องซึ่งข้าพเจ้าก็
 ต้องรับว่าใส่ใจมาก กระนั้นก็ดี ล้วนเป็นเรื่องทำประโยชน์
 ให้แก่ศาสนจักรอันเป็นพระมารดาของเราทั้งหลาย ข้าพเจ้า
 จึงหวังว่าจะได้รับประทานคำตอบอย่างเมตตากรุณา ข้าแต่
 พระบิดาผู้ทรงบุญบารมีอย่างยิ่ง ขอได้แลเห็นว่าศาสนจักร
 นี้มาตกอยู่ในสภาพอันใด และมีหนทางเผยแผ่พระศาสนา
 ทางนี้ที่เป็นภาคใหญ่แห่งโลก คนเมืองนี้ไม่คร่ำย กลับตรง
 กันข้ามมีนิสัยอ่อนนุ่ม ข้าพเจ้าทูลได้ทีเดียวว่า เขา
 ไม่ได้มุ่งหมายถึงสิ่งอื่น นอกจากการบำเพ็ญกุศลด้วยความ
 จริงใจและปราศจากห่วงโลภภัยทั้งปวง [ที่ทูลมานี้] เป็น
 อันถอนความยุ่งใจและรังเกียจของคนทั้งปวงในเรื่อง [เผย
 แผ่] คริสตศาสนาในบูรพทิศนี้ พระผู้เป็นเจ้าก็คงจัดตาม
 โครงการอันอันจะเป็นทางเคารพ พระเป็นเจ้าของเราทั้งหลาย
 เพราะถ้าไม่มีความสงบราบรื่นในที่ใดก็ไม่น่าจะหวังว่าพระเป็น
 เจ้าจะทรงสถิตอยู่ในที่นั้น ความเมตตากรุณาของโป๊ปองค์
 ก่อนๆ ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าชวนขยายสืบต่อ ก็วิเศษได้ด้วยส่ง
 บิชอบมายังประเทศเหล่านี้ แต่ว่าเหล่าบิชอบผู้รับมอบ
 อำนาจมาจากโป๊ปทั้งหลายนั้น ไม่ได้เคยส่งข่าวไปยังสำนัก
 โป๊ปอย่างละเอียดพอแก่การรักษาความสงบและสามัคคี ซึ่ง

จำเป็นต้องรักษาไว้ให้เป็นตัวอย่างที่ดี แก่คน คริสต ศาสนิก
 ใหม่ ๆ กลับตรงกันข้าม บิฉอบเหล่านั้นขอร้องมาก็มีง
 หมายแต่จะได้เพิ่มอำนาจของตน เพื่อให้ชาวบ้านเชื่อ
 ถืออะไรบางอย่างเท่านั้น พระผู้เป็นเจ้าจะทราบว่าเขาจะให้
 ชาวบ้านเชื่อถืออย่างไรนั้น ก็ด้วยสังเกตุผลแห่งการกระทำ
 ข้าพเจ้ารู้เรื่องพอดีพอร้ายโดยทางแจ้งความที่ได้รับเมื่อข้าพ
 เจ้าจะวิงวอน ร้องขอ ความสงบ และเมตตากรุณา แทนผู้อื่น
 ข้าพเจ้ามีเรื่อง อันจะทูล มากกว่า ที่จะ บรรจุ ลงใน จดหมาย ๑
 ฉะบับได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอเอาไว้ทำคำขอร้องเช่นชื่อ
 ข้าพเจ้าและฝากไว้กับบาดหลวงตาซา เพื่อถวายพระผู้เป็นเจ้า
 ด้วยความเคารพนอบน้อมทั้งสิ้น ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าจะเป็น
 ผลตามที่ประสงค์ เพื่อสนองพระเดชพระคุณในพระเป็น
 เจ้า ทั้งขยายเกียรติคุณของพระผู้เป็นเจ้า และความสงบราบ
 รื่นสันติสุขของชาวบูรพทิศตังพัน ๆ อันจะวิงวอนพระเป็น
 เจ้าให้พระผู้เป็นเจ้ามีอายุยืนนาน

สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินคือนายของข้าพเจ้า ไม่มี
 พระประสงค์จะรอกการตอบคำขอร้องของพระผู้เป็นเจ้า จึง
 ทรงตั้งบาดหลวงตาซาให้เป็นราชทูตพิเศษ มีหน้าที่ค้ำนำพระ
 ผู้เป็นเจ้าต่างพระองค์ ทั่วเป็นค้ำมั่นว่าจะพระราชทานความ
 ปกป้อง และ ช่วยเหลือ แก่ บาดหลวง และ คริสต ศาสนิกทั้ง

หลายในแผ่นดินของพระองค์และในบุรพทิศทั่วไป และ
 ทูลความหวังดีของพระองค์ให้พระผู้เป็นเจ้ายินดี

ราชทูตผู้หนึ่งจะแทนข้าพเจ้าถวายเป็นของขวัญของบุรพทิศแด่
 พระผู้เป็นเจ้าบางอย่าง ข้าพเจ้าขอได้กรุณารับไว้จะเป็น
 เกียรติยศแก่ข้าพเจ้า และทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจและคลาย
 ทุกข์เป็นอันมาก และขอประทานทูลเป็นคำมั่นว่า การ
 รับคำสั่งประจักษ์ของพระผู้เป็นเจ้าก็จะทำให้ข้าพเจ้าดีใจเสมอ
 กัน ข้าพเจ้าไม่มีเรื่องอะไรอื่นนอกจากขอพรด้วยความอ่อน
 น้อม ขอพระเป็นเจ้าจงทรงป้องกันอันตรายพระผู้เป็นเจ้า
 ไว้ เป็นที่บำบัดทุกข์คริสตศาสนิกชนทั้งหลาย ตามคำ
 ปราบปรามของข้าพเจ้าผู้เป็นคนใจอ่อนต่ำ ผู้อยู่ในบังคับบัญชา
 และเป็นหนี้พระเดชพระคุณที่สุด

ค. ฟอลคอน

แต่ต้นคอนแห่งสยาม วันที่ ๒ มกราคม ๑๖๘๘

จดหมายเหตูลับที่หอสมุดวังโบบ์

แผนกจดหมายมีไปยังเจ้านาย เต็ม ๒๘ หน้า ๓๐๘-๓๓๓

วันที่ ๘ มกราคม ๑๖๘๘ จดหมายของโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑

ถวายพระเจ้าแผ่นดินสยาม หน้า ๓๐๘-๓๑๕.

วันที่ ๘ มกราคม ๑๖๘๘ จดหมายของโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑

ถึงกองขแดนดินฟอดคอง หน้า ๓๓๐.

วันที่ ๘ มกราคม ๑๖๘๘ จดหมายของโป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑

ถึงชาวเมืองโตงกิงผู้ ถัดข้างนาคาขออีกหน้า ๓๓๐-๓๓๓.

โป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑ ถวายพระพรมายังพระเจ้าแผ่นดิน
สยามผู้ทรงเกียรติและอานุภาพอย่างยิ่ง

ขอมหาบพิตรผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดินทรงเกียรติและอานุภาพอย่างยิ่งจงทรงมีความสุขสวัสดิ และรับแสงสว่าง ความโปรดปรานแห่งพระเป็นเจ้า อาตมภาพมีความยินดี มากกว่าเรื่องอื่น ๆ ในลาที่บาดหลวงตาซาแห่งสมาคมเยซูผู้ เป็นบุตรที่รักได้มาทูล ด้วยมหาบพิตรทรงพระวิคในการ

ที่ส่งทูตมาก่อนไม่เป็นผลสำเร็จ และจัดส่งบาทหลวง
 ดาซามาเป็นทูตพิเศษ อาศัยข้อความในพระราชหัตถเลขา
 ของมหาบพิตรซึ่งบาทหลวงดาซานำมาให้และเรื่องราวที่บาท-
 หลวงดาซาได้เล่าให้ฟังแทนมหาบพิตร อาตมภาพได้ทราบ
 ด้วยความยินดีเป็นอันมากกว่า มหาบพิตรทรงหวังดีต่อ
 คริสตศาสนิกชน อาตมภาพทราบว่ามหาบพิตรมีพระทัย
 อารีเพียงไรในอันที่จะทรงปกป้องรักษาด้วยพระราชารักขาและ
 พระราชูปถัมภ์ ด้วยความ เพื่อแผ่นดิน โอบอารแก่พวกบาทหลวง
 แห่งสมาคมเยซูทั้งคริสตศาสนิกทั้งหลายในแผ่นดินของมหา
 บพิตร และประเทศอันฝ่ายทิศตะวันออกด้วย เมื่อพวก
 เหล่านั้นทูลขอ เพราะการเผยแผ่คริสตศาสนานี้เป็นสิ่งที่
 อาตมภาพผู้เป็นหัวหน้าใส่ใจที่สุด เมื่อมาคิดถึง ความเจริญ
 แห่งศาสนจักรอันมีด้วยอาศัยพระบารมีของมหาบพิตร อาตม
 ภาพเกิดความปลื้มใจเป็นอย่างยิ่งจนไม่สามารถเลือกถ้อยคำ
 มาทูลให้สุดสิ้นได้ อาตมภาพจะพยายามร่วมมือกับมหา
 บพิตรจัดประโยชน์อันสำคัญนี้ อย่างน้อยสักส่วน๑ และขอ
 ให้ทรงเชื่อว่า อาตมภาพจะไม่ปล่อยโอกาสใด ๆ อันจะทูล
 ด้วยสุนทรพจน์ว่าอาตมภาพเคารพนับถือมหาบพิตรอย่างไร
 และข้อสำคัญกว่าอื่น อาตมภาพจะไม่ลืมความหมั่นวิงวอน
 พระเป็นเจ้าเสมอว่าพระองค์ผู้เปรียบเหมือนพระอาทิตย์ไม่รู้

ตกจงแผ่พระรัศมีมายังมหาบพิตร ฉายทางบรรลุมฤตธรรม
 ประทานแด่มหาบพิตรโดยแจ่มแจ้ง อนึ่งบาดหลวงตาชา
 นั้นเป็นผู้ควรยกย่องในส่วนศรัทธาเลื่อมใสในศาสนา และคุณ
 สมบัติจริง ๆ จึงขอถวายฝากไว้กับมหาบพิตรด้วยความหวัง
 ด้อย่างยิ่ง บาดหลวงตาชาจะเล่าความรู้สึกในใจของอาตม
 ภาพถวายอย่างพิสดารกว่านี้ ทั้งจะได้ถวายสิ่งของอันเป็น
 เครื่องพิศุจน์ ความไม่ตรี ไม่รู้หายซึ่งอาตมภาพรู้สึก ต่อ มหา
 บพิตร ยิ่งค้างอยู่ก็แต่เขาจะต้องทำตามที่อาตมภาพหวัง
 อยู่เท่านั้น อาตมภาพขอถวายพระพรด้วยไมตรีอย่างยิ่งว่า
 มหาบพิตรจงได้รับความเกษมสุขทุกประการจากพระเป็นเจ้าผู้
 ประกอบด้วยสรรพศักดิ์

ให้ณกรุงโรมที่ ซานตา มารียา มากคิโยเร^(๑) ประทับ
 แหวนตราปลา^(๒) ณวันที่ ๗ มกราคม ๑๖๔๕ เป็นปีที่ ๑๓ แห่ง
 กาลที่ได้เป็นโป๊ป.

โป๊ปอินโนเซนต์ที่ ๑๑ เขียนมายังกอนซแตนตินฟอล
 คอนบุตรที่รัก

บุตรที่รัก จงปราศจากโรค และจงได้รับพรของโป๊ป
 เวลาล่วงมานานแล้ว เราเคยได้ทราบถึงและพิศวงที่ท่านมี
 ความยินดีและกระหาย ไม่ที่อ้อยในการแผ่คริสตศาสนา

---

(๑) Santa Maria Maggiore

(๒) under the piscatory ring.

ในประเทศอันกว้างขวางไพศาลฝ่ายบูรพทิศ เราขออนุโมทนาแก่ท่านยิ่งขึ้นไปอีก ด้วยได้ทราบเรื่องนิจจากจดหมายซึ่งท่านได้ส่งมาถึงเราเมื่อวันที่ ๒ มกราคมปีที่แล้ว ทั้งทราบจากบาดหลวงตาซาแห่ง สมาคมเยซูผู้ เป็นบุตรที่รัก ซึ่งได้นำจดหมายมา อนึ่งด้วยเหตุที่จดหมายอันเป็นพยานใหม่และวิเศษในความปรารถนาของท่านที่จะยังศาสนานี้ให้แพร่หลายมาเพิ่มเติมความรัก ซึ่งเรา เคยได้รู้สึกต่อท่านมา ให้มากขึ้นอย่างยิ่งแล้ว เราจึงยินดีเสมอทุกโอกาสที่จะพูดอย่างเต็มปากว่า เรานับถือความศรัทธาเลื่อมใสของท่านเพียงไร ส่วนเรื่องที่บาดหลวงตาซาได้มาบอกโดยดีแทนตัวท่าน ท่านจะทราบจากบาดหลวงตาซา นั้นเองว่า เรามีความเห็น อย่างไร ท่านว่าท่านสมัครเชื่อฟังคำสั่งของเราโดยเต็มใจ จะเป็น การเพิ่มเติมกุศลราศีมีรู้อย่างไรซึ่งท่านได้เคยสะสมมาแล้ว เราเชื่อ เราไม่สงสัยเลย เราวิงวอนขอให้พระเป็นเจ้าจงปูนบำเหน็จท่านให้มากๆ บุตรที่รัก เราอวยพรไปให้ท่านด้วยความรักอันยิ่งใหญ่

ให้ ที่กรุงโรม ณ วันที่ ๗ มกราคม ๑๖๘๕.

ไปปอนโนเซนตที่ ๑๑ เขียนมายัง คริสตศาสนิก
เมืองโตงกิงทั้งหลายผู้เป็นบุตรที่รัก

บุตรที่รักทั้งหลาย ท่านจงปราศจากโรค เราได้
 ประสบโอกาสซึ่งทำให้รู้สึกยินดีอันหาประมาณมิได้ ใน
 จดหมายซึ่งคนวิเศษพวกท่านได้นำมาให้เราแทนท่านทั้งหลาย
 ในจดหมายนั้นเราได้ทราบด้วยความปลื้มใจถึงน้ำใจของท่าน
 ทั้งหลายซึ่งจงรักภักดีต่ออาณาจักรของโป๊ป ซึ่งเป็นมารดา
 และศาสดาของท่านและมีตัวเราแม้ไม่ดีพอก็เป็นหัวหน้า เรา
 ได้ทราบด้วยความปลื้มใจอีก ว่าท่านสมัครโดยเต็มใจเพียง
 ไรที่จะเชื่อฟังข้อบังคับของอาณาจักรและโป๊ปนั้นด้วยรับรอง
 ผู้ปกครองทางศาสนาซึ่งแต่งตั้งมา เวลานี้เราจะชมเชยความ
 ศรัทธาเลื่อมใสของท่านไปก่อน ต่อเมื่อมีโอกาสจะแสดง
 ความรักใคร่ของเราให้เห็นแจ่มแจ้งยิ่งกว่านี้ เราก็จะได้ทำ
 เช่นนั้นแน่นอน อนึ่งเพราะเหตุที่ท่านกล่าวไว้ในจดหมาย
 ด้วยโวหารอันไพเราะ ว่าท่านทั้งหลายใคร่จะได้ขาดหลวง
 แห่งสมาคมเยซูซึ่งจะนำพาท่านออกจากความมืดและเงาแห่ง
 มฤตยู ไปสู่แสงสว่างของศาสนาที่แท้ และหนทางที่
 จะบรรลุมฤตยูธรรม และเราเองมีความรู้สึกทำให้ใส่ใจใน
 การวิงวอนของท่าน เราจึงให้ขาดหลวงบางคนในสมาคม
 เยซูด้วยกันไปอยู่แทนผู้ที่ได้เรียกกลับมาแล้วนั้น เพื่อท่าน
 จะได้สำเร็จความประสงค์ของท่าน และมีความสำราญทาง
 ธรรมมากยิ่งขึ้น ในระวางนั้นเราดักเตือนท่านในนามพระ

เป็นเจ้าให้เชื่อฟังโดยลำพังและความสมัครเอง ครุฝ่ายเรา
 ที่กล่าวแล้วนั้น ล้วนตั้งมั่นคงอยู่ในคริสตศาสนาที่ท่านนับ
 ถ้อยอยู่ ถึงแม้ว่าท่านจะมีความทุกข์ร้อนเนื่องมาแต่ความลำบาก
 คับแค้นแห่งชีวิตอันไม่เที่ยงนี้และไม่สามารถ อดทนอยู่
 ได้ก็ดี ขอให้ท่านทั้งหลายจดจำไว้เสมอเถิด ว่าความทุกข์
 ร้อนอันมีในกาลนี้ไม่เที่ยงสง่าผ่าเผย อันจะ ส่องสว่างอยู่ในตัว
 เราในกาลหน้า เพื่อท่านจะบรรลุสภาพนั้นโดยง่ายยิ่งขึ้น
 เราจึงอวยพรแห่งไปป์ให้แก่ท่านด้วยความรักใคร่เป็นอันมาก
 ให้ที่กรุงโรม ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม [มกราคม?] ๑๖๕๕
 เป็นปีที่ ๑๓ แห่งกาลที่เราได้เป็นไปป์

INTRODUCTION.

In the year 1930, His Royal Highness Prince Damrong, while on a tour in Europe, called on His Holiness Pope Pius XI at Rome. His Holiness kindly had copies of the records relating to the second Simese embassy to Rome, during the reign of Somdetch Phra Narayana the Great, made and presented to His Royal Highness.

On his return to Bangkok, His Royal Highness got the Salesian Fathers, established at Rajburi, and Father Chorin of Bangkok, to translate these records into English. Phya Indramontri also helped in the translation. Finally the records were presented to the National Library.

This year His Majesty the King was graciously pleased to order the cremation of the remains of some princes and princesses at the Debsirindr monastery. H.R.H. Princess Abbhantripaja, in preparing for the cremation of the remains of H. R. H. Princess Dibyalankar, a younger sister, desired to have a book printed in memory of her royal sister and sought the advice of H. R. H. Prince Damrong

who was then at Hua Hin. His Royal Highness suggested the choice of this book which met with Her Royal Highness' approval. At Her Royal Highness' request this Institute translated the records into Siamese from the English version, and submitted the translation to Her Royal Highness for publication in the form of the present book.

The Royal Institute,

15th. March 1933.

I

Philippus Bonanni Soc. Jesu.

MEDALS OF THE POPES

from Martin the Fifth up to the year 1699.

SECOND VOLUME

Printed at Rome

by

DOMINICUS ANTONIUS HERCULIS

1699

Pages 779-783

Remarks on medals No. 50 & 51

From the photo-plate: page 737

and

Reproduction of both faces of these two medals

COINS OF INNOCENT XI.

(Medals Nos. XLVIII, XLIX, L are omitted as not concerning Siam).

LI. LII.

VENITE, ET VIDETTE OPERA DOMINI.

(Come and behold ye the works of the Lord.)

There are medals with the same inscription, taken from the

PSALM XLV: Venite et videte opera Domini (come and behold ye the works of the Lord). They are those pointed out by the following inscription found on a tablet inside the coffin of Pope Innocent which runs,

**“PATERNALLY EMBRACING IDOLATRY,
IN THE PERSONS OF THE LEGATES FROM SIAM
AND TONKING
PROSTRATED AT HIS FEET,
HE INVITES IT TO FAITH.”**

The same things are expressed by both the medals, where we see a Father of the Society of Jesus prostrated before the pontiff's feet together with three noblemen of the court of the King of Siam. In fact, amongst the many events which gave splendour to the pontificate of the most holy father Innocent XI, no little importance

seems to have been given to the embassy sent, towards the end of the year 1688, to the Pope by the king of Siam, who, beyond the Ganges, has most extensive dominions and overflowing riches, and who, a monarch so great, although his dominions are far distant and is separated by a different religion, deemed it politic to seek the friendship of the Apostolic See, thus rendering her a glorious honour. From a short narration of it, it will appear how the events took place.

Father Tasciard, a Frenchman of the Society of Jesus, who some years ago went together with some alumni of the same society to spread there the seed of the gospel, may rightly be called the author of this legation. The success of the mission owes something to the co-operation of Lord Constantine Phaulkon, a Greek by birth, for some time a follower of the errors of Protestantism but later on won over to the Catholic religion through the work of a member of the society. This man was exercising a profound influence in the kingdom of Siam where, though an unknown foreigner, through his good qualities and natural gifts secured to himself in a wonderful manner the affection of the king and became possessed of great riches and to hold the first dignity at court. By means of this man, Father Guido and his companions insisted, with earnest efforts and solicitude, to conciliate the king and gain his favour to induce him to make a covenant of friendship with the Roman pontiff, so that

an easier way would be opened to the gospel in those regions.

Their desires and industries did not fail to be successful. In fact the king, moved by the reasons they gave him, took the counsel seriously: he sent to Rome a mission with letters and gifts to conclude the negotiations. But after waiting a long time and, having no news about this mission, who perhaps had been prevented by a wreck or some other accident (as we may suppose) he resolved to appoint a second embassy, choosing Father Guido Tasciard as the one who should preside over it before the holy pontiff. He commanded three other officials (who are called mandarins) to accompany him. They would give more splendour to embassy and though bound by their fatherland's superstitions, they would bear testimony for the king's goodwill towards the vicar of Christ. To these were added some Catholics of the kingdom of Tonking, who are used to give long and diligent instructions to their fellow countrymen on the Christian doctrine. To the benevolent earnestness of the pagan king, the most holy father Innocent XI replied according to his love which fully embraces the whole world. Having heard that the legate and his retinue had already entered Europe, he granted them full permission to come to see him. Meanwhile he gave orders to prepare at his own expense a lodging in the buildings next to the Apostolic palace, the QUIRINAL, which had been raised as a splendid monument of his liberality, by

Cardinal Anthony Barberino and destined by him for the novitiate of the Society of Jesus. To this place Father Tasciard was taken from Civitavecchia by the Most Illustrious Lord Cybo, secretary to the Congregation of Propaganda, because with only one of his suite he had preceded his companions by land.

On the following day, as soon as the ships brought the others to the Tiber's banks, they were carried to their lodgings with great show of coaches and suite, and, for the whole time of their stay in the city, they were splendidly treated at the expense of the pontiff. But if they had not had the opportunity of venerating the pontiff, they would not have had reached the final goal, the object of their long voyage. After some time had elapsed, a day was appointed for the reception of the embassy. The renown of the embassy and the novelty of the event greatly excited the curiosity of the people. On the day a great crowd assembled at the Quirinal. The legate and his suite reached the entrance hall of the pontiff's palace, passing through the multitude flocking from all parts, riding in coaches placed at their service by the Most Eminent Cardinal Cybo. They had not to wait, since, at the bottom of the stairs, they were received, with due ceremonies, by the Most Illustrious Mgr. Vallati, auditor of the same cardinal. Thence they ascended to where the audience was to take place. With the captain of the Swiss Guards at the head, Father Tasciard, Extraordinary Envoy of the king, advanced

together with the Most Illustrious Cybo. Behind them there came the first mandarin, carrying a casket with a silver emblem in which was placed a golden urn with the king's letters. The other two mandarins came last accompanied by their retinue, they carried gifts covered with attalic cloth, one of which was from the king, the other from the chief of the royal ministers, Constantine Phaulkon. All wore, after their country's fashion, a tunic of damask reaching their knees and another purple one over it, just a bit longer (as you can see in the medal). They had a turban culminating in a cone girded by a golden ring in the way of a crown, three inches (fingers) width. Similarly they were girded by golden belts, and at their sides they wore daggers with golden hilts. With such display and pomp, they came in the presence of the pontiff, sitting high on the throne and surrounded by eight purple robed princes of the Church. The envoy made three adorations according to the rite, and after, having kissed his holy foot, knelt down to begin his address. But as soon as he had pronounced the name of the Most Holy Father, His Holiness commanded him to stand up, and in this posture he read out his address.

“Such great blessings, which Divine Providence pours
 “with boundless liberality on her Church, does not
 “allow us to doubt about Your Holiness being chosen in
 “these latter centuries, to gather all the world into one fold.

"Under this pontificate we see how the most obstinate
 "heretics are either turned out or converted, the kingdoms
 "once separated with so much scandal now united to the
 "Church submitting to her authority; we see how the most
 "formidable foes of the Christian name are, nearly all of
 "them, either rooted out, or so much weakened that they
 "are only waiting for the last blow of their ruin. But, Most
 "Holy Father, what is more extraordinary and without
 "equal (and it is a privilege reserved for and due to Your
 "Holiness) is that one of the greatest kings of the east, still
 "a pagan, preceded by you in this, and extraordinarily
 "moved, not so much by the splendour of your dignity
 "and preeminence, as by the greatness of your personal
 "virtues, that such a great king, I say, should have com-
 "manded me to come, in his name, to ask for your friend-
 "ship, and assure you of his regards and offer you his
 "royal protection for all the preachers of the gospel and
 "for all the faithfuls, with feelings such as can be found only
 "in the heart of a Christian prince. This great monarch has
 "already begun to receive instructions. He raises altars
 "and churches to the true God and asks for learned and
 "zealous missionaries. He builds houses and magnificent
 "colleges and supports them at his own expense. Very

“often he grants us lengthy and secret audiences, he honours
 “us to such an extent as to move to jealousy the chief
 “ministers of his sect, whom he before venerated even unto
 “superstition. If God fulfils our desires, or rather gives ear
 “to the weepings and prayers of Your Lordship, (for cer-
 “tainly through your intercession must the great miracle of
 “the monarch’s conversion be achieved,) how many kings,
 “O Most Holy Father, princes and people of the east,
 “subject to his power, either admirers of his wisdom or ruled
 “by his counsel, will follow his example? For certain, Most
 “Holy Father, never did the gospel of Christ find such
 “an open way to be so firmly established and be widely
 “spread in the most vast and populated part of the
 “world. As for me, I already look on the royal letter,
 “which in the name of the king of Siam I have the honour
 “of presenting to Your Lordship, on the presents he has
 “destined for you, and on the mandarins, whom he ordered
 “to prostrate themselves at your feet, as not only sincere
 “tokens of the perfect gratitude and deep respect of that
 “prince, but as a pledge of his submission, and, if I may
 “say, as the first fruits of his homage and of his obedience.”

After the reading the deputed Father knelt down again to
 receive the reply, but His Holiness, with a feeling of singular

tenderness, exhorted him to listen standing up. The reply was worthy of the apostolic zeal of the most holy pastor, and of his mind solely intended for the glory of God and the common welfare.

Then from a golden urn, covered with red green enamel, held by the first of the mandarins, the Father drew out the king's letter, written on a folded sheet of gold, which together with the urn, weighed nearly three pounds. First he presented this to His Holiness, then copies of the same, one written in Italian, the other in Portuguese. We report it here translated into Latin as it exists amongst the annual letters of our society written in Rome.

To the Most Holy Father Innocent XI.

“Since the happy beginning of our reign, the first
 “care we had was that of knowing the chief princes of
 “Europe and to have with them mutual relations, in order
 “to obtain the knowledge, the light necessary for our
 “conduct. Your Lordship anticipated and fulfilled our de-
 “sires, by means of the pontifical brief presented to us by
 “D. Francis Pallu, Bishop of Heliopolis. This brief was
 “presented together with a gift worthy of the august person
 “who sent it to us, and also received by us with remarkable

“gladness of heart. Some time afterwards we sent our
 “ambassadors who should go and greet Your Holiness, take
 “to you our royal letter with some gifts; to establish bet-
 “ween ourselves a friendship as closely united as a gold
 “lamina perfectly polished. But since the date of
 “their departure up to now we have had no news
 “about them, we find ourselves obliged to send again
 “Father Tasciard of the Society of Jesus as our Extra-
 “ordinary Envoy to Your Holiness, to establish between
 “you and us those good relations which our first
 “ambassadors had been charged to secure, together with
 “the duty of immediately bringing us back the news of the
 “good health of Your Holiness. The Father will have the
 “goodness to assure you, on our part, that we will give
 “full protection to all those Father, and to all the
 “Christians, be they our subjects or people living in our
 “dominions or residing in any other country of the east,
 “helping them according to their needs when they let us
 “know their necessities when there is any reason to help
 “them. So that Your Holiness can rely upon us, for we
 “want to take charge of such cares. The same Father
 “Tasciard will have the honour of informing Your Holiness
 “of other means which tend to the end contained in the

“orders we gave him. We beg of you to give full
“credence to what we make that religious represent, and
“to accept the gifts which he will take to you as a pledge
“of our sincere friendship which will last unto eternity.
“May God the creator of all things save Your Holiness to
“defend His Church, so that you may see that same
“Church spreading with glorious prosperity on all parts
“of the universe. This is the true desire, Most Holy
“Father, of him who is,

The dearest and best friend.

After this the gifts both of the king and of Lord Constantine were offered by the Father to the pontiff. The former's gift was a casket of gold made in thin plates with numerous foldings and having various curls and shapes according to the figures represented. The casket weighed fifteen pounds. It was an elegant work and also very remarkable and skilled craft-manship was shown in it. The latter's gift was a silver casket weighing thirteen pounds, worthy of being seen for its excellent tracery, with ornaments in the shape of leaves and capricious decorations. To this there was added a silver vessel of the form of a basin having a diameter of two palms of the hand, but exceptionally thin, imitating the engravings of the king's gift to its least particulars. Then the pontiff was

requested kindly to accept the homage of the mandarins. Having obtained His Holiness' leave, they made obeisance using the same rite they are wont to do with their king in Siam. The first one, lifting his joined hands up to his forehead and bending his head at once to his belt, knelt down adoring the supreme Antistes, then stepping forward a little he repeated this adoration for a second and a third time, so that the last time he touched with the top of his turban the skirts of the pontifical garments, since the Most Holy Father exempted them all from the kissing of the foot: thus it did not appear that he was forcing pagans to Christians rites. The same ceremony was performed by the two others, during which time Father Tasciard assisted, by order of the Pontiff, at the right side of the throne. When the adorations of his companions were ended, His Holiness invited the Father to approach him and expressed most eloquently, how acceptable to him had been the king's homage, asking him also much about the means of propagating the orthodox faith in those regions. Then, having exchanged the usual complimentary wishes, the Holy Father withdrew to his private rooms, thus giving an opportunity to the cardinals of expressing also their own sentiments to the Father and to those of his suite, who were most kindly questioned by cardinals. Then they forthwith went to visit the Most Eminent Cardinal Cybo by whom they were also received in a most friendly manner, and, having accomplished these

solemn ceremonies, they went back to their lodgings. After the reception of the Siamese embassy there still remained, as an appendix to it, the realization of the desires of the Tonking catechists. These catechists earnestly wished to appear before the presence of the common father of all, having passed through so many vicissitudes, travels and toils, with the object of personally beseeching the supreme pastor of all the Church to kindly look upon the needs of their fellow countrymen. These had given to the true faith their first fruits to the number of nearly three hundred thousands, received into the fold by the Fathers of the Society of Jesus. Moreover that the Holy Father would not permit this afflicted flock of Christ, living amongst the many dangers of the raging wolves of pagan wickedness, to be deprived of faithful and valiant defenders. So Father Tasciard, having obtained permission, led them to the feet of the pontiff, pleading for the cause of that Christianity with eloquence and not without tears. The Holy Father himself, moved by those tears and humble countenance, showed paternal benevolence to his beseeching sons, by promising to favour them in everything, and he dismissed them full of joy and gratitude. During the days following gifts of no little value came to the envoy. These consisted of many boxes and caskets: some were of artistically wrought crystal, others of ebony with intertwined stripes of different colours. Some of these boxes were lined with attalic fabric and

velvet. Some of them contained sacred Lypsana (scapulars?), and waxen Agnus Dei medals. They contained many scents and perfumes, ointments of great medicinal efficacy, and delicious candies. All these things, though remarkable tokens of magnificence, were surpassed by the more generous heart of the pontiff animated by a most splendid liberality. In fact he gave leave to the legate, who was already making arrangements for his departure, to come and see him the very eve of the epiphany. With mutual expressions of benignity on one side and of gratitude on the other, he presented the Father, the mandarins and the catechists with precious gifts. Moreover he added more valuable things to be given to the king of Siam and his chief minister. The letter was presented with a remarkable painting, by the most famous artist Charles Maratta, together with a rosary made of sapphires with a gold medal hanging at the end. He gave a telescope 50 hand palms long, to be offered to the King together with an image of the pontiff himself engraved on a gold medal, encrusted all round with numerous small diamonds and fourteen others of unusual size valued at 5000 gold pieces.

But there is a gift more acceptable than all those enumerated. The following day, Father Tasciard, through the Most Illustrious Lord Cybo, secretary to the Sacred Congregation of Propaganda Fide, was granted exemption, for all the labourers of the Society of Jesus, from taking the oath binding all those who in these latter

years leave for the East. Moreover, for the time being, to four of them was granted the faculty of freely sojourning in the kingdom of Tonking and of cultivating that vineyard of Christ with their apostolic ministry. This was the most pleasant fruit of his toils, this the longed for reward of the whole embassy. He expressed his feelings of gratitude to the supreme Antistes. The mandarins enlightened by the divine light, were already making resolutions of changing their forefathers' superstitions into the faith of Christ and he left for Civitavecchia where there were ships going back to France. These ships took him there, whence, next spring he intended to start for the Siamese Court. Although he was taking back with him much on which to be congratulated, he left behind him a still higher opinion and fame of his own virtues.

(MEDALS NOS. LIII, LIV, LV ARE OMITTED AS NOT CONCERNING SIAM.)

II

SECRET ARCHIVES FROM THE VATICAN LIBRARY

Donation Carpegna vol. 32 pages 370-383 ;

Account sent by Constantin Phaulkon to the Pope
Innocent the XIth concerning the situation of the
Catholic Faith in Siam and in the adjacent countries.

To the Holiness of Our Lord Pope Innocent XI
From D. Constantin Phaulkon

Most Holy Father,

As Your Holiness was pleased to take up the propagation of our holy faith with particular zeal and to bear an extraordinary affection for this Christianity of the east, it behoves Your Holiness to know all its happenings and needs, in order to deduce and resolve from them what is right for the glory of God. Similarly I beg of Your Holiness to have the kindness to grant me the privilege of reporting to you a few facts bearing on the purpose of alleviating the condition of a great multitude of Christians in Tonking. To give you a better idea of this condition, it may be necessary to represent to Your Holiness the earliest state and cause which drove those afflicted ones to so much despair. No one can ignore the fact that the Fathers of the Society were the first to propagate the faith in Tonking, and that they were almost the only labourers in that

vineyard of the Lord for many years. At last, through Divine Providence, Father Fuciti met with the favour of the king and of the greater part of the royal family. Owing to this favour, not only was he personally granted many privileges due to the honour shown to the religious habits, but, many were also granted to the Church and the Christians. The result was a growing reverence and a certain respect which gave hope for the total conversion of those numberless people.

God, through His secret ways of Providence (as oftentimes it happens), was pleased to permit the arrival of the bishop of Berytus and of Mgr. Pallu in secular clothes, in the Portuguese quarter. From this place they were turned out with ill treatments and great danger to their life. They met with much opposition till they had recourse to the letter of recommendation of the king of France, presenting it only as a credential letter. Moreover they warmly discussed with the ministers as to how the letter should be received. This discussion was protracted for months, till it was agreed upon that the above mentioned gentleman should take the letter to be opened in a hall in the presence of every body excepting the royal family. The following day the letter was taken to the royal audience on a great golden tray and placed on a silver table at a distance of a few steps from the king's seat. The bishops took off

their shoes and, at the bottom of the stairs, they put on new slippers; then they went to sit down on a carpet, leaving between the king and themselves the silver table, on which lay the letter with the gifts they brought from Europe. Your Holiness' letter was received in the same manner. Owing to the language graciously used, by Your Holiness and His Most Christian Majesty in their letters of recommendation, the king was pleased to take the bishops under his protection and to favour them on every occasion as Your Holiness and His Most Christian Majesty will have already known. With the help of this support the bishops took counsel about Tonking and Cochin-China: after many consultations they armed a small ship commanded by a Frenchman called Domenil, in order to go to Tonking. But they left the harbour too late and consequently they were carried on to the other end where lies Manila. Here, Mgr. Pallu, bishop of Heliopolis, embarked and left with the Spaniards, as everybody knows. Owing to this failure in their attempt to reach Tonking, they came to an agreement with an English merchant who made the voyage from Siam to Tonking, taking some of their missionaries, dressed in secular clothes, to that country. They immediately sought all means, not of spreading the faith and baptizing the people, but of overthrowing the Fathers of the Society. However they found the Christians holding on tenaciously to their resolves, wherefore they turned to Rome, giving false

informations to Their Eminences the cardinals. Thus were Father Fuciti and the other Fathers turned out of that place. They took possession not only of their churches, but of their dwellings, ornaments and all that the fathers possessed. Moreover they forbade the Fathers of the Society to enter into Tonking and Cochin-China in any way. The king of Cochin-China made inquiries and threatened the city of Macau if they did not send him the Fathers of the Society. Immediately after the above-mentioned events, the Reverend Vicars began to instruct some Christians in order to make their missionary work easier. Since the European missionaries were considered as French merchants and the bishop was not allowed to leave the city without great difficulties, these unfortunate Christians remain totally under the ministrations of the native priests. These priests, not being trained in what is required for this function, give rise to innumerable inconveniences about which it is not pleasant to tell you. I myself feel discomposed in telling you this, although I do it secretly. This way of proceeding, in the government of the Christians, would cause great confusion not only amongst the Indians whose faith is still weak, but even amongst the best Christians of Europe. How will the opinion, which must be held of our immaculate Holy Faith, be preserved in infidel lands when you find its ministers and preachers living in that way? As a matter of fact now there are more than two-hundred thousand souls, who

will not go to confession, nor communicate, nor hear mass, nor fulfill any of their obligations; and they die in that state, always crying out looking for the help which they have been accustomed to receive without any remedy, so that they felt it to be their duty to send four catechists to me with the request of asking that I would intercede with the bishops to obtain, for their consolation, the services of some Father of the Society. However, if I could not do anything that I would facilitate their passage to Italy so that they might prostrate themselves at Your Holiness' feet. They would describe the unhappy state of their consciences, ask for the necessary help by which they had before benefited. I would not grant them an interview unless there was present a missionary sent by His Grace. Thus these catechists having explained to me that which I had just described, I exhorted them with such justice as inspired me, in order to be in conformity with the orders of our Holy Mother the Church. For such is the proper means Your Holiness can use in giving them help in what they desire. This obstinacy was used only to render the Apostolic See hateful to them and to the Fathers of the Society, since all are ministers of Christ. For that reason it was unbecoming to make a distinction between their sacraments; they should rather receive them with much humility, which would please God the more. The defects of the afore-said ministers should be of detriment to themselves and not to the

piety of others. They answered to all this with great prudence. They said they knew it well, but the Christians were so much scandalised by the bad example, that they could not receive such admonitions. They did not agree to, or approve of this change which remark they repeated over and over again and said that the European missionaries could not help them in the manner they wish, on account of the mishaps that were taking place on the part of the correctors they had elected. I told them that, if the Christians conformed themselves to your orders, I was certain to obtain from Your Holiness, not only the revocation of the sentence against the Fathers of the Society, but, still more, you would send many members of that order for their consolation. Their answer was that as for themselves they would be fully satisfied with that favour and kindness, but the Christians were greatly irritated against those people who had caused the separation from their old pastors who were looked upon as their fathers. Without the return of a Father of the Society to instruct them, it is probable that they would not come to any agreement, nay, an increase of confusion would follow. Therefore, they humbly besought me, on the part of the distressed Christians, either to obtain from the bishop that a Father of the Society should go there, or that Your Holiness should find a remedy, or give them an opportunity of prostrating themselves at Your Holiness' feet, in order to beg of you, in the name of the people

they represented, that you would be so kind as to protect them, and favour them in what was of consolation to thousands of souls, a great number of whom died without receiving any sacrament whatever. These words, Most Holy Father, made such a deep impression on my heart, that I could not give a refusal, for I found myself bound to ask for that which they demanded with so much reason and justice. Hence I told them that I would see his Grace about the matter, having no doubt, that his tenderness would move him to console them, without giving them the trouble of having to face dangers, simply to perform that which it was his duty to do. I was already aware of the precise order of the king of France that no French Father should take the oath which the Congregation of Propaganda has imposed. I also knew that if I mentioned anything to the bishop about this matter, he might have answered that he would willingly give his consent to my petition, if the Father who was deputed to go would take the oath. Under such circumstances it was impossible for me to give them a definite answer without first consulting Father Fontenai, superior of the six French Fathers, in order to know his intentions. The following day I sent for this Father. I unfolded before him the condition of Christianity in that kingdom, the petition of the Christians, and that he might come to their aid in that which they longed for and that it would meet with the approval of Your Holiness and of the king, my lord. Father Fontenai

replied that he was ready to do all that was due to the service of Our Lord, but that he could not send any Father of the Society to Tonking, being forbidden to do so by the Sacred Congregation. A few days later, I met His Grace to whom I made known what was happening in Tonking, using all the reasons dictated by my knowledge and actuated by the justice of the matter, but without mentioning the recourse I had the intention of using if His Grace would not come to their help. The reply was, that it fell not within his authority to send out any of the Fathers of the Society, and he used abusive language not only against the Jesuit Fathers but also against the catechists, saying that really some Christians were in the conditions mentioned, but they were not many and the whole was taking a good bend, for things were in better conditions than what I thought. I told him my knowledge of the facts came to me through many ways other than the catechists, presenting the facts in such a way that they could not be denied. But it was without result, for he tried to weaken all my reasons by saying that he had no power of sending any Father of the Society to Tonking. I told him I was much surprised that His Grace, being the general administrator of the mission of Tonking, was not alarmed at the state of affairs in a kingdom where, in one year, more than four thousand Christian souls died without sacraments, and that his powers did not allow him to find a suitable remedy for the conditions which had arisen.

What was the use of such administration and of such a superior in the Church, when he could not apply a remedy to her misfortunes? I went to tell him that besides the necessity for action, justice demanded the return of the Fathers to Tonking, since Your Holiness and the Congregation were badly informed. If His Lordship refused to grant this necessary consolation to so many souls, I would have to complain to Your Holiness. To this he replied, saying that I could do as I thought fit, but he strongly doubted whether Your Holiness would read my complaint. I added I could not believe Rome to be so blind to truth, as he had said it was. This manner of proceeding could not have God's approval, when it was causing the loss not of only one soul but of many thousands of them, as indeed had happened. His Lordship was bound by a great obligation before God, since so many souls, newly converted, cried out for nothing else than for a minister of God to console them. He should give full thought to the shame and humiliation falling on our Holy Faith in the hearts of those Indians, when they saw the harsh and cruel ways of those who govern the Church, and the dissensions between her ministers. I laid all these matters on his conscience before God, knowing for certain that as soon as Your Holiness had knowledge of this misfortune, your tenderness and zeal would animate you to find a remedy. Finally I was much distressed to find that the help which I have given to the

Church in these parts did not warrant or deserve a favour which would be so profitable to her. I said all I could think, of drawing arguments from reason and from justice, confirmed both by the history of the Church and of the nations, but all I received in return from him was simply a repetition of the replies given before. Though I told him I would send the catechists to find the remedy in Europe, he not only refused to allow me to adopt this just course of action, but his speech and statements assumed the form of railing against the Fathers of the Society, saying that their general would have to give an account in Rome of what they were doing here, especially as they had acted against their obligation in asking to be allowed to go to Tonking, and had turned the anger of a royal minister against the mission. Now this last statement I can assure Your Holiness is opposed to truth. A few days later the bishop, having the intention of going to Siam, begged of Father Fontenai to make known to me that he considered it to be convenient to give some satisfaction in connection with the happenings in Tonking; to this end he would go to Siam, where he would not fail to do his duty. A short time after he sent me a letter through Mr. de la Vignee. Eventually when he came back to Luvo, he told me to wait for the next departure of the ships sailing for Tonking, for he would allow one or more Fathers of the Society to go to Tonking

on them, but it was dangerous for them to go at the present time. When the twelve fathers arrived here, I felt it my duty before God, and on behalf of Your Holiness, to procure the departure of some of these fathers for Tonking, as his Lordship the bishop had promised. At the same time I resolved to ask his opinion in the presence of Mr. Ceberet, envoy of the Most Christian King and of the principal religious men. I will pass over this parley here, an account of which I will leave for Father Tasciard to give to Your Holiness. You will gather from this account that he promised to consult Father Tasciard about this question, without giving any consideration to the souls who perished as if they did not matter at all. When I forced him to a decision by asking him whether so many souls should be allowed to be lost, he answered: *What shall we do if they preferred to die without sacrament?* Seeing that in this matter I could not hope for any measure of consolation for those unfortunate Christian, I made up my mind to let those, who represented them, go and prostrate themselves before Your Holiness' feet, and ask for your blessing, your favour and a boon for the relief of so many souls, who will have for ever the obligation of praying for the life, health and happiness of your holy person. I know as the whole world knows, the zeal and fame of Your Holiness. Therefore I will not speak any longer on this point, setting my mind at rest, having confidence in the protection of Your Holiness, who will

arrange matters as it is convenient for God's and your glory in that kingdom; for I think it to be my duty only to represent to Your Holiness the truth of all the events, and to carry out what you will be pleased to command me. The conditions in Cochin-China are equally miserable, but with different circumstances: the people of Tonking will not go to confession until the Fathers of the Society are admitted, whilst the people of Cochin-China go to confession to the secular missionaries, many of them being in accord with these missionaries. But the French clergy, and in particular the Apostolic subvicar of Cochin-China, ask for extraordinary things from them. He wants that when a Christian has gone to confession to a Father of the Society, the same Christian should make a new confession, as if the sacrament had been invalid. Moreover the same person must go up, on to the top of the altar steps, and, with his face turned to the audience, he must make a declaration and beg pardon of God for having been to confession to a Father of the Society, stating that such a confession is null. Many of the common people have obeyed this disposition, but many others, the better and more serious part, have not consented to it, saying they will make a general confession, by which they believe the sins they confessed to the Fathers of the Society will be absolved without a further public declaration. Others by the scandal and fury of the subvicar were compelled to do things they did not like: when they repented and

went to the subvicar in order to obtain his pardon, the absolution was such as seldom is given to the galley slaves by their keepers. Now all this has been written by them to many persons such as the bishop and other friends. Some asked those to whom they wrote, to plead on their behalf in order to obtain tranquility and peace for their souls and for their consciences. This has gone on for several years, in spite of my earnest request, often made to the bishop, begging him to remove the subvicar from his position, and avoid these inconveniences, but all in vain. This was all the Christians asked for. The bishop redressed the first point I believe, but not the second, excusing himself by saying that he could not remove him on account of his being subvicar, though he himself had appointed him. The same Christians made this petition repeatedly, each year, but always in vain, so that irritated against their pastors they refused to go to confession and to communicate. In order to have knowledge of what is important for the good of this Christianity, will Your Holiness kindly look at the two papers herein enclosed under the heading of Cochin-China? Before this subvicar was appointed this office was held successively by Mr. Courtalier and Mr. Wachet, both of whom, as Your Holiness already knows, were removed on account of their scandalous conduct. Some years have elapsed since His Grace the Bishop of Heliopolis went to Cochin-China, with letters of recommendation he brought from

Europe. Nevertheless when he went he was received there in a manner much different from that with which he was received in Siam, though his adherents spread the rumour that they are much liked in those countries. I wish it were so, but I know it is not.

CHINA.

They are new to the country and consequently incapable of creating troubles amongst the people as has happened in Tonking, Cochin-China, and Siam. They are under the authority of the bishop of Argoli. This bishop is a Franciscan religious of Venice, who came to Siam via Batavia as coadjutor of the bishop of Heliopolis, Don Francis. As he was not allowed to go to China together with the bishop of Heliopolis and also on account of other annoyances given him, he left the seminary and came to me and asked to be given a place where he could live with his friars, while waiting for the time to start for China. They were as poor as Capuchins, and the mission would give them a free passage to China. This Bishop, following his own views, claimed as due to himself the right of succession to Don Francis after his death. However he was disappointed. For, this bishop, before dying, left his power to Mr. Migrot. Thus some differences, though insignificant, arose between them, for, the Venetian, by his manners, had gained the support of all in the provinces where they lived.

CAMBODIA.

There are many Christians, but only one Father of the Society of Jesus, of Japanese nationality, whose name is Sanga. Although the kingdom is a very large one and inclined to do good, there has never been a bishop there. The only persons sent were Mr. Courtaulin and, at another time, a Portuguese Franciscan Father, who was about to be expelled from his province and his order, had he not had in Rome the protection of Your Holiness, and the help of his general. But neither the one nor the other could remain for a long time in these parts, as they lacked all the comforts they enjoyed in other countries. Before the death of the above mentioned Father of the Society, in July last, he wrote a letter to Father Maldonado, his superior, and another to me, asking us to see that some Father be sent to Cambodia, that he might hear his confession and take care of the Christians after his death. This Father Maldonado and I asked the Lord bishop for a father to be sent several times, but we could not obtain one as the bishop answered that he had nobody to send.

From all this it can be clearly seen that Siam is not lacking them. It is quite true that not one of these missionary clerics likes to live in so poor and barbarous a land. According to my understanding, they would like, for this reason, that the Fathers of the

Society should live in Camdodia. Now this would probably be denied, if the king, my lord, who asked for them from the Most Christian King, gave them leave accordingly.

JUNSALAM AND ITS DEPENDENCIES.

There was a secular father, who, I do not know for what reason, left his office of Christianity without the sacraments of the Church. Six months have already passed since his arrival in this country. I was greatly surprised to see him. So I asked him at once to whose care he had left his office. He answered me, in confidence, that he had not left it to anyone. He said he had been there utterly helpless for quite a long time, and hoped Your Lordship would not think badly of him. Your Lordship can imagine the astonishment roused in me by such words. In short, I told him that the Governor of Junsalam was an ignorant man, to have allowed him to leave, without appointing a successor, and that I would see to the incumbency for the future. But such a thing never happened again. A few days later I spoke of this to the Lord Bishop, who answered me with great indifference. I then reminded him that, had I been in his place, I would not have been so indifferent to the loss of so many souls that pass from this province to eternal life. I also said that Your Lordship would not tolerate such a method of dealing with affairs, and that I felt a deep grief on

account of it all. He then replied that I could thenceforward be sure that he would act in such a manner, that both Your Lordship and myself would be pleased. But up till now I have not seen any change for the better.

TENASSERIN and MERGUIN.

There are numerous Christians in these provinces. In the beginning these provinces were administered by a Portuguese Father, sent there by his bishop. He came back a few years ago. He was a righteous man, and he used to visit the Merguin Christians every now and then. The Lord Bishop resolved to send the above mentioned Franciscan, who had come from Cambodia to take up his residence in Merguin, but two months after he called him back to Tenasserin passing through Siam, so that the things were left in the same confused state.

VARIOUS PLACES ALONG THE RIVER OF SIAM.

At the first place, about three miles from Bangkok, there is the residence of the Rev. Chandeboy, who was looking after some Christians, and where its Vicar himself often used to go to stay. Two years have passed since I sent there four hundred Christians, who lived scattered in the forests a few leagues from LUVU, without

any idea about God, that, by living near the Father, they might receive their baptism. I thank God for the excellent results, because a good many of them were converted. This Father was summoned to be the superior of the seminary, just when the harvest was going to be reaped. There he died, and all those people were left without anybody to care for their souls.

SANKOK.

Sankok is a village inhabited by Siamese and Pegu people on the banks of the river Menam. This place was spiritually governed by a Franciscan monk, who had come from Rome and was maintained by me. But as I wanted to send a man to Europe, both in order to rebuild the church, in which I had been baptised, in Cephalonia, and to obtain some favour for my family from the Republic of Venice, the Lord Vicar granted me the service of this monk, hoping to be able to fill his place with a substitute, but without any effect up to the present time, although I implored him to come to the aid of these abandoned Christians.

SIAM.

These people have now three residences in the city of Siam, or in its neighbourhood. The first is a seminary in which the king,

my lord, has raised a large building and a splendid temple, now almost finished, the expenses of which are about 60,000 "Otto" (gold) pieces. But when the work of building is complete, where will we find the Christians who will frequent it? I do not know myself. I wish they had learned the language properly to be able to persuade and not to blame, as they do, the gentiles, thus making themselves a laughing stock, because, as I can assure Your Holiness, to listen to these people is like hearing a Scotchman speaking English; and all the good they do is the singing of the Mass and Vespers, other than the experiments they make on the miserable creatures in their hospital. They have plenty of goodwill, but they lack capacity and ability to realize their good intents, which causes them to make any blunders that they might be justified. The second seminary is at Mapram, in which they attend to some students, in a very poor manner both as regards their habitation and their food and clothing. It would be convenient to treat these young men well, in order to stimulate them and their gentile relations to come there. When I noticed this great indigence I asked them how much they spent yearly in that seminary and they answered me that they used to spend 250 "otto" (gold?) pieces for 80 seminarists, and two fathers. They went on to say that Rome approved of these seminarists very much. I then added that, if such was the case, they were not bringing about any improvement,

but they excused themselves by saying they were poor. After I had well considered this matter I came to the conclusion that these seminaries were a shame rather than a profit to religion, and I made a resolution to improve them in the city of Siam. Here I founded a big college, wherein lived more than 100 students, together with four Fathers and the procurator, with a yearly expenditure of 1500 (sic) "otto" pieces. However I suffered a good deal owing to the death of Mr. Mondorin, a man well fitted for the education of those youths, on account of his diligence, good demeanour and ample knowledge, whose place cannot be filled by any one.

LUVO.

There is a residence of the King here where the sacraments are administered to the faithful, but a father whose conduct is so scandalous that I do not dare to mention him to Your Holiness. There is another place in the province of Porceluk, where a priest and a Franciscan monk are living, both of very good demeanour and who, I hope, will render God a good service, as it can be seen from the copies of their letters enclosed herein and with this I finish my relation of the conditions pertaining to Christianity in these parts. Now will Your Holiness allow me to make some short reflexions, that you may judge whether such things as have taken place are becoming to the Church of God.

Firstly. Whether, in things concerning religion, it is becoming to one of the principal heads of this church to appear in secular clothes.

2ndly. Whether it is becoming to arrange matters in such a way, that the bearers of Your Holiness' and His Most Christian Majesty's letters, which were to be of great recommendation for them on every occasion and a most reliable protection in this kingdom, should be humiliated before presenting themselves.

3rdly. Whether it is becoming that the ministers of the gospel allowed to come dressed in their religious habit, should be distinguished from any other coming in secular clothes without any distinction but that of the merchants, for the bishops and their priests in Tonking do not profess themselves otherwise.

4thly. Whether it is permissible to steal the goods of your neighbours, and still more to state that it has been authorized by the Apostolic See, thus giving offence to the gentiles and to the new Christians.

5thly. Excepting the premise that Christ had authorized all his disciples to preach the gospel throughout the world, whether it is right, without very serious reasons, to hinder the action of this law, by depriving the regular clergy of their partrimonies and by turning them out from their churches which they have founded; for it is

evident that the best men for this ministry are those chosen from that religious body.

6thly. How is it that illiterate persons, without profession, without restraint of their human passions, are permitted to come here as Apostolic missionaries and to be put over the head of every body, when such men, in Europe, are used only for the most ordinary functions of the Church? For here, as in India, it is necessary to have a great stock of patience, of mortification, of circumspection and of other virtues.

7thly. If missionaries cannot be sent to India without being properly selected, what is to be expected from Apostolic missionaries who have not studied either philosophy or theology?

8thly. Whether it is well to confer holy orders on men so ignorant and so illbred, as to be a cause of offence to even the rudest Christians.

9thly. Is it well that the people of Cochin-China who have left their country and their property on account of the harshness and the unkindness of the missionaries should maintain their Christian faith?

10thly. When the Apostolic vicars have no one to undertake the care of the souls, why should they place obstacles in the way of others who wish to go to do this work?

I cannot spend any more time on this matter, knowing quite well that Your Holiness will not fail to examine all that is necessary.

I wish to lay before Your Holiness some circumstances relating the behaviour of the Apostolic vicars, who have vexed me and the king so much that, were it not for Your Holiness' protection, they would have been expelled from his realm.

I suppose Your Holiness knows that the Portuguese maintain here two churches having in their charge more than 4000 souls, which have continued to be under the jurisdiction of the bishopric of Mallaca after the Dutchmen had conquered it, and being again under the Archbishop of Goa, the Primate of India, their governor in spiritual affairs. After the arrival of the Apostolic vicars in Siam the King of Portugal wrote a few arrogant letters by which he commanded all his dependants on no account to render obedience to these vicars, and he ordered the same to be publicly given out in the cathedral of Goa. In the year 1683 there came to this court an embassy from Portugal, complaining of the persecutions the Apostolic vicars were waging against the subjects of Portugal, who had already lived for many years peacefully under the protection of the king my lord. They besought that the same protection be extended in the future. The king, my lord, answered excusing the vicars by saying that he did not know that the Portuguese subjects had been illtreated by them; it is true that they had

been illtreated without it being known to the king of Siam. At an audience which the Lord Bishop of Heliopolis had with the king he complained of the embassy, and the king replied with the same words he had already addressed to that embassy.

May it please Your Holiness to know that, by these events and proceedings, the king of Siam not only broke off the negotiations with the embassy of Portugal, but assured the Bishop of Heliopolis that the illtreatment complained of was so unjust that he could not believe it to have taken place and thereby justified his own action.

This year in a letter of the general route to Goa, addressed to the Dominican Fathers, Father Peter Martire, of that religious order, was appointed Vicar and Commissary of the "Santo Ufficio" for the Portuguese. Now since this Father is much inclined to peace and tranquillity and being recommended to me by the above-mentioned Vicar General of Goa, I persuaded him to submit himself to the Apostolic vicars and to take the oath accordingly. He had with him two other Fathers of his order, who were bound for Timor, and when this Father took the oath he did it, in my presence, on the condition that Mgr. the Bishop would not molest these two Fathers, for they were not going to stop here, they would leave next September. The bishop was pleased and promised not to annoy them as long as they did not meddle with the duties of the parish priest. But a few days later, when I went to visit him, he told me that he wanted to

write a letter of exhortation to these Fathers, and that he was glad I should know of it. I answered him that His Lordship should do that which was his office, if they had to follow his good counsels; but as they had not to, I thought it useless to do so. He replied that without doing this he was not discharging his duty. I said at once: "Sir, if Your Lordship wishes to give these Fathers faculties without taking the oath, I think they will receive them." He replied that he could not give any faculty without the oath. I then told His Lordship to do what he thought proper for the good and peace of his conscience, provided he would not interfere to the detriment of the king, my lord, and to bear in mind that the people of Macassar, the Malayans and other Mahomedans had risen against His Majesty, because they said he was favouring the Christians to the detriment of all, which was a great danger for the king, for the kingdom and for Christendom. Then I departed. A few days later the above mentioned Friar Peter Martire came to me complaining that Mgr. the Bishop had announced to those two Fathers, fellows of his, that he demanded obedience from them under penalty. I was greatly surprised at His Lordship's procedure. He called on me to arrange that I might tell the bishop, on his behalf, to refrain from molesting in any way the peace and the tranquillity of those who are under the royal protection, and that he would be very pleased if the princes of Europe would attend to matters of the west and would

leave the peoples and countries of the East in tranquillity and peace. Thus one day, having met Mgr. the Bishop, I began to speak about this, by way of advice, without mentioning the opinion of the King my Lord, giving him sufficient arguments for more than an hour, receiving, instead of any answer on the subject, a stubborn obstinacy which eluded every justification. Thus I was forced to state the views of the king, my lord to him, but to my greatest astonishment, without any success. As a matter of fact, a day afterwards he came to the city of Siam, and, before leaving, he called on me to tell me that by means of a letter he had suspended privately the two above mentioned Dominican Fathers. Moreover he feared to do a thing which might displease the King my Lord, but his office would not allow him to act otherwise. I replied that I was much surprised that he held in so little esteem the orders of the King, my lord, based purely on justice, and that I had no idea that he would accept this; and that I sincerely desired this should not have reached his ears, but however I was afraid that it was not possible to prevent him from knowing it. Some days later he asked me for news about the Portuguese camp and whether peace was reigning in it. I answered him without any assertion, and said that I hoped, after what I declared to His Lordship, he would not fail to keep his promise, that I could also perceive the danger to

which they had exposed not only their persons, but even all the mission, for in such circumstances we cannot joke either with Christian kings or with a gentile one. He answered me that before he would expose himself to a second reprimand he would go to prostrate himself at Your Lordship's feet and there beg pardon. I answered he could do as he liked, because I had no advice to give him; but he being well versed in such matters, it was his duty to see what has to be done. I began again to represent to him his bad conduct by adding: "Your Lordship says you could not set your conscience at rest if you had not suspended those two Fathers. But really I do not understand how this can be done; because if the fathers submit to this suspension, half the Christians will be left without the sacraments as Your Holiness knows the Portuguese do not wish to go to confession to Your Lordship's subjects, and one Father only is not enough for so many, and the fathers of the society do not know the language. Besides if these Fathers do not submit themselves to this suspension, as Your Lordship can see, there will rise a great scandal, it being the last expedient Church, the holy mother would resort to." I used many other arguments to persuade him of the mistake he had made, but, seeing that all I was doing was fruitless, I left him. Some two or three days later, since His Majesty had asked me how things were going on, I told him excusing as much as possible the Bishop. He was displeased very much, but, in order not

to worry him and to drive away from his mind what justice was suggesting to him, I proposed to him to leave the matter as it was until the departure of the French vessels, and that His Majesty would be able to view the matter in a milder way. He stated many times that it displeased him very much that they were Christians, otherwise he would have treated them in another way, to show to every body how much he esteemed and patronized those who were under his protection. May Your Holiness deign to reflect on the dangers they are exposed to. If I had been a gentile minister advising them, they would have borne a different attitude towards him and they should not by any means have escaped from being obedient to him and insinuations, but they do not give any consideration of me. This does not surprise me in the least, as they treat me in the same way they treat my king. They know themselves to be safe, so they think they may do whatever they like. But they must not be deceived, because the Lord our God disposes by many means, through which He may help His Church. As to me, Most Blessed Father, I hope Your Holiness will be the author of such a grand work, which will shine before the eyes of God throughout your life, healthy and praiseworthy merits of Your Holiness. I also think my opinion will be welcomed by Your Holiness on what concerns these places for the remedy of all disorders, which are even much

more than time allows me to describe, but of which, I hope, Father Tasciard will give ample relations to Your Holiness. However I cannot help suggesting some very necessary means for this purpose.

I will here speak to Your Holiness as to an Angel of God, whose duty is to lead us without any other aim or passion than that of the welfare of religion and of those peoples, to the greatest renowns and authority of the holy Catholic Church, which is now much discredited by the contempt of the gentiles and by the disgust of the Christians for the harsh and rude behaviour of the missionaries. First, the Fathers of the Society should be sent back to Tonking, and the vicars should be forbidden to ordain any Indian before his behaviour has been examined in some college or leading seminary. Besides, those who have been ordained should be either quietly removed from their country to Siam, or to be maintained, in some way or other, according to what the superiors will think suitable.

COCHIN-CHINA.

It will be necessary to remove the subvicar and some others who are showing such a bad example. I would send two or three other Fathers of the Society, who are incessantly asked for by the king and by all the Christians.

CHINA

The Christianity of China is very well constituted according to the reports therefrom, and I believe the Bishop of Argoli will give a good account of his office, and will hold the balance in such a way that the gentiles of that country will not disturb the peace and tranquillity of those Christians.

CAMBODIA.

I hope with God's help and with that of Your Holiness to form there a large body of Christians, and especially in the court of the king of Cambodia. Since he is under the protection of the king, my lord, I hope, through him to obtain privileges not only for the law of God, but also his protection. ¶The Siamese are very interested in their conversion, for their religion is the same as theirs. I explained it in a more lengthy conversation to Father Tasciard, who will be happy to communicate it to Your Holiness.

III

In the "Second Voyage by Father Tasciard and by the Jesuits sent by the King of France to the kingdom of Siam." Middelbourg, Gilles Horthemels & Sons, Editors 1689, page 387, it is said :

"So, I will finish here my story. The following has been translated from an Italian paper printed in Rome by a virtuoso wishing to give to the public some facts concerning the Siamese mandarins. It is certain that the translator, owing to the general knowledge already acquired about the Siamese, was obliged to omit some circumstances and to add a few facts printed already in the account, but not published at Rome, for some reasons explained in this sort of journal."

The translation of this account ends page 402. It is interesting to note that the Catalogue of the British Museum

Vol. T/ Tan'houm col.101, thinks that this account is to be attributed to Father Tasciard concerning the Siamese embassy to Rome, read also pages 285/286; 295/296 of the same volume.

Letter written from Rome to Mr. NN.

in which an account is given of the audience granted by Our Lord Pope Innocent XI to Father Guido Tasciard of the Society of Jesus sent by the king of Siam, and to the lord mandarins come from the same kingdom of Siam on 23rd December 1688.

Rome, By Dominic Anthony Ercole, 1688

by permission of his superiors.

“In pursuance of the commands of Your Lordship I give an account of what you wish to know about the kingdom of Siam and about the mandarins sent by that king to the supreme pontiff, Pope Innocent XI. I will give Your Lordship a prefatory account of the kingdom.

The kingdom of Siam lies beyond the Ganges, situated between the gulf of the same name and that of the Bengala,

touching Pegu towards the north and the Malayan peninsula towards the south, 15° above the equator. It is plentiful in rice. It abounds in deers, elephants, rhinoceros, monkeys and snakes, some of which are 20ft. long.

The capital bears the name of the kingdom and has a circuit of about ten miles; and it is surrounded both by walls and by the river. Its king is one of the richest monarchs of the east. He seldom allows his subjects to see him, and when he goes out, he marches with all his court and displays his greatness by taking with him sometimes 200 out of the 1,200 tame elephants he possesses. Amongst them there is one of a white colour thought much of by him; he glories in calling himself the King of the White Elephant. When going out into the city to visit a temple of an idol, he travels by river, making a display of 200 galleys, all gilded, into which his court is distributed. This court reaches the number of 12,000 people.

The chief temple, which is standing in the city, contains 400 idols, all gilded. It has ornaments of great value, and in it, as in all other temples, there are lamps continually burning. In that kingdom they reckon there are more than 60,000 priests, who are called *Talapoins* and are much venerated by the people. They wear

yellow garments, four hours after midnight they get up to pray, and they adore a fantastic god called Sommono Kodom.

The mandarins did not come to Rome as ambassadors, as it has been told to Your Lordship, but they were given as companions to Father Guido Tasciard of the Society of Jesus, sent by His Majesty to His Holiness as an extraordinary envoy. This most virtuous Father, of French nationality, of the province of Aquitania, went, some years ago, with other five people of his society, to the East Indies, desirous of spreading the faith of the Catholic church, following the foot-steps of St. Francis Xavier through those large kingdoms, where there reigns idolatry. Having entered into the kingdom of Siam, he found there the greatest freedom of religion, whilst the advantages of the Catholic church were favoured by the chief minister of that court, whose name was Constantine Phaulkon, of Greek nationality, who, belonging at first to a Protestant sect, afterwards was brought over to the Roman church through the industry of a father of the Society of Jesus. He became a Catholic in Siam, where he had gone to from England. Here by his rare gifts he won to himself the king's benevolence, who established him as chief minister to care for his Provinces equally great in territory as in population. Father Tasciard and his companions knew this to be the most suitable means to secure the king's

benevolence. To this end they availed themselves assiduously of every opportunity, with the firm belief that, being loved by him, they would be able to instil into his heart veneration and esteem towards the holy pontiff Innocent XI and the Roman Church ; so that was the one aim of the long voyage they undertook, and the one fruit of their extraordinary sufferings and labours they longed for. Therefore they planned to obtain the help of this minister so favourably disposed towards them, to induce the king to enter into relations with and become a friend of the greatest potentates of Europe, exalting highly the dignity of the Roman pontiff, and in particular the rare virtues and most remarkable prerogatives of the great and never sufficiently acclaimed Pope Innocent XI, (as also they mentioned the Most Christian King, who with the funds of royal treasury provided new missionaries, and sent out five of them, together with Father Tasciard, and two years later fourteen others, to that kingdom in order to spread the holy faith.) They hoped that by these exchanges love towards the church could be easily instilled in the king's soul, and with him they could also gain his kingdom for Heaven.

The king, persuaded by his minister and by the fathers, sent some noblemen of his court to that of France and then to the Holy See of Rome, as ambassadors. But as those deputed to Rome had perished during the crossing, it pleased the king to charge a new

embassy to establish friendship and good relations with the Pope. Wherefore he ordered the above mentioned Father Tasciard to go as an extraordinary ambassador, giving him for company six noblemen of the royal court and twelve sons of mandarins, so that some of the noblemen should accompany Father Tasciard to Rome, and the others should remain in France to learn the various sciences taught in that famous university. It seemed proper to Father Tasciard that half of the suit given to him would be enough to pay the king's homage to the pontifical see of Rome; therefore he selected three out of the six noblemen who had to accompany him, and half of the young men assigned to him he left in Paris, where they study in the Royal College of Louis the Great. The names of the three men taken with him to Rome are: Okon Ciamnankiaikion, Okon Bissetpoban and Moghen Pipittorcia. The word okon is a title comparable in Italy with that of count, or marquis, as also moghen is equivalent to the title of baron.

But they are all mandarins, having titles enjoyed only by the court officials. They have with them four servants, as some others died on the way, and, like their masters, they belong to an idolatrous religion. Besides there came with them three Catholic catechists, born in Tonking, whom the missionary fathers make use of to instruct the people in the tenets of the Christian faith.

As soon as His Holiness Our Lord Innocent XI knew of their

arrival in Italy, he declared that he wanted to receive them, and that he would see to their expenses for the whole time of their stay in Rome. Through this demonstration of his liberality, he made known the desire he has of seeing all the world going after the holy cross, and with this manifestation of his love he wanted to induce the gentiles, enlightened by the bright light of the gospel, to detest the false superstitions. Hence he gave orders that their lodgings should be prepared in the villa next to the Noviciate House of the Society of Jesus, built for him by the generosity of the Most Eminent Lord Cardinal Anthony Barberino of glorious memory.

Father Tasciard came on the 20th December by land, from Civitavecchia, where he had landed with a Catholic of his company, while the others pursued their journey by sea towards Rome. The Most Illustrious Mgr. Cybo secretary to the Sacred Congregation of Propaganda, having known this, he was pleased to take the trouble of honouring him personally. He took him from the house of the professed of the "Giesu" to the above-mentioned villa, where his lodgings had been prepared. As soon as he arrived there he began to enjoy the honours of His Holiness, being presented with some vessels of refreshments coming from the palace.

The following day it was announced that the felucca on which the mandarins and the others were sailing, was approaching the banks of the Tiber. Therefore the Most Eminent Cardinal Cybo

sent forth a set of six horses with a gentleman, and four lackeys to take them to the lodgings prepared for the purpose. The Most Eminent Cardinal d'Etre was pleased to send two other sets of horses.

This cardinal wanted to imitate the magnificence of the Most Christian King, by whom the same people had been honoured in Paris. Another set was sent by the Most Illustrious Mgr. Visconti, majordomb of His Holiness. On these, they were carried from the boat to the chambers of their lodgings: in the coach of the Most Eminent Cybo there were the three mandarins together with two catechists and the gentleman sent to greet them, in the second there were the third catechist and two Fathers of the Society of Jesus, in the third, Fathers of the Society who had gone to meet them, in the fourth coach were accommodated the four Siamese servants, worn out by the long voyage and by the hardships endured in the crossing.

As they came to their lodgings, they all were refreshed by a table sumptuously laid and they experienced the liberal magnificence of the holy and tender pastor and on the succeeding days, the table being laid down with greater sumptuousness, always assisted by the ministers of the Lord Cardinal Cybo.

On the 23rd. of the month His Holiness was pleased to admit to audience the deputed father with the mandarins. Now these

belonging to an Idolatrous sect, would not submit to the kissing of the pontiff's foot, for such is an act proper to the Christian religion. To attract them the more towards the faith, His Holiness in his bounteous goodness stated he would receive them, giving them all possible satisfaction, even without pretending to change the rites of their religion. Thus did the audience take place as I am now going to relate to Your Lordship.

Towards the twenty second hour, they were told about the honour awaiting them, by a Knight Secretary to the Embassies of the Most Eminent Cardinal Cybo. In two coaches belonging to this cardinal, the first of which had black tassels, they were taken to the palace, passing through the streets, the piazzas and the courtyard amidst people of all kinds assembled to see them. As they came to the stairs they were honoured by the Most Illustrious Mgr. Vallati, auditor of the Most Eminent Cybo, coming to meet them. The Captain of the Germans, who in turn opened the way through the crowd was leading the way.

Walking behind some Fathers of the Society of Jesus and other noblemen, who would honour him with their company, followed Father Taschiard together with the Most Illustrious Cybo. After Father Taschiard there came the first mandarin who was carrying a casket coated with Indian paint, adorned with arabesques and silver ornaments, wherein was contained

the credentials of the king, laid in a golden urn and wrapped in red brocade. Then followed the other two mandarins. One of them carried on a silver tray the king's gift covered with red brocade, and the other carried the gift of the chief minister, Constantine Phaulkon, a Catholic. This gift was covered with brocade. They were all dressed after the Siamese fashion. They wore garments of damask reaching to their knees, which were covered by a longer one of scarlet and ornamented with gold lace of the width of three inches (fingers). They were each girded with a golden belt and at their sides they wore each a dagger with a golden hilt. Their heads were covered with the turban manufactured of the finest white cloth, girded round the head, in the form of a crown, with a solid golden circlet three inches (fingers) wide, the whole thing being fastened with a gold cord under their chin.

Thus were the mandarins with the deputed Father introduced into the audience hall, where His Holiness sat on the throne assisted by eight cardinals: they were their Eminences Ottobone, Chigi, Barberino, Azzolino, Altieri, d'Ette, Colonna and Casanate. Immediately after entering the audience hall credentials were placed on a tray and the presents on a table. The deputed Father, between two Masters of Ceremonies, having made the usual three adorations, was admitted to the kissing of the pontiff's foot. After this he drew back to the opening of the pews of the cardinals and began saying "Most Holy

Father." After this the Pope did him the honour of making him stand up. He then went on as Your Lordship will read in this page.

Such great blessings, which Divine Providence pours with boundless liberality on her Church, do not allow us to doubt about Your Holiness being chosen in these latter centuries, to gather all the world into one fold.

Under this pontificate we see how the most obstinate heretics are either turned out or converted, the kingdoms once separated with so much scandal are now united to the Church and submit to her authority; we see how the most formidable foes of the Christian name are, nearly all of them, either rooted out or so much weakened that they are only waiting for the last blow for their ruin.

But, Most Holy Father, what is more extraordinary and without equal (and it was a privilege reserved for and due to Your Holiness) is that one of the greatest kings of the east, still a pagan, precedes you in this, and is extraordinarily moved, not so much by the splendour or the dignity or the preeminence, as by the greatness of your personal virtues, that such a great king, I say, should have ordered me to come, in his name, to ask for your friendship, and assure you of his regards and offer you his royal protection for all the preachers of the gospel and for all the faithfuls, with feelings such as can be found only in the heart of a Christian prince.

This great Monarch has already begun to receive instruction. He raises altars and churches to the true God and asks for learned and zealous missionaries. He builds houses and magnificent colleges and supports them at his own expense. Very often he grants us lengthy and secret audiences, he honours us to such an extent as to move to jealousy the chief ministers of his sect, whom he formerly venerated even unto superstition. If God fulfils our desires, or rather gives ear to the weepings and prayers of Your Lordship, (for certainly through your intercession must the great miracle of the monarch's conversion be achieved), how many kings, Most Holy Father, princes and peoples of the east, subject to his power, either admirers of his wisdom or ruled by his counsel, will follow his example? For it is certain, Most Holy Father, never did the gospel of Christ find such an open way to be so firmly established and be widely spread in this vast and most thickly populated part of the world. As for me, I already look upon the royal letter, which in the name of the king of Siam I have the honour of presenting to your Lordship, and on the presents he has destined for you, and upon the mandarins, whom he ordered to prostrate themselves at your feet, not only as sincere tokens of the perfect gratitude and deep respect of that prince, but as a pledge of his submission, and, if I may say so, as the first fruits of his homage and of his obedience.

Here the deputed Father stopped, and knelt down to hear the reply of His Holiness. But His Holiness showed to him an act of most extraordinary and liberal tenderness, by making him stand up. He then gave him the insight to know many of the feelings of his great heart and apostolic zeal.

As His Holiness ended his speech, the deputed Father drew out the king's letter from the golden urn, with green and red enamel, which was held by the first mandarin. He unfolded it and handed it to His Holiness. This letter was a sheet of purest gold, rolled up, as large as half a palm of the hand, in length about three times the palm of the hand, as you can see in the enclosed appendix A. Together with the urn it weighed about three pounds. The tray was of wood painted with Indian varnish. The prelates in attendance in the chambers of His Holiness replaced the letter, the urn and the tray back on the table. The deputed Father offered the Pope the authentic translation of the same letter into the Portuguese language, written on Chinese paper, and then translated it into Italian language, which ran as follows:

SOM DET PRA CHAU SI

A JOU THIA PUJAI

To the Most Holy Father Innocent XI.

Since the happy beginning of our reign, the first care we had was that of knowing the chief princes of Europe, and to have with

them mutual relation, in order to obtain the knowledge, the light necessary for our conduct. Your Lordship anticipated and fulfilled our desires by means of the pontifical brief presented to us by D. Francis Pallu, Bishop of Heliopolis. This brief was presented together with a gift worthy of the august person who sent it to us, and also was received by us with remarkable gladness of heart. We sometime afterwards sent our ambassadors that they might go and greet Your Holiness and take to you our royal letter with some gifts; to establish between ourselves a friendship as closely united as a gold lamina perfectly polished.

But since their departure up to now we have had no news about them, and we find ourselves obliged to send again Father Tasciard of the Society of Jesus as our extraordinary envoy to Your Holiness, to establish between you and us those good relations which our first ambassadors had been charged to secure, together with the duty of immediately bringing us back the news of the good health of Your Holiness. The father will have the goodness to assure you, on our part, that we will give full protection to all those Fathers, and to all the Christians, be they our subjects or people living in our dominions or residing in any other country of the east, helping them according to their needs when they will let us know their necessities or otherwise whenever there may arise some occasion for doing this. So that Your Holiness can rely upon us, for we want to take

charge of such cares. The same Father Taschiard will have the honour of informing Your Holiness of other means which tend to the end of the orders we have given him. We beg of you to give full credence to what we make that religious represent, and to accept the gifts which he will take to you as a pledge of our sincere friendship which will last unto eternity. May God, the Creator of all things save Your Holiness to defend His Church, so that you may see that same Church spreading with glorious prosperity on all parts of the universe. This is the true desire of him who is,

of Your Holiness,

The Dearest and Sincere Friend.

Everybody having heard sentiments of a gentile king so favourable to the Christian religion, with great pleasure, the deputed father took the two gifts, one sent by the king, the other by the chief minister of the same, from the hands of a master of ceremonies and offered them to His Holiness. The king's gift was a casket of octagonal shape, four inches (finger) high, one foot long, as shown on appendix B, all of the purest gold, of about fifteen pounds in weight, and worked in filigree. But all was made with such a wonderful skill that it well revealed how that nation is experienced in the practice of arts. The other gift was a casket of thirteen pounds of silver, adorned with capricious arabesques and leaves of the shape shown in C, and a tray with the diameter of about two

palms of the hand ornamented with great skill. Having offered the gift, the father besought His Holiness to deign to accept the homage of the three mandarins. Having obtained leave, they paid their homage: without parting from their rites, they performed the same ceremonies which they use in honour of their own king in Siam.

The first mandarin started, and then the two others together, by making three adorations, each of which was carried out in the following way: having joined their hands and lifted them up to their forehead, they bowed, bending their head down to their belt and after this bow they bent both their knees on the floor; then they stood up, moved two steps towards the throne of the Pope and bowed again as they did before. They repeated that operation three times, always keeping at their side the weapon and on their head the turban with the top of which they touched the skirt of the Pope's garments at the last time. During this time the deputed Father was standing at the right of the papal throne by express command of His Holiness.

These acts of most humble homage towards His Holiness having been accomplished, all remained kneeling down till the end of the audience. His Holiness bade the deputed Father to approach the throne, where for a long time he let him listen to the manifestations of his bounty, and was pleased to accept the

homage paid by him on behalf of a foreign king.

His Holiness was eager for news about the possibility of securing the progress of the faith of Jesus Christ in those idolatrous kingdoms. The Father was again permitted the privilege of kissing his feet, whence he withdrew to the left of the Pope, and after this the Lord Cardinal Casanate took the stole off His Holiness, who, after giving the usual blessing, retired to his private chamber.

The eminent cardinals spoke with the deputed Father and with the mandarins and they admired the gifts in a separate room.

Dismissed from the audience hall, they went to the rooms of the Most Eminent Cardinal Cybo, who was accompanied by the Most Illustrious Secretary of the Congregation for the Propagation of the Faith. Here the deputed Father with three mandarins were invited to sit down and were received with an equal show of tenderness and cordial expressions of bounty from such a famous prince and cardinal of the holy Church. When the audience was over, they were taken to their lodgings in the same coaches. There they were greeted by the joyful notes of the trumpets of His Holiness' guards.

It is not easy to tell Your Lordship of the satisfaction and consolation the deputed Father and the mandarins have received. But you can well understand this from circumstances when you imagine them. Meanwhile the bounty of so worthy a pontiff would copiously bestow the spiritual gifts flowing from his liberal heart, upon

foreign and idolatrous people, with the intent of winning them over to Christ, thus bringing to matured fruit the seed of hold faith, which is just beginning to blossom in that great kingdom, where the labourers of the holy Church are favoured by the gentile power. Be the matter as it may! But allow me, before ending these pages, to give vent to the joy gushing from my heart with this utterance:

O most happy Roman Church! most fortunate Innocent XI! You not only rejoice to see, from your lofty pontifical throne, the triumphs of the holy Cross, which has been restored through your industry to Hungary, where Mahomet's superstitious law was found ruling, but also to behold, prostrated at your feet, ministers of an idolatrous king, who whilst admiring your virtues, are ready to confess that you are the vicar of God on earth: and that no other law shall be obeyed, except the one of which you have been constituted the only and infallible promulgator. For myself, thinking over it again, I do not find anything which is more delightful for a supreme pontiff and more glorious for the Roman see. I admit that the laurels won in Hungary and presented to you have been glorious. But they were taken by force from the Ottoman treachery, which is still active in its rancour; whilst the presents offered you by the king of Siam, are the outcomes of his voluntary love, and of the high esteem he has of your great merits. If formerly Pope Gregory XIII could rightly rejoice, and all Rome applauded him, when he saw

the ambassadors of three Japanese kings tributaries of the church, I think there is no less a cause for joy in this embassy sent to you. For, while with it you receive the homage even of the enemies of Christ, their king not only gives you signs of wishing for your friendship as your equal, but gives you hope of winning your love, as your subject and son. In the conversion of the three Japanese kings, the light of the gospel was spread over three small kingdoms out of the sixtysix into which that large island is divided. But if the king of Siam, with his kingdoms, will be your tributary, a very large field will be discovered where Christian religion can triumph, and where the name of the holy pontiff, who fosters it, will gloriously resound. At the sight of the gifts sent to you, of the homage he pays you, you can say with the holy king David: "*Populus, quem non cognovi, servivit mihi, in auditu auris obedivit mihi*" (A people which I knew not hath served me: at the hearing of the ear they have obeyed me.) And all Rome, nay Catholic Italy and Europe can rejoice in the words of the prophet Isaiah, saying: "*Gentes quam nesciebas, vocabis, et gentes quae Te non noverunt ad Te current, propter Deum tuum, et Sanctum Israel, qui glorificavit Te.*" (Behold thou shalt call a nation which thou knowest not: and the nations that knew not thee shall run unto thee, because of the Lord thy God, and for the Holy One of Israel; for he hath glorified thee.) Or in those of the holy

man Tobias: "Luces splendida fulgebis, et omnes fines terrae adorabunt Te: nationes ad Te venient de longinquo, et terram tuam in sanctificationem habebunt (Thou shalt shine with a glorious light, and all the ends of the earth shall worship thee. Nations from afar shall come to thee, and shall bring gifts, and shall adore the Lord in thee, and shall esteem thy land as holy.) These are the voices of the common joy, these the ardent wishes of many labourers of Jesus, who through their toils care for the growth of the glories of the Roman Church, the triumphs of Heaven, and the joy of your holy zeal, from which they hope to attain the ever longed for consolation.

But where, unconsciously have I been drawn to be these consideration! I will conclude by communicating to you that on the 27th of the month the royal ambassador, Father Guido Tasciard, with the three Catholic catechists, was admitted once more to the audience of His Holiness. The catechists presented a petition of the Christians living in the kingdom of Tonking, who have given their name to the fold of the Holy Church, through the work of the missionary Fathers of the Society of Jesus, up to the number of 300,000. These Christians are distressed by the want of evangelical labourers who may care for and keep up their constancy against the persecutions of the barbarians, in the midst of whom they

live. I cannot explain to you the tender love with which the zealous Pontiff acknowledged them as praiseworthy children, who for the space of many years have helped the Fathers of the Society in that vineyard of the Lord, and have endured long and painful imprisonments in their missions.

As soon as His Holiness will allow him to go, he will leave Rome with his suite, to repair to France; whence, next March, they will set sail on the ships ready to take them back to the court of Siam. Here, explaining to that king, the tender sentiments of His Holiness, he will try to induce him to declare himself a son of the Roman Church, as he is already the protector of the evangelical labourers and a devoted admirer of the heroic virtues of our holy pontiff Innocent XI.

IV

**Father Tasciard did not use this second account concerning the
Siamese Embassy to Rome under Pope Innocent XI.**

A BRIEF ACCOUNT

of what happened in Rome to the Lord Mandarins who came with Father Guido Tasciard of the Society of Jesus, extraordinary envoy of the King of Siam, after the audience they had with our Lord Pope Innocent XI.

The man who knows that Rome is the head of the world which is the same as saying that it is the most charming and noble part of it, just as the head of every creature is above all the other members subjected to it, can conceive by himself, without other people's explanations, the pleasure and the satisfaction the lord mandarins of Siam experienced during the few days they stayed there. Then, as it is known to all what had taken place before their departure and which were the things that pleased them the more, we give here a short account of them to the inquisitive reader.

They affirm they have been most satisfied with four things. The first of them is the liberal proof of affection with which the

Holy Father had treated them and bade them farewell. The second is the magnificence and grandeur of the palaces and of the courts; lastly, the marks of esteem and benevolence shown to them by the various gentlemen and by the numerous people that used to assemble to greet them wherever they appeared, thus manifesting real pleasure at their coming. And to describe something in particular of these four motives, first of all their joy was immense on the happy occasion of holy Christmas. During that day they had the opportunity of seeing the pontifical chapel, where they could admire the sacred college of the Most Eminent Lord Cardinals, assembled together, than whom a worthier crown the world cannot have that could have more eminently shown the dignity of the supreme pontiff of holy Church, be it either for the eminence of the state or for the excellence of the cardinals. They saw the quality and number of so many sacred ministers, in whom there shone the sublimity of the ecclesiastical hierarchy, and by whom here on earth a shadow is thrown on the celestial one. Hence they had been greatly struck by such a sight, and it had seemed to them that being out of Siam, they had been taken not to a different climate but to a wholly different world. Their delight grew still more when they visited the most renowned churches of Rome and chiefly the Basilica of St. Peter which, as it is known, is not surpassed in magnificence and richness by any other wonder of the earth. It was further more increased on

the first day of the year, in the church of "GIESU" where they were celebrating the feast in honour of this most august name, when they admired within those walls the variety and majesty of both the ornaments of the pictures and the harmony of the display, with which in it the worship of the Redeemer of the world is fostered. They wished therefore to be present and with profound attention listened to the mass and to the vespers, sung with great solemnity: They evinced enjoyment to the utmost of the melody of so many voices, that repeated the praises and the glories of the true God in distinct choirs. Moreover, while they entered the palaces, they did not admire so much the gorgeous drapery and the precious furnitures, as the magnificence of the buildings, the long suites of rooms and the vast apartments, since these were very strange things to their eyes. Though used to the grandeur of the royal court they had never enjoyed the works which architecture, in its different orders, had set up with the greatest care, particularly in Rome.

Without mentioning the pleasure they experienced from the loveliness of the gardens, from the variety of the fountains and pictures, it should be noticed what indescribable consolation they felt when they saw his eminence the prince, Lord Cardinal of Este with all the noble suite which waits on him in his public functions. Although used to seeing their king accompanied by 12,000 people when he appears in public, they confessed that this court, with its charming and

sumptuous order, effaced the ideas they had about the magnificence of their royal one, and indeed not without a motive : for whoever gazed at the first stately coaches, the number and the quality of the others belonging to the suite, either gilded or black, the display of so many liveries, the grandeur of numerous prelates and knights, can see in the imagination, the triumphs of the ancient Roman senators.

In the same way the mandarins of Siam together with the Tonking catechists enjoyed themselves very much, as every day the coaches and grooms of His Eminence Lord Cardinal Cybo were placed at their service. They were favoured by Mr. Gasparo Plantanini, secretary to the embassies of the same Lord Cardinal, to whom His Eminence had entrusted the care of them. The joy of their souls was still greater than that of their senses when they saw themselves acclaimed and flattered everywhere they appeared. The first of the mandarins, a youth of elevated spirit, who was well versed in the French language and could communicate the feelings of his heart, confirmed the sorrow he and his companions felt at not being able to utter words suitable enough to show the love they bore for all the city of Rome.

Among the various demonstrations of esteem and honour they had received from many, the most particular was the one given by the Most Eminent Lord Duke of Ceri, D. Livio Odescalchi. This worthy nephew of His Holiness, having accepted the homage they went to

pay him in his palace, presented them with a rich and noble gift.

Similarly they were honoured by the Most Excellent Prince Borghese, when they had the opportunity of visiting his royal palace. Here they were received with extraordinary kindness and were honoured by the presence of the princess accompanied by other noble ladies. They also found here a table sumptuously laid with refreshments, where art and nature combined together, and rendered more conspicuous the elevated mind of this great prince. Nor was the pleasure they felt the less when they visited the gorgeous chapel of the same palace, where the profuseness and the great number of jewels contained in it, revealed to them not so much the treasures of the most excellent Borghese house, as the remarkable piety of the lady Princess Eleonora, who, depriving herself of the use of them, employed them all for the worship of God and of the saints, and adorned with equal devotion and skilful workmanship, the precious tombs wherein their relics are enclosed.

On the last day they went to the Casa Professa of the Society of Jesus, where they were much pleased with a little entertainment which those Fathers gave in their honour. For the Fathers were not only desirous of seeing those people true sons of the Roman Church, but also wanted to show the gratitude they owed to the king of Siam, for the protection he bestows on the missionaries in his kingdom and for the college raised in the metropolitan city, together with

the church dedicated to Francis Xavier, the apostle of the Indies. This refection had been prepared with many dishes of various pastries and sweetmeats supplied by the kindness and liberality of some benefactors. These benefactors wished to take part in promoting the works of the apostolic labourers, which are all intended to engraft the dogma of the Holy Faith in the hearts of those idolaters. From the same motive, a good quantity of rosaries, reliquaries and medals were sent by Father Tirso Gonzalez, general of the same society, to the Catholic catechists, that they might use them to reward the diligence of the new Christians learning the dogma of the evangelical doctrine.

A similar refection was given in the Roman college, when, after they had been shown into the most beautiful library and into the splendid temple, built in honour of St. Ignatius by the piety of the most excellent house of the Ludovisi, they entered the spices room of the same college. Here they were also presented with some small coffers full of balm and of various quintessences, manufactured in that laboratory. As they crossed the courtyard, round which the schools are distributed, the scholars were all sent out at the same time. Being rather numerous, they presented, divided as they were under those porticoes, a fine spectacle, in which, besides the number, there shone the nobility of the Roman knights and princes who requested it. Every body was at the same time actor and spectator,

tor, so it was impossible to judge whether they found it more pleasing to be admired by the lord mandarins, or to see those people who had come from a world, new and barbarous in comparison with the courtliness of Rome. He was moved by equal feelings of love, and accepted the joy with which they were looked upon by all. Now during those days, while the lord mandarins and catechists were enjoying those visits and demonstrations, Father Guido Tasciard, who had undertaken the painful journey from Siam to Rome as an extraordinary envoy to the most holy pontiff merely for the good of the Catholic faith, deprived himself of seeing all this. He withdrew from their company and gave himself solely to carry out the negotiations, he had taken upon himself concerning the progress of the Roman religion in those infidel kingdoms and the glory of the Church and his pastor Pope Innocent XI.

To this purpose, therefore, he visited the most eminent lord cardinals, appointed to the Congregation of Propaganda Fide. He placed before everybody the petitions of the Christians and the needs of those kingdoms, where the seed of the holy faith shoots up even among the thorns of the idolatrous superstitions. In order to further these interests the holy pontiff deigned to admit him on other occasions to his presence whence he always went away full of admiration for his great piety, and his holy intention, all aiming at

the sanctification of the world.

From these virtues of his flows all that His Holiness deigned to do in honouring the envoy and his suite, as has already been described in the first letter, and in all that still remains to be said herein. His Holiness commanded that the mandarins should be shown over the buildings to see the extensiveness of the pontifical palace in the Vatican. That they might enjoy at ease the famous and precious library, the spacious arsenal of weapons, and the Belvedere garden, orders had been given to serve there their dinner which had been most sumptuous during the whole time of their stay. It is impossible to say how much they were satisfied when visting those places, as also when, after their dinner, they ascended the lofty dome of the basilica of St. Peter.

All these events were as many rays of light enlightening the minds of the three mandarins with the love and faith of Christ. Hence they openly declared to Father Tasciard that they wanted to live obedient and faithful to Rome and interested in the progress of the glories of Christ whose amiability shone in his vicar on earth, and that they were leaving with the firm resolution of begging the approval of the king of Siam that they might be able to receive the waters of holy baptism and thus have the glory to bear the holy cross on their foreheads, as they enjoyed the honour of being officials of his Court. To give a proof of their intention, one of them wished to be portrayed

on a life-size picture, in the act of holding two gold urns: with the right hand pouring water on a blazing fire, and with the other watering a tender plant. By the fire he symbolized idolatry which he desired to see extinguished, and by the plant the principles of holy faith he would cultivate in his heart. Therefore they had a petition presented to the holy pontiff in order that they might receive from His Holiness a figure of the crucified redeemer. Our lord consoled them by sending them three silver crucifixes, which they accepted with veneration, and they kissed repeatedly the holy wounds engraved on that metal.

With such sentiments they were brought once more to the feet of our lord on the 5th of January, by the deputed Father to take leave of His Holiness and happily resume the voyage towards Siam. This was then the last audience granted them, to the greatest rejoicing of the deputed Father, of the mandarins and of the catechists. Although they felt the violence, engendered in everybody by nature, of the powerful love calling them back to their country, all, moved by their tender affection, wept by reason of being obliged to abandon the one who had proved to be not only a generous prince, but also a loving father. After they had received his last blessings, they went to the rooms of the Most Eminent Cardinal Cybo to take leave of him who wished to honour them by sending a coach with black tassels to take them from their lodgings.

They received, from His Eminence, the heartiest expressions and assurances of his protection, since it was already well known to them how efficacious a benefactor he was for all the Christians scattered in those kingdoms of the Indies. There still remains to know the replies given by His Holiness and the presents sent to the king of Siam, and to his chief minister, Constantine Phaulkon. His Holiness ordered to hand over to the deputed Father three briefs. In the first one he addressed the king as the most illustrious and powerful king of Siam, which is a proof of the pleasure felt for that embassy and of the desire His Holiness was cherishing of seeing him fully enlightened by the sun of justice, Christ, so that, through holy faith, he could become a possessor of heaven. It was written on parchment, enclosed in a golden box four fingers wide, and half a palm long: one could see engraved on one side the Pope's arms, on the other, in capital letters: INNOCENTIUS UNDECIMUS PON. MAX. AN. XIII (Innocent XI, Supreme Pontiff, 13th. year). This box was placed in purse of plain crimson velvet striped on the sides with eight gold laces. [...] * It was on parchment, enclosed in a purse of red damask, adorned round the sewing with gold embroideries. Another brief was added in reply to the Christians of Tonking, a neighbouring kingdom of Siam, who had now almost reached the number of 300,000, in whose name

---

* The words missing here obviously refer to the Pope's letter to Phaulkon.

a petition had been sent to His Holiness, which had been heard favourably.

To these briefs, the generosity of our lord [was pleased to add various presents. He therefore was pleased to give a gold medal to Father Tasciard, that he might give it to that king in His Holiness' name. There was carved, in bas-relief, on one side, his own image and on the other, Charity in the act of giving such to two children, with the motto: "NON QUAERIT QUAE SUA SUNT" (she seeketh not her own). It was adorned on both sides with diamonds, twelve of which formed a circle of great value. He also made the king a present of a telescope 30 palms long, with its trestle, made of crystals, excellently worked in Rome by Mr. John Baptist Sindone, whose skilfulness in such optical instruments is known not to be inferior to that of any other. No doubt this will be very acceptable to the king, for he takes the greatest delight in looking with such instruments at the stars and in seeing the strange operations of the mathematical sciences, which the Fathers of the Society of Jesus, who live in his Court, very often explain to him.

The present destined for the chief minister was a small box of monte crystal*, made up of pretty silver ornaments and full of various precious oils, a picture of the ever blessed virgin holding the infant Jesus in her arms, painted by the famous hand of Maratta,

---

* rock-crystal?

and decked with a precious frame. Moreover a most beautiful rosary of lapislazuli was destined for him, together with a similar one for his lady. From these rosaries golden medals of very fine workmanship were hanging.

He presented the deputed Father with a precious rosary bearing a gold medal, the holy body of the Martyr St. Modestus for the church of Siam, with a small box full of Agnus Dei which had been blessed by him. To each one of the mandarins he gave three very beautiful gold medallions and three silver ones, some boxes full of candies, and some others of scented waters, covered with silken draperies and adorned with golden laces, and he presented the servants of the above-mentioned mandarins with two other silver medals each. To the three catechists he gave a rosary of precious stones each, together with a gold medal. He also gave orders to see to their expenses, till they should have set foot on the ship, which was waiting for them in the harbour of Civitavecchia, ready to take them as far as Marseilles, for which they left Rome on 7th January.

According to the order given, six miles distant from the harbour they were met by four mounted guards of His Holiness' garrison, and, at the gate of Civitavecchia by the Lord Castellan, who was accompanied by many soldiers and by whom they were admitted to a sumptuously laid banquet. Then they got into the ships ready

to set sail. In the meanwhile they were presented with a noble gift and were honoured by the persons of the captains of the galleys of holy Church, who wished to pay them a visit.

From this account one can well infer the common satisfaction of the royal embassy, which, favoured by Heaven, will land again in Siam with a happiness not inferior to the one felt by those who reach the shores of Europe with their fleets abounding in treasures they had gathered either in Asia or in America. But the love of a holy Roman pontiff, and the affection of the Church of Christ should be valued as still more precious than any other treasure. The king will be much pleased with it; his Catholic minister will rejoice at it; the numerous Christians will rejoice too, when they know that the supreme pastor is watching in their favour, and which purpose, is armed with the power of a king who, although idolatrous, venerates the holy pontiff INNOCENT XI, of glorious memory, and in this we see Divine Providence ever working more wonders.

Rome. By Dominic Anthony Ercole. 1639

By permission of his superiors.

V

Secret Archives from the Vatican Library

DONATION CARPEGNA VOL. NO. 32 PAGES 396/396 v.

From Siam 2nd. January 1688

Letter from Constantin Phaulkon to Pope Innocent the XI

Most Holy Father,

News have reached me of Father Tasciard's arrival at your court, and of the honour you did to my letter by accepting it. I felt full of sorrow on knowing that the Father's illness in Paris prevented him from going to kiss Your Holiness' foot on my behalf and from representing to you the particulars which I had charged him to tell you: particulars very important for the service of God our Lord and for the propagation of his holy faith here in the east. I know full well the zeal and paternal love of Your Holiness, with regards not only to these countries, but also to all the universe, as well as I know my obligation before God our Lord not to pass over anything concerning it, which may come to my knowledge. Supposing it to be so, I hope that Your Holiness will receive well and accept all that

has been written and spoken about this matter, in which I confess to have taken no little interest. However, taking into consideration that it is a question which only concerns the service of our holy mother the Church, I hope the matter will gain for itself a favourable rescript from Your Holiness. O Most Holy Father, I wish you could see the state in which this Church lies and the way left open to the propagation of the holy faith in this greater part of the world! They use no violence here, nay they are so gentle and sweet that I can assure Your Holiness they aim at nothing else, but at a sincere piety, disinterested from all things of this world, thereby removing the confusion and scruples of the conscience of all the Christianity of the East. It is certain that Your Holiness will take those measures which tend to the glory of God our Lord, for where there is no peace and union there can be little hope of the presence of God. The merciful compassion of the most holy pontiffs, Your Holiness' predecessors, continued by your zeal, has been remarkable in sending bishops to these countries. Notwithstanding this I know that those, who were vested with authority by the pontiffs, did not give to the holy and Apostolic See such full information as was suitable for the attainment of peace and union so necessary to give as a good example to these souls newly converted to the knowledge of God. On the contrary, their requests have aimed at nothing else than

increasing their own power, in order to make people believe things that Your Holiness will know from their consequences. All this is fairly well known to me, through the dispatch I received when I interceded for the peace and mercy required. I must represent to Your Holiness more than what can be contained in a letter, therefore I will limit myself to a memorial, handed to Father Tasciard and bearing my signature, which is to be presented to Your Holiness with all respect and submission. I do not doubt it will have the effect which is required by the service of God, the glory of Your Holiness, the peace and tranquillity of thousands of souls in the east, who, besides many others, will have this singular obligation of praying unto God our Lord for the long life of Your Holiness.

The king, my lord, did not want to delay his answer to the prayers of Your Holiness. So he has appointed the aforesaid Father Tasciard as his extraordinary ambassador, with the task of greeting Your Holiness on his behalf, assuring you of his protection and help for all the religious and Christians living in this realm, and all the east, and of informing you, much to your pleasure, of his goodwill.

This envoy will present to Your Holiness on my behalf some things coming from the east, which, I beg of Your Holiness, to do me the honour of accepting. This will give me great happiness and consolation; allow me to assure Your Holiness that your annual orders will not give me less pleasure. It remains for me only

to ask for your holy blessing with profound humility. May God save Your Holiness for the consolation of all Christendom. This is the wish of him who is,

of Your Holiness,

a most humble, most obedient, and most obliged servant

C. Phaulkon.

From the Bar of Siam, 2nd. January, 1688.

VI

Secret Archives from the Vatican Library

Letters Sent to Princes, Vol. No. 78, pages 109/111.

The 7th January 1689

Letter from the Pope Innocent XI to the King of Siam —
Pages 109/110.

The 7th January 1689

Letter from the Pope Innocent the XI to Constantin
Phaulkon Pages 110/110.

The 7th January 1689

Letter from the Pope Innocent the XI to the Catholics of
the Kingdom of Tonking. Pages 110/111.

(First half omitted as not concerning Siam)

Pope Innocent XI

To the Illustrious and Most Powerful king of Siam.

To the illustrious and most powerful king's health and light of Divine Grace! We were pleased, above all things, with the coming of the beloved son, Father Tasciard of the Society of Jesus, whom Your Majesty, doubtful of the success of the first mission, has deigned to send us as an extraordinary delegate. In fact from

your royal letters, which the same Father has handed over to us, and from those things he related to us very eloquently in your name, We came to know, much to our delight, the good-will you have towards the faithful of Christ. We know how much you are inclined to protect with your royal patronage and to help with generous liberality, whenever they have recourse to you, not only the Fathers of the above said Society, but also others who profess the Christian religion in your dominions and in the other regions of the east. Indeed, as the propagation of this same religion is the chief care of our pastoral solicitude, we cannot express properly enough in words the joy we feel superabundantly when we consider the growth this same religion is about to obtain, trusting in Your Majesty's help. While we try to be in accord at least in part, with this remarkable service, we wish you to be persuaded that we will not leave out any occasion to declare to you, with noble expressions, in what honour and esteem we hold Your Majesty. Above all we shall not omit to pray, with assiduous and constant prayer, that the sun which does not know setting, may propitiously bestow on you the rays of His light and that He may clearly show to you the way which leads to Life.

The above-mentioned Father Tasciard, a man truly admirable for his piety and virtues, for which we recommend him to you with supreme solicitude, will give a more ample relation to Your Majesty

of the sentiments of our soul. He will also show you the proofs of the lasting love we bear for you. It only remains for him to fulfil our expectations, whilst we solicit with great cordiality that every prosperity may come to Your Majesty from Almighty God.

Given at Rome, at Santa Maria Maggiore, under the piscatory ring, the 7th day of January 1689, the thirteenth year of our pontificate.

(2)

Pope Innocent XI

To the Beloved Son Constantin Phaulkon

Beloved son, health and apostolic benediction ! It is already a long time that we have known of, and admired, the zeal with which you are burning, in spreading in those vast regions of the east, with an indefatigable joy and eagerness, the Christian faith. We still more greatly congratulate you, learning the same thing from the letters you sent us on the 2nd of January of last year, and from the beloved son, Father Tasciard of the Society of Jesus, who brought them to us. Moreover, as this new and distinguished testimony of your rare solicitude in fostering the growth of the same faith has added an immense store to the love we have been already bearing for you, so it will make us welcome more willingly every opportunity offered us to show fully how much we esteem the piety and religion of your

soul. In regard to those things about which Father Tasciard spoke so well and understandingly, in your name, you will know full well what we have thought of them from the same Father. Far from doubting that you will submit of your own accord to our decrees and that you will add daily some merit to the immortal merit which you have already acquired, we invoke God with a full heart that He may reward you more abundantly, beloved son, and with great affection we bestow on you the apostolic benediction.

Given at Rome, on the 7th day of January 1689.

(3)

Pope Innocent XI to All the Beloved Sons,
the Faithful Christians of Tonking.

Beloved sons, health to you! We found a great motive for infinite joy in your letter which was handed over to us in the name of you all by some distinguished men amongst you. In fact, from it we came to know, to our soul's delight of your devoted and filial sentiments towards this Holy See, your mother, and teacher, which we, though unworthy, preside over, and how readily you have submitted yourselves to the wise decrees of the same, by acknowledging the Apostolic vicars and the true pastors appointed by them. As for the present, we give you all due praise for your sound piety, and

therefore we will not fail, when occasion arises, to show you our affection more clearly. And indeed as you so eloquently say in the above-mentioned letter, you are longing for the return of the Fathers of the Society of Jesus, by whom, with God's help, you have been brought from the darkness and the shadow of death into the light of the true faith and on the way to eternal salvation. We will not fail owing to a particular impulse of our will, to be well inclined to listen to your prayers, and, in order to increase your spiritual joy, to fulfill your desires by enjoining on other Fathers of the same society to go thither instead of those who have been summoned to return. Meanwhile, with all the affection of our ardent heart, we exhort you in the Lord's name, to obey spontaneously and willingly, the above-mentioned Apostolic vicars and to remain constant and firm in the faith you profess, and, although you may be distressed by the grave difficulties of this mortal life and be unable to detach yourselves from it, please bear always in mind that the sufferings of the present are not comparable with the future glory that will shine forth in us. That you may obtain such things then more easily, O beloved sons, we bestow on you with great affection the Apostolic benediction.

Given at Rome, on the 7th day of February, 1689, in the thirteenth year of our pontificate.

(Following Brief omitted as not concerning Siam.)

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สยามพาณิชย์การ
ถนนสีลม พระนคร